

John Cranford,

M. D.

(2)

VE

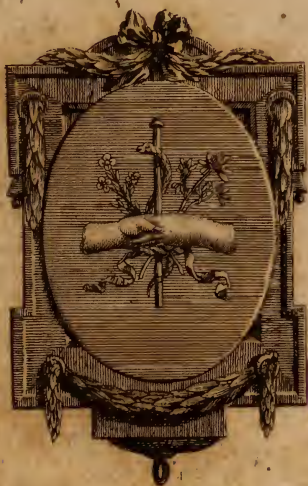

IOSEPHI DE PLENCIZ,

M. D. PATHOLOGIAE ET PRAXEOS MEDICAE
IN ALMA VNIVERSITATE CAROLO - FERDI-
NANDEA PROFESSORIS R. P. ET O. ORPHANO-
TROPII AD S. IOANNEM BAPTISTAM ET DO-
MVS LABORATORIAE PHYSICI,

A C T A
ET
OBSERVATA MEDICA.

PRAGAE ET VIENNAE,
apud Ioan. Ferd. Nob. a Schönfeld.

1783.

15196

Crawford

Venerabili Seni
Viro Hyppocratico
Patri optimo

d. d. d.

author.

Non filialis mei amoris ac deuotionis, sed sinceræ tantum, quam omnis **TIBI** debet practicus aestimationis testimonium hac mearum obseruationum dedicatione intento; qui enim septuagenario maior continuo libris infudas, qui quinquaginta fere annorum practicus recentiorum obseruationes digerere, imitari, ac propriam sententiam mutare non erubescis *), qui naturam, non

*) Videatur noua editio tract. de Scârlatina. •

non systemata consulis, omnium utique practicorum admirationem laudemque promereris, quam post celeberrimos plures et ego pronissimo animo TIBI deferò. Vale et amare perge

T I B I

*deuinctissimum ac gratissimum
filium.*

PRAEFATIO.

Biennium elapsum est, quod regnante adhuc Augustissima Maria Theresia nosocomium medico practicum in nostra statueretur Vniuersitate ea lege, vt professori praxeos apud fratres misericordiae octo traderentur lecti, in quos ex centum reliquorum lectorum nosocomii aegris eos sibi eligat, qui et materiae pertractandae et demonstrationibus necessariis essent quam aptissimi, et ne paucitate lectorum sufficientem morborum varietatem exhibere impediretur, ius ipsi traditum fuit, quo ex morbis longis aegrotantes, aut tarda conualescentia

ualefcentia lectum prementes ex his octo lectis in alios magni nosocomii transferre possit, vbi tamen ipsius semper curae subiecti maneant: hac lege factum fuit, vt in his octo lectis semper is sufficiens numerus et varietas aegrorum haberi potuerit, quo intra decem menses scholasticos anni 1781 in octo his lectis 118 aegri studiosis demonstrati fuerint.

Doctrinam hanc clinicam sequenti ordinavi methodo.

Initium facio doctrina methodi aegros examinandi, et anamnesin ac diagnosin formandi, haecque omnia in variis aegris illico practice demonstro. Curo dein, vt semper quam maxime eos haberem morbos aut saltem quam simillimos, quos eo tempore in nosologia methodica pertracto, sicque theoriam ex praxi hauistam ipsa praxi iterum confirmem. Hoc in ordine adeo inflexilis tamen non sum, vt non
quan-

quandoque doctrinam dominantibus , aut rarius et recte nunc obuenientibus morbis adcommodem. Examen aegri me , studiosisque praesentibus ab vno studiosorum instituitur , diagnosis indicationesque formantur , reliquis studiosis sua contra latam sententiam dubia obponentibus , meque , quae circa anamnesin aut diagnosin , aut indicationes errata fuissent , monente ac corrigente. De prognosi generalia tantum pertractantur , cum bona facta diagnosi prognosis facilis , diagnosi autem peccante prognosis falsissima semper sit. Examinanti studioso , qui ex doctioribus semper eligitur socius neopracticus , ac historia huius aegri conscribenda traditur , ea lege , vt quotidie ea adcurate adnotentur , quae a me in binis quotidie factis visitationibus illorum in praesentia fuerint visa , obseruata , acta ; historias dein reuideo , corrigo , confirmo.

Si qui aegrorum fato defungantur, cadauēr inuiolata lege studiosis praesentibus, et praelecta totius morbi historia anatomice illustratur, quaeque in hac sectione praeternaturalia adparent, notantur, vt completa totius morbi habeatur historia.

Nonnunquam etiam cadauera singulari morbo in magno nosocomio meae curae non subiecto defuncta aperimus, sed dolendum solummodo, nos ob sacri instituti leges occasione carere, morbos foeminis proprios, morbosque infantum exhibendi.

Quae ergo biennii decursu in hoc nosocomio obseruata, actaque fuerint, hic fido calamo describuntur, et hinc inde etiam praxi mea alia illustrantur, caeterum non aliorum, sed meas solum obseruationes recensere volui, ac inde rarissimis citationibus vtor.

PROLEGOMENA.

Morborum circuitus regulares adeo, prouti Hyppocrates in Graecia, et hodierno tempore Grant in Anglia obseruarunt, obseruare non potui; obstitit enim huic regularitati morborum, irregularitas constitutionum temporis nostra in regione obtinens, qua fiat, vt senescente aestate ob frigora alternantia, epidemiam inflammatoriam, adulta econtra ac tepore foeda hyeme biliosam aduerterim, cum nempe morborum horum circuitus non anni astronomici vertentibus respondeant mutationibus, sed vicissitudinibus tempestatum sese certo ordine excipientium.

Nec haec sola est nostrarum epidemiarum ab illis non solum Hyppocratis et Granti, sed etiam Ballonii, Sydenhami, Ramazzini, Stollii &c. differentia, sed notatu dignissimum adhuc obuenit, quod prouti Sydenhami epidemiae plus minus semper de inflammatione Ramazzini et Stollii de bile participant, sic in nostris epidemiis
pi-

pituita, lentus nempe, iners ac viscidus humor vbique aut principem, aut saltem famulantem ageret personam: huius autem rei causam a sequentibus dependere circumstantiis facile quivis desumet. Vrbs nostra vastissima, in valle oblonga situm eum habet, vt et vltra binas exiguas partes vrbis in altiore loco sitas proximi non exigui montes vndique multum emineant, tantumque apertior vallis septentrionem inter et occasum sit, caeterum vndique montes catenarum forma urbem circumdant proxime adeo, vt eorum vnus non ignobilis in vrbis limitibus, reliqui mox sub portis sint, viciniaque montosae in altiorem semper eleuentur situm.

Per mediam hanc vallem sinumque vrbis tardigrada, anfractibus plurimis interrupta, indeque maximae latitudinis, exiguaeque profunditatis Moldaua defluit, quae annuis fere exundationibus vniuersum solum Pragense vltum adeo reddit, vt ad mediocrem profunditatem fodientes aquam vndique inueniant, hancque ob rem nullae profundiores existant caueae, haeque altiore nonnihil flumine omnes aqua mergantur. Pragenfes defectui huic cauearum ad conseruationem carnum, cereuiliaeque aliud substituere conantur medium, ac miliones aliquot librarum glaciei caueis suis imponunt, quae annue soluta humiditatem
vni-

vniuersi soli Pragensis non parum adauget. Aquae autem hae omnes stagnantes, ac plus minus corruptae vaporum forma in aëra sparguntur, ac inde nebularum copiam maximam aestate quoque efficiunt, et feruidissimos dies frigidiusculae excipiunt noctes. Nebulosus autem hic ac humidus aër rarioribus, mitioribus iisque vt plurimum ex NW. aut WW. spirantibus agitur ventis, indeque cum humidum plus minus semper respiramus, et in eo degimus. His accedit, quod vniuersus populus a tenera infantia cereuisiam pro potu communi adhibeat, eamque solum collaudet ac expetat, quae lentore suo vitrum tabulae adfigat; quod pane non salito vtantur, quod piscium ex lacubus, stagnisque, pastarum farinacearum collostro ac caseo paratarum, ac butyri, lacticiniorumque amor maximus vniuersam Bohemiam teneat, sicque mirum non sit, his omnibus ex causis fibras laxiores torpidioresque reddi, glutineque copiosissimo et primas et secundas vias obpleri, praesertim cum ob defectum publicorum ambulacrorum plerique vrbanoſedentariam semper agant vitam, domesticisque solummodo gaudiis delectentur.

Quantum haec omnia in sanitatem hominum influere valeant, cuius notum est Pathologo, sed quantum haec reuera in
sani-

sanitatem Pragensium influant, huic maxime notum fit, qui antea praxin in siccissima, ventis plurimis perflata, vino adfluente ac ambulacris publicis abundante Austriae metropoli praxin exercuit, et nunc Pragae exercet.

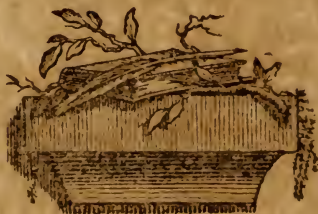
De impuritate vrbis, qua ob defectum canalium subterraneorum sanguis mactatorum animalium, quisquiliae vrbis, ipsaeque foeces hominum riuulose per publicas plateas decurunt quae gelu motum eorum stringente plateas longe lateque obtegunt, donec tepore vernali successiue solutae bis putrescentes partim in aëra spargantur, partim in Moldauam defluant; de Gothico illo praeiudicio, quo hodiedum millia aliquot cadauerum quot annis in nostrarum Ecclesiarum sinum sepeliuntur, de incommodo eo, quo aqua, quae vrbis partibus populosissimis vniuersim pro coctione, non paucis etiam pro potu est, ex Moldauae eo littore hauritur, quo paullo superius omnes riuuli riuique foecum dimidiae nouae ac veteris vrbis influxerunt, indeque aqua palludosa plurimo tempore in fontibus nostris publicis inuenitur, de barbarie ea, qua Iudaeorum, ob inopiam aliunde impurorum numerus ingens in angustissimum ac vilissimum vrbis angulum comprimitur adeo, vt qui pro se et numerosa familia proprium possidet cubiculum, se domum possidere gloriatur,

cur, de Iudaeorum horum impuritate, ut urbem suam purgare omnimode negligant, ac inde foetor longe lateque redoleat, ne quid dicam, exhibiturus alias eruditissimo Frank elegans exemplar, quid politia medica non sit.

Obiiciet forsan vnus alterue, praedicta ad morbos putridos magis quam pituitosos disponere, ac reuera in Bohemia plurimas de febribus putridis audiri querellas. Huic autem reponam, non facile adeo in corpore vitio ex causis etiam pluribus, putredinis eum gradum nasci, qui febrem putridam producere valet, indeque mea opinione in genere febres putridas rariores longe obseruari, quam vulgo dicitur; scio enim, hodiernis Boerrhauianis omnes febres, quae inflammatoriae non sunt, putridas dici, indeque non verum semper esse febrem eam, quae pro putrida definitur, putridam etiam esse, cum sub hoc nomine et pituitosarum et biliosarum omnes species comprehendantur, indeque etiam fiat, cur hic suas putridas plurimis euacuantibus, ille cortice et acidis mineralibus, calefacientibus tertius, saponaceis refrigerantibus ultimis tractet, quiuis suam vnice laudet methodum, quae tamen diuersissima cum sit, in diuersissimis etiam morbis adhibitam eam fuisse testatur. Non parum quoque, cur minor putridarum obseruetur
fre-

frequentia , contribuit potus quotidianus
cereris fermentatae , eiusque gellidae,
auraque frigore magis , quam calore pec-
cans.

In mensuranda constitutione tempo-
ris quoad calorem , leuitatem aut grauita-
tem , ventos , aliasque mutationes pro-
priis obseruationibus non vtor , cum occa-
sio obseruationes has instituendi plurima
desit , sed obseruationes fidissimas Clariss.
nostri Astronomiae et professoris et ob-
seruatoris D. Strnad adfero , quas mihi
benigniter communicare volebat.

C A P V T I.

Aliqua de Epidemiis in genere.

Rem salubrem instituturus, id laboris maxime habebit, ut ante reliquum omne praeiudicia, quibus mentes praeoccupatae sunt, oppugnet et deleat, subterfugium alias continuum dabitur, quo etiam veritatem lucidissimam eludant, et non cognoscant. Si quo in casu hoc necessarium fuerit, tunc certo in illo, quem nunc tractare suscipio de morbis epidemicis. Communis enim nostris practicis ea est sententia, morbos epidemicos de raris esse contingentibus, requirere hos causas aliquas singulares determinato in loco accidentes epidemiamque producentes, ita, ut epidemia et portentum, epidemia et afflatus numinis vindicis illis synonyma sint.

Hanc super ideam fundant alteram, morbos omnes omni tempore esse, et manere eosdem, esse ergo etiam eandem semper adhibendam medellam, nisi quantum casus cuiusvis

A.

specifici

specifici modificatio varia eandem variet, si qui ex obseruatis suis essentiali differentiam morborum eorum, quos illi eosdem semper esse credunt, ad oculum demonstrauerint, pro portento, pro epidemia et cometica adparitione declarant, post saeculi lapsum forsan iterum reditura. Si autem alii hanc differentiam constantem, certoque ordine quot annis plurimum recurrentem defenderint, de nouitate clamant, et haeretica contra Hyppocratem praxinique doctrina.

Minime utique talia me offendunt in viris, qui scola, vbi talia docebantur, elapsi, moxque tumultuariæ praxi immerſi de complenda ſua legendo doctrina et de obſeruanda ſollicite natura minime curii, ſed aegros ſolum ſectati, non experientiam in verba iurant magiſtri, ſed talia a viris doctis, quique ſe omni verbo, omnique pagina hyppocraticos iactant, proferri, hoc utique indignationem mouebit omni veritatis amanti.

Argumentum quidem illud, haec ab Hyppocrate non fuerunt obſeruata, vel ab eo adnotata non inueniuntur, non induceret, vera et certiffima non eſſe ea, quae a tot aliis et hodiernum et antiquitus viſa fuerunt, ſed haec hodierna obſeruata iam ab eo clariffime edocta fuiſſe, hoc utique et omnem ſuſpicionem ficti, eo magis adhuc noui remouet quam longiſſime.

Stupui inde pluries doctrinam, quae antè tot iam ſaecula a viro, cui in medicina honor
oraculi

oraculi defertur, non solum indigitata sed clarissime et doctissime explanata fuerat, per tot alia saecula fuisse neglectam impugnatam, pronouitate et haeresi ignominiose declaratam, idque a viris, qui sese pedisequos discipulos et defensores illius dicerent, et forsan etiam crederent.

Qui enim libros hyppocraticos et obiter tantum peruoluit, non potest non impingere in per omnem fere paginam dispersum vnum alterumue textum hac de re loquentem, vt hi textus in vnum collecti reuera completissimam et a nullo nouo melius tractatam epidemiarum constituent doctrinam, idque textibus clarissimis non artificiose primo in hunc sensum distorquendis, vt hyppocratici filii adeo saepe facere consueuerunt. Hos textus ergo ordine aliquo scientifico recensebo, vt vniuersa Hyppocratis de epidemiis doctrina cuius non hallucinanti clare pateat.

Lib. de aëre, locis et aquis §. I. dicit: Quicumque artem medicam integre adsequi velit, primum quidem temporum anni rationem habere debet, deinde ventorum calidorum, frigidorumue, maxime, qui ex his omnibus hominibus sunt communes, et mox, qui in vnaquaque regione sunt indigenae et proprii.

Quomodo hunc textum ipse intelligat, paullo superius lib. de natura hom. §. XII. explanat, dicit enim ibidem: Pituita in homine hyeme augetur, quod demonstratur, quia

homines pituitosissima et spuunt et emungunt hyeme, et tumores laxi, albiſſimi ſunt, itemque reliqui morbi pituitoſi.

Vere pituita quidem fortis adhuc in corpore manet, ſed ſanguis augeſcit, nam frigora remittunt, et imbres ſuperueniunt. Sanguis autem iuxta haec augeſcit, ab imbribus videlicet, et calidorum dierum tempore, quod demonſtrant frequentes dyſenteriae, ſanguis ex naribus fluens, calorque ac rubor vigentes. §. XIII.

Bilis autem per aeſtatem et autumnum corpus poſſidet, vnde homines ſua ſponte hoc tempore bilem vomant, et in medicamentorum potionibus bilioſa purgantur, et febribus et caloribus id magis adhuc manifeſtum fit. §. XIV.

Sanguis autem autumnſimo pauciſſimus fit, atra vero bilis autumnſimo et plurima et fortiſſima eſt. §. XV.

Quam pulcre autem ipſe intelligat modum, quo variae hae mutationes in variis hiſ anni temporibus accidunt, pulcerrime lib. de aëre, aqua et locis a §. XXV. ad XXX. uſque deſcribat, quae loca elegantiae cauſa tota tranſcribam.

§. XXV. Caeterum de annis hoc modo conſideratione facta quis cognoscere poſſit, qualisnam annus ſit futurus, ſalubrisne, an morboſus. Si enim ſecundum rationem ſiant ſigna in aſtris occidentibus ac orientibus, et in autumnſimo aquae ſiant:

et

et hyems sit moderata et neque valde clemens, neque modum excedens frigiditate: et in vere ac in aestate, tempestiue pluatur: sic sane saluberrimum esse annum par est. Si vero hyems quidem sicca sit, et borealis, ver autem pluuiosum et australe, necesse est aestatem febriculosam fieri, et lippitadines inducere: quum enim aestus derepente accedat; terra humida existente a vernis imbribus et ab austro; necesse est, aestum duplicatum esse, et a terra irrigua et calida, et a sole vrente: cum ventres in hominibus nondum constrikti sint, neque cerebrum resiccatum, non fieri potest, quum ver tale existat, vt corpus et caro non humore fluida fiant, adeo vt febres acutissimae in omnes irruant, maxime autem in pituitosos. At dysenterias par est fieri et mulieribus et viris humidioribus.

§. XXVI. Et, si quidem circa canis exortum accedat aqua, ac tempestas, et etesiae spirauerint: spes est cessationis, et vt autumnus salubris fiat. Sin minus; periculum est, ne et pueri et mulieres moriantur: minime vero senes, et ne qui superstites euadunt, in quartanas desinant, et ex quartanis in hydropes. Si vero hyems australis fiat, et pluuiosa et clemens, ver autem boreale et siccum, et tempestuosum, primum quidem mulieres, quae vterum gestant, et partus ipsis ad ver instat, abortum

tum facturas esse verosimile est: quae vero etiam pepererint, impotentes, ac morbosos pueros parere, ita, vt aut statim pereant, aut tenues et debiles ac morbosī viuant. Atque haec quidem mulieribus: reliquis vero dyfenterias & lippitudines ficas, et aliquibus defluxiones a capite in pulmonem.

§. XXVII. Pituitosis igitur dyfenterias fieri verosimile est, et mulieribus, pituita de cerebro defluente, propter naturae humiditatem: biliosis vero lippitudines ficas propter carnis caliditatem ac siccitatem: valde autem senibus defluxiones propter raritatem ac eliquationem venarum, adeo, vt aliqui quidem derepente pereant, aliqui vero semisiderati, aut dextra aut sinistra parte fiant. Quum enim hyems sit australis et pluuiosa ac calida, et corpus non adstringatur, neque venae: vere accedente boreali et sicco, ac frigido, cerebrum postquam ipsum dissolui ac purgari contigit a grauedine ac raucedine, tunc simul cum vere stabilitur, ac constringitur. Quare derepente aestate accedente, et ardore, ac mutatione contingente, hi morbi incidunt. Et intestinorum leuitates, et aqua intereius fere reliquis morbis desinentibus superueniunt, quum non queant facile ventriculi a concepta humiditate exsiccare.

§. XXVIII. Si autem aestas pluuiosa sit, et austro multum perflatur, similisque sequatur

sequatur autumnus; necesse est hyemem morbidam esse; et his, qui pituita abundant, et qui quadragesimum annum excefferunt, febres ardentes fieri, verosimile est: qui vero bile abundant, costarum inflammationes et pulmonum, pleuritides ac peripneumonias dictas. Si vero aestas sicca existat et borealis, sequens vero autumnus pluuiosus et australis; capitis dolores ad hyemem expectare conuenit, et cerebri corruptiones, ampliusque rauedines, grauedines et tusses, aliquibus etiam tabes.

§. XXIX. Quodsi borealis sit autumnus ac ficcus, et neque sub cane, neque sub arcturo pluuiosus; confert pituitosis natura, et maxime, qui natura sunt humida, et mulieribus. Biliosis autem infestissimum hoc tempus existit: valde enim exsiccat, acciduntque eis lippitudines aridae, et febres acutae ac diurnae, et aliquibus bilis atra: liquidem quod liquidissimum ac aquosissimum in bile est, consumitur densissimum vero et acerrimum relinquitur, quod idem accidit secundum eandem rationem, et circa sanguinem, vnde hi morbi his accidunt. Pituitosis autem haec omnia commoda sunt: exsiccantur enim, et in hyemem perducuntur, minime humecti, sed resiccati. Haec igitur, si quis mente concipiet, et considerabit; is praecognoscit plurima omnino, quae ex huiusmodi mutationibus sint futura.

§. XXX.

§. XXX. Maxime autem obseruare oportet magnas temporum mutationes, vt neque medicinas in illis libenter exhibeamus, neque vramus, quae circa ventrem, neque secemus, priusquam praetereant dies decem, aut plures et non pauciores. Periculolissima sunt etiam ambo solstitia, maxime vero aestiuum. Periculosum etiam aequinoctium vtrumque; magis vero autumnale. Oportet autem et astrorum exortus considerare, praecipue canis, dein arcturi, et pleiadum occasum: morbi enim in his maxime diebus iudicantur, aliqui perimunt, alii vero desinunt, aut in aliam speciem, aliumque statum transmutantur.

Nec ignorasse illum effectus tempestatum in partes varias docet textus in lib. de aëre, aqua et locis §. II.: Quod si cui haec sublimiora adpareant, is, si ab hac sententia discedat, discet sane non minimam partem conferre ad rem medicam, ipsam Astronomiam, sed omnino plurimam, quum vna temporibus et ventriculi in hominibus mutantur.

Adfirmat inde lib. de humoribus §. V.: Qualia sunt tempora, tales etiam erunt morbi et constitutiones ex ipsis; vt autem mox capias illum inter haec tempora non annum astronomicum, sed physicam constitutionem aëris intelligere mox adiungit. Si tempora tempestiue et ordinate se habuerint, morbi iudicatu faciles sunt; vernaculi autem
temporum

temporum morbi indicant mutationes, et prout euariauerit tempus, similes aut dissimiles fiunt morbi, qui in hoc tempore oriuntur; et clarissime hoc explanat lib. de natura hom. §. XVI.: In anno autem aliquando hyems maxime viget, aliquando ver, modo aestas, modo autumnus, sic etiam in homine aliquando pituita praeualet, aliquando sanguis, aliquando bilis dum flaua, dein etiam nigra adpellata. Dein lib. de humor. §. VI. differte dicit: mutationes maxime pariunt morbos, et praesertim maximae, et in temporibus magnae mutationes, et in aliis. Quae sensim contingente progressu fiunt, tempora huiusmodi sunt securissima, velut etiam diaetae et frigoris et caloris maxime sensim facto progressu mutationes.

Tempestatis autem constitutionem solam non sufficere ad morbum epidemicum in indiuiduis, et in vulgo producendum docet textus lib. de humor. §. III.: Nosse oportet in quibus temporibus humores florent, et quales in singulis morbos faciunt, et quales in vnoquoque morbo adfectiones, et reliquum corpus, ad quem morbum natura sua maxime repit.

Clarius adhuc id dicit lib. de humor. §. VI.: Naturae quantum ad tempora attinet, aliae ad aestatem, aliae ad hyemem bene aut male dispositae sunt, nec alias causas epidemiae sine praedispositione corporis actiuas

aëtiuas esse docet superiore loco lib. de aëre, locis et aqua §. XV. : Pessimae vero (aquae) quae ad austrum, et quae inter aestiuum ortum et occasum. Et hac quidem ad australes partes valde prauae sunt, ad boreales vero meliores. His autem hoc modo uti conuenit. Quisquis sanus est, ac valet, is nullum discrimen faciat, sed semper eam, quae praesens est, bibat. Quicumque vero morbi gratia, eam quae commodissima est, bibere volet, is si ita fecerit, maxime sanitatem assequi poterit. Quorum quidem ventres duri sunt, et idonei ad hoc, ut amburantur, his dulcissimae et leuissimae conducunt. Quorum vero molles ventres, et humidi ac pituitosi sunt, his durissimae et crudissimae ac subsalsae aquae conferunt: sic enim maxime reliccati poterunt.

Circumstantias demum adhuc alias concurrere ad epidemiam producendam vel fugandam adparet, ex lib. de humore §. V. ubi dicit: Modi morborum hi sunt, partim quidam connati sunt, partim a regione, partim ex corpore et victus ratione, ac temperiei constitutione, aut a temporibus. At regiones ad tempora male dispositae tales morbos pariunt, quales tempori similes fuerint. Et de eadem regionis ad producendum vel non producendum morbum facultate loquitur, lib. de locis, aqua et aëre §. I. ubi dicit: terra etiam ipsa consideranda nudane sit,

fit, et aquis carens, aut densa et aquosa, et an concaua sit et aestuosa, vel alta et frigida, et mox superius: quare si quis ad urbem sibi incognitam peruenerit, circumspicere oportet eius situm, quomodo scilicet ad ventos et solis exortum iaceat, non enim aequales vires sunt ad septemtrionem sitae, et vergentis ad austrum, neque eius, quae solem exorientem et quae eundem occidentem spectat.

De ventis iam superius primo in textu, quaedam indigitauit, sed clarius de eorundem in epidemiae faciem mutandam actione loquitur, lib. de humor. §. VI. vbi monet: austrum auditum grauare, caliginem inducere, caput grauare, torpidum reddere ac dissolvere. Dum hic praeualuerit, talia in morbis patiuntur, vlcera glabra, maxime os pudendum et aliae partes. Si vero aquilo, tussis, faucium adfectiones, ventres duriores, vrinae difficultates, horrores, dolores laterum ac pectoris.

Demum quantum etiam diaeta conferat ad adiuuandam aut impugnandam epidemiam docet lib. de humor. §. VI., vbi dicit: et in temporibus victus, et cibi, et potus qualitatem suam requirunt.

Distinctius haecce explanat lib. de aëre, aquis et loco, vbi §. I. adserit: neque vero negligentiozem sese circa aquarum facultates cognoscendas exhibere oportet, et paulo inferius, hominum simul diaeta inquirenda,

da, qua maxime vtuntur, an bibuli sint et lurcones et otio dediti, aut exercitiis variis vtentes et tolerantes laborem, ciborumque plus adpetentes quam poculorum. Nam qui haec omnia probe, quantum fieri potest, cognouerit, aut horum plurima, eum non latere possunt, cum in urbem etiam sibi ignotam peruenerit, neque morbi regioni peculiare et patrii, neque communis regionis natura, quaecunque tandem ea fuerit, vt non possit in cognoscendis morbis dubius haerere aut errare, sicubi ad medicationem morborum adhibeatur. Quae ambo illis euenire solent, qui non prius prouidi haec diligenter cognouerunt; quare qui ea studiose rimatus fuerit, vniuscuiusque temporis ac anni constitutionem praedicere poterit, qui videlicet morbi communi adfectione sint inuasuri tum aestate tum hyeme.

Non video ergo quo iure et Galenus et plures alii Hyppocratem incusent, ac si ille ex vnica tempestate morborum epidemicorum ortum deduxisset, qui manifeste et locis et subiectis, et vitae normae eam in morbos epidemicos tribuit efficaciam, quam reuera possident.

Eadem quoque harum diuersarum rerum diuersa proportio, combinatio ac successio in causa est, cur nonnunquam sub eadem tempestatis constitutione diuersi morbi epidemici, sub diuersis tempestatibus nonnunquam eadem epidemiae dominantur, non enim praesens tempestas

pestas immediate morbum producit, sed tantum praedictam ex praegressis temporum constitutionibus, locis, subiectis variis, et vitae norma oriundam praedispositionem, siue ut loqui aliqui amant, inclinationem in actum deducit. Fiet inde, ut eadem praescens tempestas respectu praegressae tempestatis, respectu huius situs loci, respectu horum subiectorum, et huius vitae normae sit quam sanissima, quae mutatis illis circumstantiis fiat quam funestissima, alias enim, quo regularior esset tempestas, eo peiores deberent oriri epidemiae, cuius contrarium recte iam observavit Hippocrates.

Quae alios adeo angit difficultas, unde sub simillimis circumstantiis morbus iam encephalon, iam pectus, iam abdominalia prehendat, cur iam sub facie apoplexiae, iam phrenitidis, iam maniae, iam haemorrhagiae appareat, me torquet minime, scio enim, quam parum intersit differentiae inter hos morbos topicos, scioque frequentissime morbum pro topico haberi, qui is minime fuerit, scio demum medellam inflammationis verae eandem esse, num caput, faciem, pectus, artus, anum teneat, num ex hac inflammatoria humorum dyscrasia oriatur apoplexia, phrenitis aut haemorrhagia; quae ergo varietas ultima morborum ab infinite parvis, indeque saepe vix observabilibus circumstantiis dependere potest, facillime autem a praegressa topica debilitate partibus adfectae dependet.

Sed

Sed mira illa ac varia praedictarum causarum proportio, combinatio et successio efficit, cur facies epidemiarum adeo mutetur, vt et Sydenhamus pluresque alii falsi fuerint, sese cognitis nonaginta nouem, nondum cognoscere centesimam; sed facies tantum et forma adeo in infinitum mutatur in epidemiis, natura autem eorum morborum diuersa adeo non est, quantum creditur.

Spem concipio maximam fore, vt experimentis hodiernis de aëre factis, et ad machinam animalem adplicatis haec pars pathologiae de epidemiis inclarescat quam maxime, quae a plurimis pathologis et practicis adeo negligitur.

Miror solummodo, factum quomodo fuerit, vt iidem, qui effectum calidi et frigidi, humidi et sicci in doctrina pathologica amplissime edocent, et edocti fuerant, ipsissimi ii negligant doctrinam hanc practice ad statum varium aegrorum adplicare, neque adtendant frigus glaciale hyemis cum reliquis tunc obuenientibus occasionibus coniunctum alium longe statum solidorum et fluidorum inducere debere, quam calorem ardentem syrii, indeque morbos sub illo tempore obuenientes natura sua differre debere quam longissime a morbis aestiuis.

Datur ergo reuera perpetuus aliquis morborum epidemicorum circuitus, quorum tamen ordo, proportio, duratio ac facies externa pro ratione diuersarum circumstantiarum mirifice variat, indeque eos, qui externis solum inhaerent, essentiam vero negligunt, facillime fallat,

lat, vnde tot historiae nouorum morborum.

Euidens quoque ex praxi sacrae antiquitatis, et hodierna est, humorum illorum quatuor ab Hyppocrate ita dictorum dominium figmentum non esse, sed corollarium ex ipsis infinitis obseruationibus et sano iudicio desumptum, fir-
mum et practicum; eumque medicum, qui ad haec attenderit, facilius morborum forma sua intricatissimorum curationem inuenturum, quam alium haec negligentem, morborum etiam simplicium. In demonstrationem huius rei ad praxin me prouoco, et aduersarios ad id solum adtentos esse velim, ab omni aeuo hodiedum vsque medicos, diuersissima contra morbos creditos eosdem, vfos fuisse medella, hos et illos de felicitate suae methodi gloriari, testesque optati euentus producere, quod vtique impossibile fuisset, si illi et hi morbos natura sua eosdem tractandos habuissent. Prouti ergo methodus stricte dicta antiphlogistica e contrario obposita est methodo antisepticae ac sudoriferae ac catharticae, ita et morbi illi, qui V. Sbus et emollientibus curabantur, debuerant e contrario obpositi esse illis, qui emeticis, antiseptis vel stimulantibus sanabantur, vel fides historica authoribus omnibus, vel efficacia remediis his nostris principibus negari omnimode deberet, quod binum vtique ab homine sanae mentis tentabitur nunquam.

Sed natura ac essentia sua contrarii sibi vtut sint hi morbi, non impedit id, ne tamen coniungantur.

coniungi bini aut plures simul, et semel in eodem subiecto possint, vnde hic morbus compositus de vno et altero participet, quod necessario oritur, si v. g. dispositioni morbosae, biliosae accedat causa valida humorum diathesin inflammatoriam producens, v. g. gelu stringens, vel vicissim in corpore plethorico causae aliae corruptionem variam bilis efficiant, vnde in ambobus casibus erit morbus mixtus ex inflammatorio et bilioso; vel calor, humores et solida exurens teneat homines lenta pituita turgentes, nonne mouebitur inde lege physica pituita circulare nescia, indeque obstructions inflammatoriae orientur participantem semper et de pituitae indole, et de acriore facta per exustionem bile, quae miscela cum ex causis infinitis possit variare proportionem et gradu fere in infinitum, alteram praebet rationem, cur morbus morbo aequalis non sit, et cur adeo saepe de morbis nouis conquerantur medici.

Sunt adhuc practicorum alii, qui simplices illas morborum epidemicorum differentias non admittunt solum, sed et observationibus propriis confirmant, negant autem compositiones horum morborum inter se, hos quidem ex mox dictis, et ex ordine illo naturae vniuersali per gradus infinite paruos de re ad rem ascendentis ex prioribus conuincere iam possem, per inductionem probans, quod quam rara adpareant in hominibus temperamenta simplicia, sed vbiuis omnium [hominum] temperamenta passim sint composita, ita et morbos raro simplices esse posse,

posse, sed plerumque compositos esse debere, sed efficacius illos propriis suis armis impetam, quid enim, si iam in febre biliosa venam secant, et resecant, iam in febre biliosa eandem secari vetant, aliud et ipsi innuunt, nisi ibi vnacum diathesi biliosa simul coniunctam fuisse cum statum fluidorum et solidorum, qui V. S. requisierat, nempe statum inflammatorium, in secundo autem casu biliosam febrem solam fuisse; quid si adhuc per illam V. S. sanguinem extraxerint crusta lardacea fimbrosa praeditum? si dein emetica aut catarctica multam bilem exturbantia subiungunt? agunt vtique tunc ipsi, vti in composita tali febre agi debet, vtut compositionem ipsam negent.

Metuo fore, qui auctoritatem egregii Haenii mihi opponant, vtpote, qui febrem nullam praeter inflammatoriam, et nonnunquam putridam obseruauerat, admiserat; huic enim dicam, nullibi forsitan elegantiore descriptionem febris pituitosae et biliosae inueniri, quam in fidissimè huius obseruatoris diariis, qui scyllam Viennensium practicorum euitare volens, incidit in charybdim, Viennenses enim, vti Haenius recenset, passim omnibus febribus emetica ac purgantia opponebant, vbiuis saburram primarum viarum suspicati, et Haenius hunc abusum remediorum merito reprobans, nullibi fere hanc saburram existere defendit.

Ne autem iniuriis contra egregium virum videar, ex propriis suis codicibus inter plures

casus aliquos depromam, efata mea comprobantes.

Quis enim non facile in casu primo capitis primi tomi XIV. inter inprovisa relato videt, morbum minime inflammatorium simplicem dici debuisse, sed et simul biliosum? si enim ortum mali cum dolore capitis dissiliens, si progressum mali cum dolore graui praecordiorum seu epigastrii, cum vomitu frequenti, aluoque tandem aeruginosa, si exitum morbi sub quatuor largis V. Sbus, remediisque oleosis, ac emollientibus in mortem, si visam in cadatuere pseudomembranam seruque copiosum effusum, si gangraenam et inflammationem ventriculi, et liuens circa vesiculam felleam hepar et inflammatissimum praesertim circa vesicam felleam peritonaeum consideres, clare natura mali patebit, patulumque fit, tot loco V. S. emeticum vnum, alterumue feliciter egisse.

Sed in sequentibus casibus euidentius id adhuc fiet, quia solertissimus cadauerum scrutator in his cauum quoque intestinorum inuestigauerat.

In eodem tomo, eodem capite inter inprovisa refert casum, vbi iuuenis 18 annorum alias verminosus, Iunio mense febre corripitur, cum dolore totius dextri lateris et ventris vniuersi, noctibus insomnibus, diarrhaea cum frequentius prodeuntibus lumbricis, dyspnaea maxima, vrina continuo sedimentosa, et qui post 6 V. Snes optime habere visus, inopinatim sub vociferatione continua, pupillarum, anique dilatatione
summa,

sumina, et vomitu frequenti moriebatur. In cadauere corpus delicti facile inueniebatur, etenim colon ad caecum vsque plenum flaua ac pul-tem referente materie fuit. Ileum intestinum a valuula sursum sesqui ulnae longitudine repletum erat, pultiformi stercore lateribus per ambitum adhaerente, pluresque inflammatae in illo loco plagae, et in ilei plagis quatuor, vermes numero sex.

An vermes, an potius saburra viscida intestinorum causa tanti mali? et num 6 adhuc aliis V. Sbus inflammatoria ea diathesis sopiri potuisset, quae continuo a stimulo saburrae de nouo accendebatur? an nomen inflammatorii meretur hic morbus, qui manifeste saburrosus solis emeticis et frequentius repetitis catharticis cedere potuisset? En adhuc similem tertium et quartum casum.

In rationis incedendi continuatae tomo III. sectione I. casus prius narratur de foemina, quae vere an. 1774 a foetore cubilis, in quo domina ante decem dies febre petechiali mortua erat, horrore saepius redeunte, cum calore alternante, lassitudine, cephalalgia, nausea, ac deleta appetitu correpta fuit, quod illa crescente per 22 dies morbo, nausea, flatibus, borborygmisque enormibus, vomitu frequenti, glutinoso, sapore foetidissimo, faucibus mucoputrido plenissimis, febreque valida ac quotidie exacerbata laborans, post 9 largas V. Snes, vesicantia, antiphlogistica, Cort. Peruvia. et rara et debilia purgantia placide exspirauerit.

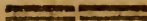
Cadaver monstrauit intestinum ileum maculis multis nigris variegatum, plenumque materie faecali a suo in colon introitu, ad vlnae vsque longitudinem, flexus lienalis attingebat costam quintam a superioribus numerando, amplumque valde ibidem erat, ac copiosas et duras faeces continuit.

Nullam caussam impeditae deglutitionis viderat obseruator, fauces modo multus spissusque obsidebat mucus.

Sic morbus pituitosus pro inflammatorio habitus, et tractatus indubitatum inducere debuit mortem.

Eodem loco casus quintus est puellæ, quæ vere quoque anni 1775 febre tali pituitosa inflammatoria correpta, a V. S. semper peius, a spontaneo et nonnunquam per squillam et chermetem producto vomitu semper melius habuit, et tandem post vndecim largiores V. S. omnemque oleosorum, mucilaginosorum, anodynorum, pectoraliumque remediorum cateruam stertorosa suffocata interiit.

Videmus ex his omnibus illustrem Hæc-
nium bene quoque febres pituitosas, biliosasque obseruasse, sed nimium suo systemati addictum, et nudam non vidisse veritatem, indeque eius authoritatem non contra, sed pro differentibus essentialiter naturis febrium pugnare.

C A P V T II.

*Constitutio anni 1780 biliosopituitosa finientis hyemis
et vniuersi veris.*

N O V E M B E R 1779.

Mensis hic flante Euro principium sumsit
nubila tempestate, coeloque obducto;
per vniuersum tamen mensem flatus habeban-
tur Austrini tepidique.

Die 6ta pluuiæ cum nebulis alternabant,
aëre, vt plurimum pacato.

Die 15ta niues cadentes, et pluuiæ copiosæ
mistæ habebantur, ab eaque die, aëre pacato
coelum obductum, nubibusque deturpatum
conspiciebatur, donec 22da die mensis niues in-
gruentes cum pluuiâ cumque nebulis vertentes
eundem finirent.

Die 1ma Nouembris vesperi altissima Ba-
rometri statio fuit . . . 27 poll. 7 lin. 5 cent.

Die 26ta vesperi maxima eiusdem de-
pressio . . . . . 26 poll. 8 lin. 8 cent.
media altitudo . . . 27 poll. 2 lin. 10 cent.

Die 7ma mane calor maximus habeba-
tur . . . . . + 10° . 0'

Die 25ta eiusdem minimus in 0,
medius caloris gradus erat . . . + 5° . 50'.

DECEMBER.

DECEMBER.

Mensis hic austro flante, pluuiisque cadentibus exorsus, coelo obducto, nubilaque tempestate ad 28vam mensis huius continuabat, ubi niues tandemque pluuiæ decidebant, gelu non exiguum noctu ad diem vsque sequentem continuans flante Euro habebatur.

Die 10ma coelum habebatur obductum, nubilum, nebulisque refertum, succedente mensis 21ma imbre et niuibus per triduum decidentibus.

Ad finem mensis coelum serenum, aër pacatus, geluque notabile.

Die 30. Decembris mane altissimus erat mercurius in barometro 27 poll. 10 lin. 4 cent.

Die 22da mane idem erat infimus

. . . . . 26 poll. 6 lin.

medius erat . . . . . 27 poll. 2 lin. 20 cent.

2da die mensis vesperi calor maximus

habebatur . . . . . + 10° . 0'

minimus . . . . . — 2° . 4'

medius . . . . . + 4° . 2'.

I A N V A R I V S 1780.

Annus hic gelu notabili, coelo sereno, et aëre pacato exorsus, mox 3tia diebusque sequentibus flante austro, niuibus raris per interualla cadentibus deturpatus, frigore omnino remittente.

Die

Die 8ua Ianuarii regnante Euro nebulae non magnae, sequentibus tamen diebus intensiores, mane et vespere redeunt cum frigore satis intenso habebantur. Fluuii congelatio remittebat 17. 18. 19, cum nebulis potissimum deciduis omni die redeuntibus, frigore dein aucto, coeloque obducto.

26ta frigore mitescente, niues copiosae deciduae, continuaeque, flantibus Euro, Zephyroque mensem finiebant.

Die 1ma Ianuar. vesperi maxima Barom. altitudo fuit . . . 27 poll. 8 lin. 8 cent.

Die 18. mane minima 26 poll. 7 lin.

media vero . . . 27 poll. 1 lin. 90 cent.

Die 19. vesp. calor maximus + 4° . $0'$

Die 15. mane minimus — 15° . $4'$

medius . . . — 5 . $70'$

F E B R V A R I V S.

Primum mensis dimidium coelo potissimum obducto, pacatoque aëre gaudebat ac frigore satis intenso, si diem 7. 8. 9. 10. 11. exceperis, vbi tellus iam sub aëre pacato, iam flante Aquilone nebulis crassis, densisque inuoluta erat.

Die 15ta serenum erat coelum, mox tamen 21ma niuib. succedentibus copiosis, nebulis densis, nubibusque reliquis mensis alternabat.

Die 27ma niues habebantur continuae, mox in pluuias fatiscentes, flante Zephyro, quo
vehe-

vehementiore facto niues cadebant copiosissimae, frigus intendebatur magnopere, glaciesque multa conspiciebatur.

Die 29na coelo nubibus deturpato succedere pluuia continua, flante Zephyro, cum tepore.

Die Februarii 10na mane altitudo Barom. summa erat . . . 27 poll. 10 lin. 5 cent.

26. die minima 26 poll. 10 lin. 5 cent.

media . . . 27 poll. 4 lin. 50 cent.

Die 29. vesp. calor maximus + 4° . 5'

Die 1. minimus obseruabatur — 16° . 2'

medius . . . — 7° . 80.

M A R T I V S.

Primis diebus pluuiæ copiosæ, quibus vltimi Februarii dies desinebant, continuauere, coelum nubibus deturpatum conspiciebatur, flatibus Zephyri persistentibus.

Diem 8vam et sequentes aura serena, puraque commendauit, flantibus Aquilone et Austro.

Die 15ta nebulae cadebant densissimæ, quæ continuæ, cum pluuiis alternantes, coelum nubibus obducebant; vix aliquot sereni dies habebantur.

Die 24ta vltimo niues cecidere copiosæ et continuæ, prægresso imbre et pluuiis copiosis, frigus intensum, aquae glacie tectæ obseruabantur. Vltimi mensis dies calore aucto, nebulis nubibusque coelum obuclabant, succedente

ſuccedente 3ta menſis eiſdem die pluuiã placida ac denſa, ſpirante Auftro.

Die 11ma Martii mane Baromet. maxima altitudo fuit . . . 27 poll. 10 lin.

Die 16 vefperi minima eiſdem fuit altitudo . . . . . 27 poll. 1 lin. 5 cent.
media . . . . . 27 poll. 5 lin. 75 cent.

Die 30ma vefperi calor habebatur maximus . . . . . + 15° . 8'

Die 25. mane minimus — 2° . 0'
medius erat . . . + 6° . 90'.

A P R I L I S.

Coelum ſub menſis initio obduſtum nubibus, ſpirante Zephyro habebatur. Pluuiæ nocturnæ frequentes.

Die 6ta coelum ſerenum, pruina plantis animalibusque inſenſa, aër pacatus, abque ea die aura ſerena vsque dum 14ta placide ac denſe plueret; hinc coelum obuelari, tellusque pluuiis inundari coepit diutius.

Die 25ta obduci denuo coepit coelum, ante aliquot dies ſudum; ventus ſpirabat vehemens imbre ſubſecuto et grandine, flante Zephyro.

Vltimi menſis dies calore increſcente, coelo obduſto pacatoque tranſigebantur.

Die 22da mane mercurius altiffimus . . . . . 27 poll. 6 lin. 2 cent.

Die 4ta inſimus 26 poll. 8 lin.

medius 27 poll. 1 lin. 10 cent.

Die

Die zoma vesperi calor maximus

Die	Gua	minimus	.	.	—	2	.	5'
		medius	.	.	+	6	.	90'

Causſas, cur generationim omni tempeſtate morbos pituitoſos frequentiores longe hic Præ-
gæ quam Viennæ obſervariim, ſuperius iam
recenſui, quæ autem fuerit ratio, cur ſub fri-
gore brumali totius Ianuarii et Februarii febres
huius indolis lentæ aut ſimplices aut bile miſtæ
obtigerint, facile ex temporum conſtitutione
derivari poterit, autumnus enim finiens, et in-
cipiens hyems anni 1779 madore, et tepore
ſuo adeo bilem ab æſtate prægreſſa paratam
non correxerant, vt potius laxatis nimium ſoli-
dis, evacuationeque cutanea ſubpreſſa, eam for-
uerint, et in morbum complicatum ex bile et
pituita mutauerint.

In recensenda historia morbi observati longus ne sim, vetat iam dudum cognita eruditio huius mali facies; sed quid sub morbo pituitoso aut bilioso intelligam, breuibus declarandum venit, cum nondum omnibus eadem de his morbis sit mens.

Axioma mihi est pathologicum, morbos
eos modificatione seu forma tantum, non re di-
uerfos esse, qui eandem sibi requirunt medellam,
diuerfos econtra essentialiter eos esse, quibus
contraria necesse fuerit medicatio. Non id ita in-
telligendum est, vt morbi, quibus eadem re-
media opitulentur, etiam iidem esse debeant,
omnis

omnis alias morbus, qui ☿^o curatur, venereus, omnis, qui cortice fugatur, intermittens esse deberet, sed sermo hic est de medella non de remedio, quae medella iisdem remediis saepe diuerfa obtinetur, sic ☿^o vti possumus, qua remedio soluente, qua euacuante, qua specifico antiuenero &c. Hanc iuxta regulam non omnis humorum gastricorum corruptio mihi sub nomine morbi biliosi venire poterit, sed, quia lentis viscidisque his soluentia ac incidentia acria, tenuibus autem acribusque diluentia ac saponacea, blanda, acida opponere, ac in illis quam diutissime soluentibus et euacuantibus, in his citius roborantibus mederi debeam, merito inter saburram viscidam, lentam, pituitosam, alteramque tenuem, mobilem, acrem, biliosam differentiam facio essentialem, quam et ipsa inter hos morbos facit natura; initium enim progressus et persaepe etiam finis horum binorum morborum sibi inuicem sunt plane dissimiles.

Dantur quidem persaepe casus compositi, vbi et acrimonia biliosa, et visciditas pituitosa corpus obsident, sed inde magis natura horum binorum diuerfa patet, nam similia sibi coniuncta nil nisi quantitatem, non rem mutant, in tali autem complicatione rem ipsam mutatam esse docet mutata tunc iterum medella, et de vna et de altera methodo participans.

Epidemia nostra hyemalis fuit reipsa talis ex bile et pituita complicatio, vti docuit horroris diuturnitas et frequentia, caloris et ruboris

ris vaga inconstantia, exacerbatio symptomaton nocturna, lingua flaua, aut rubra sed praeglabra sinul, longitudo demum morbi diarrhaeq aut vomitu finientis.

Exemplum tum nostrae methodi tum ipsius morbi sequens dabit casus. Delatus ad nos fuit 22da Februarii pannorum fabricator 26 annorum ac neomaritus, qui post iram vehementiorem horrore longo et per triduum inter calores frequentissime repetente correptus fuit; anorexia praeterea, ore albo mucoso, sapore immutato cum morfu ventriculi aderat, et calor, sitis et cephalalgiae quotidiana nocturna exacerbatio. Ob pulsum cum robore durum V. S. vnc. viij. celebrauimus, sanguinemque inuenimus naturalem, dabatur dein mistura ex cremor. tart. arcano duplicato et aqua ea dosi, vt intra 24 horas aa dra. *jssl.* horum salium absumeretur, multusque sinu potus cum aceto et melle paratus. Die sexta morbi dolor ventriculi auctus, nausea omnis adsumendi, aluus terna liquida, et tussis aliqua vomiturationis cum motu, emetico iam locum esse docuerunt, a quo vomuit copiosissima, viscidissima flaua, amara. Non id tamen inde sequebatur leuaminis, quod in aliis saepe aegris obseruauimus, sed nox exacerbatione pristina foedabatur, et vtut praeter priorem mist. salinam adhuc vteretur tamarindorum decocto, febris non solum pergebat eadem, sed 7ma die maculae petechiales, 9na dolor faucium cum raucedine, aliusque tenesmoidea parca, susurrus aurium,

12ma subsultus tendinum accedebant; data tunc quotidie aqua laxatiua vien. fuit salis mirabilis aliquot drach. actuata, vnde per triduum subsequens copia ingens foecum viscosissimarum, foecibus cereuisiae similium educta fuit cum insigni leuamine tum febris, tum doloris capitis, tum subsultuum tendinum, qui tunc sese solum adhuc sub exacerbato calore nocturno manifestarunt. Ob tussim cum sputis parcis ac tenacissimis coniunctam, febrimque nondum omnem euandam, datum serum lactis paratum cum aceto antiseptico et oxynele squillitico, vnde sputis facilioribus et largioribus, sudore quotidiano nocturno iudicatus, 19na morbi die sanus abiuit.

Me timidiore medella morbum huius hominis prolongasse, concessero facile, metus enim latentis, in homine iuueni sanguineo, pulsumque durum habente, inflammationis me sub frigore brumali tunc a pluribus septimanis obtinente, ab actuosiore et frequentiore euacuante deterruit, quod probabilius die octaua morbi repetitum, plurimam partem mali abstulisset, et morbum multum abbreviasset.

Mirum certo est, quomodo blandus caeterum humor mucus et gluten tantum exserat stimulum, vt non solum varia symptomata circa primas vias, circa nervos, sed etiam circa actiones vitales producere valeat; sed cessabit mirari, qui naturam animalem nonnil propius considerat, videt enim ille, non solum illud qua nocuum agere stimulum, quod
stricto

stricto in sensu acris nomen meretur, sed sufficere, ut humor aliquis in se blandissimus ad partem aliquam sensilem, cuius incolae naturaliter non est, deponatur, ut inde omnes proueniant effectus stimuli acerrimi, testibus innumerosis observationibus; sed etiam humor parti aliqui inquilinus aut copia excedens, aut quocunque modo a naturali sua constitutione alienatus, ut sensibus nostris acer non sit, acrimoniae effectus in nervos et fibras vitales exferere valet, teste fletu, teste diabete, quibus tantum copia humorum oculo, et viis vropoeticis inquilinorum augetur, et copia hac aucta necessario acrimonia intrinseca minuitur, et tamen pruritus ruborque oculorum, ac stranguriosus mictus morbosum his partibus stimulum applicari docet; blandus ergo in se mucus sola copia in primis et secundis viis peccans febre inouendae par est, idque eo magis, si mucus hic a statu suo naturali simul deflexerit, uti id ingratius eiusdem vomitu eiectionis odor nonnunquam factum fuisse docet. Summe huius rei incredulum, quales plures nosco, sequens potuisset conuincere casus: vocabatur amicus mihi collega ad focinam iuuenem, quae, nescio quam ob causam, plures de die drachmas gummi arabici per longius tempus assumerat, et quae non solum fastidio, pondere ventriculi, leuibus lipothymiis, sed et dolore vago totius corporis, spasmodicis hystericis, febre demum ipsa adiciebatur, donec viscidissimum gluten per anum et os copiosis euacuantibus exturbatum fuerit.

Sunt

Sunt tamen plures adhuc practici, qui audito nomine febris pituitosae de nouitate clament, et sunt tamen ii ipsissimi, qui peripneumoniam pituitosam, seu notham dictam; qui apoplexiam pituitosam agnoscunt, hoc est, negant genus, concessis tamen speciebus genus illud formantibus.

Frequentia magna similibum pituitosorum morborum tunc temporis vniuersam fere tenuit urbem, qui morbi plerisque putridi audiebant, cortice autem et acidis mineralibus peiorabantur insigniter, euacuantibus autem egregie leuabantur.

Exempla horum morborum copiosissima tunc habui in orphanotropio nostro, vbi nempe 45 infantes, et ipse illorum paedagogus hac febre laborabant.

Paucissimis venam secui, omnibus emeticum, nonnullis etiam ternum exhibui, interpolato decocto taraxaci cum sale ammoniaco, rarissime vesicante ob soporem aut rheuma aliquod indigui, amarisque stomachicis medellam clausi, eo euentu, vt ex his 46 aegris nullus desideraretur.

Cur domus haec tot aegris fuerit infamis, ratio erat, quod pro tot infantibus angustissima domus in regione profundissima et spurcissima vrbis sita fuerit, infantes largiter cibati nullum exercuerint motum, sicque et saburram crudam, viscidamque, et laxitatem inertem solidorum contraxerint. Factum inde etiam, vt benefactores huius domus hocce periculo territi iam
serie

ferio de mutanda domo cogitarent, cui demum prospexit immortalis ac benignitate superos aequans piissimae memoriae Imperatrix Maria Theresia, latissimam, vastissimo horto iunctam et optime situatam orphanis donans domum.

Quantum imperii autem dominans epidemica constitutio in quemcunque obuium haberet morbum, sequenti in occasione pulchre vidimus.

Puer 13 annorum optime valens, puerili impetu per glaciatae Moldauae gliscens, maxima vi in frustum ligni regione hypochondriaca dextra irruit, unde validissimum ob dolorem concidit, aqua frigida autem perfusus ad se rediens, domum ducebatur. Ibi sine remedio, si vñctionem excipias, biduum in lecto consumpsit. 22da Februarii in nosocomium susceptus fuit; doluit tunc non solum in loco contusionis, sed etiam per vniuersum id latus thoracis; nil autem laesi aut contusi inuenitur, tussit sicce, violente, frequenter cum concussu fere conuulsiuo totius corporis ob doloris in tussi ferociam, respiratio ipsa anhelosa, valdeque dolens, pulsus celer, fortis, durus, lingua parum alba, aspera, facies et reliquum corpus ictericum, oculi tamen puri. Secui venam ter, sanguis primae V. S. naturalis fere, binarum alterarum sine crusta solidissimus, durissimus; adhibui fomenta, clysmata, misturas, potumque emollientissimum nullo cum leuamine: tandem 25ta ob dolorem, tussisque quotidianam

dianam nocturnam ferociam ad conuulsiones vsque tendentem, clysmatibus emollientibus addebatur gra. i. opii, vnde et dolores et tussis egregie moderabantur, vnde etiam clyisma tale mane et vesperi iniiciebatur; remiserunt calor, dolor, tussis, et pulsuum durities, sed nondum penitus cessarunt, sed 28va post somnum pacatum, sponte ter vomuit aeruginosa viscidissima, indeque et dolor et tussis omnino euauit, et ipse etiam icteriticus color.

Inter hos, et plures alios ægros maxime constantia obseruaui sequentia symptomata, horrorem grauem, per plures dies pluribus vicibus repetentem ita, vt primo integro fere tri-duo plus friguisse quam caluisse sese dicant, dolorem grauatiuum capitis, et de quo maxime conqueruntur, pectoris, dumque locum indicare dolentem debent, manifeste ventriculum designant, qui etiam, vt plurimum tumet, et ad attactum dolet, exacerbationes vespertinas omnes habuerunt, varias, non semper tamen cum horrore incipientes, plurimi de ore pastaceo, pauci de amaritie conquerebantur, linguaeque omnium fuerunt humidæ, plus minus viscosæ glabrae, iam albæ, iam rubrae, rarissimæ flauæ, pulsuum frequentia ingens emetico saepe miraculose ad sanorum normam redigebatur, et longissimus omnium morbus ad 24tum diem vsque prolongabatur.

Non abs re erit casum hic aliquem adferre, qui nociuum hoc in morbo opii vsum, quod ob tussim ferocem noctesque vigiles non-

nunquam adhibetur, clarissime doceat. Foemina 24 annorum, duarum prolium mater, a marito fluore virulento donata, moerebat tristem suum statum; accessit filii vnici et amatissimi morbus grauis, vnde moerori suo, et sollicitudini maternae ferendis impar, aliquot iam diebus difficulter membra sua protrahens, tandem similibus per triduum repetentibus corripitur horroribus; suasu chyrurgi, qui fluiori albo medebatur, sumsit purgans, a quo decies et vltra purgata, nil aliud sensit emolumentum, quam vt calores iam nunc continuo, maxime autem noctu furerent, fluxusque albus vna cum tunc instantibus mensibus subsisteret, et maculae petechiales vniuersum obfererent corpus. Vocatus ego, exhibitis soluentibus adtenuantibusque do emeticum, quod viscidissimam ac amarissimam eduxit saburram, tanto cum leuamine, vt noctu exacerbatio longe minor esset, febrisque vniuersa intense remitteret, vnde decoct. tamarindorum cum sale medio subiungebatur; his sic stantibus 9na morbi die mane accedenti dicitur, aegram hac nocte octo horis perbelle dormiuisse, sudasse, et septies vomuisse aeruginosa, dormire eandem nunc iterum; video et ipse dormientem placide. Vespero ad aegram redeunti, obuiat mihi seniculus, aegrae pater, fastuoseque gloriatur, ipsum, non me filiam suam curasse, idque pillulis sibi usitatis, quae a circumforaneo aliquo hic venduntur. Sub his ad aegram aduenimus, stupemusque illam delirantem, valde febrientem, ac subsultibus tendinum laborantem; hisque

hisque omnibus continuantibus et auctis 15ta morbi die exspirauit.

Constat, pillulas has opio diuites esse adeo, vt in vna pillula gra. i. eius medicamenti sit, exhibuit autem filiae, paterno amore exitialis senex pillulas duas die octaua morbi ad noctem.

Frequens in his morbis symptoma erat dolor pleuriticus, sed in mollibus hypochondriis situs et attactum non ferens, quique saepe solis emeticis, nonnunquam his non, certissime tunc vesicanti ad locum adhibito cessit.

In nullo orphanorum exanthema prorupit, in pluribus autem nosocomii aegris id accidit, ratio huius est, quod illis illico ab initio aptam adhibuerim medellam, his autem ante accessum in nosocomium aut vena aliquoties secta aut purgans aut sudoriferum datum, aut morbus per plures dies neglectus fuerit.

CAPVT III.

Constitutio aestatis 1780.

MAIUS.

Dies 2da Maii fulgure, crebrisque tonitribus, non tamen fortibus inhorruit, pacato aëre; hinc vsque ad 12ma vix vlla dies serena habebatur; sed oimnes nubibus, pluuiisque deturpatae, flatibus austrinis calidis praeditae erant; immo 6ta imbres, grandoque notabatur sat violenti.

12ma die tonitrua fortia, fulgura frequentia accedere subito, ab eo pluviae copiosae vix vna alteraque die remittentes, spirantibus continuo Austro aut Borea.

29na die coelum serenum, calor auctior, continui flatus austrini, donec 31ma fulgur tonitruque imminerent cum pluuiâ.

Die 4ta Mercurius supremus mane erat

. . . 27 poll. 10 lin. 5 cent.

Die 15ta inane infimus

. . . 27 poll. 2 lin.

medius . 27 poll. 6 lin. 25 cent.

Die 31. calor maxim. vesp. + 23° . 2'

Die 22da mane . . . + 4° . 5'

medius. . . + 13° . 80'.

I V N I V S.

Primi dies aestuoso coelo, flatibusque Austrinis transibant.

Die 3tia Iunii tonitru cum imbre succedente. Ab ea die vsque ad 17mam coelum obductum semper mane, et nebulis obuelatum copiosis, post prandium iisdem abactis serenum tempus fiebat.

18ua et sequentibus diebus binis serena calore multum aucto aura fuit.

Reliquis mensis diebus sub flatibus Zephyrinis nubes solem nobis eripientes, aestumque multum minuentes, pluuiacque copiosae habebantur.

Die 29na mane altissimus Mercurius

. . . . . 27 poll. 8 lin.

Die 6ta mane infimus 27 poll. 4 lin.

medius . . . . . 27 poll. 6 lin.

Die 3tia vesperi calor maximus

. . . . . + 24°. 0'

Die 8ua mane minimus + 8°. 6'

medius . . . . . + 16°. 30'.

I V L I V S.

Initium finisque mensis huius diebus amoenis, coeloque sudo ac pacato, aestu praefocante absoluebatur. In reliqua mensis parte calores satis intensi, pluuiac copiosae, imbres, tonitruaque alternabant, spirante potissimum Zephyro et Austro praecalidis.

Die

Die 29na mane maxima Mercurii altitudo . . . . . 27 poll. 8 lin.

Die 16ta mane maxima eiusdem depressio . . . . . 27 poll. 4 lin.

media . . . . . 27 poll. 6 lin.

Die 23tia vesperi calor maximus

. . . . . + 24° . 0'

Die 5ta mane minimus + 7° . 5'

medius . . . . . + 15° . 72'.

A V G V S T V S.

Hoc etiam mense tempestas variabat pluuiis inopinatum et crebro et dense cadentibus. Fulgura, tonitruaque 17 et 7. terribilia. Imbres notabiles 7. 15. spirante ut plurimum Borea forti. Primi ultimique dies ficciores, coelo pacato, auraque serena praediti; aestus potissimum praefocantes.

Die 30ma vesperi Mercurius altissimus

. . . . . 27 poll. 9 lin.

Die 20ma mane infimus

. . . . . 27 poll. 3 lin. 5 cent.

medius . . . . . 27 poll. 6 lin. 25 cent.

Diebus 7. 13. calor maximus vesperi

. . . . . + 22° . 0'

Die 22da minimus . . . . . + 9° . 2'

medius . . . . . + 15° . 6'.

Prioris constitutionis indoles talis perduravit ad finientem Maium usque, ubi nos excipiendis numerosis morbis, biliosis dysentericis praesertim

praesertim parabamus, sed en quam decepti. Maius enim et Iunius et Iulius morbis inflammatoriis quam frequentissimis foedabantur, habebant tamen et ii mixtum semper aut biliosum quid, aut pituitosum; casus aliquot naturam epidemiae optime iterum declarabunt.

23tia Iunii suscepimus iuuenem studiosum, qui saepius iratus, 19na huius mensis horrore et calore intenso cum ardore tum capitis tum pectoris tum praecordiorum correptus fuit, noctu delirauit, mane 20. calor minor erat, et pulueres salinos sumsit, a quibus frequenter purgatus nocturnos iterum calores et phantasmata expertus fuit.

21ma bis vena secta fuit sanguine lardaceo, diarrhaea continuauit cum tenesimo, nox eadem.

23tia die inueni pulsum fortem durum, respirationem densam, calorem vrentem, sitim ingentem, adpetitum sat. bonum, saporem prauum nullum, linguam albidam humidam, aluunque nonies fluxilem flauam. Venam secui, dedique misturam et decoctum emolliens cum nitro. 24ta omnia eadem, si leuem dolorem lateris, tussinque exiguam cum sputis paucis flauescentibus excipias. 25ta pulsus non conueniens respirio, quod rarius et maius obseruatur, adpetit, nullibi dolet, sitit, aluum septies habuit, vrina rubra cum enaeoremate disperfo, noctu tussis cum dolore sterni et sputis sanguine striatis, somnus interruptus inquietus. 26ta pulsus minus celer, respiratio fere naturalis,

naturalis, lingua humida perparum alba, appetitus bonus, sapor naturalis, sitis mediocris, vrina subtrubida, aluus terna liquida subfusca, tussis cum sputis coctioribus, sudor leuis, sed facies et oculi mirum mutati, confusi et alienati; sudauit circa meridiem bihorio largissime, postque hos sudores furibundus adeo, vt vniculis coërceri debuerit, reddebatur. Hora 5ta vespertina iam inuenio quietum iterum, sed ad interrogata nil respondentem, oculis fixis attoniti faciem habentem, pulsum fortem vibrantem durum aequalem, respirationem magnam et raram. Secui venam illico, sanguisque V. S. sine crusta phlogistica, tenacissimam tamen formauit placentam, epispastica furis, plantisque pedum adplico, et acetum frigidum capiti. Nil autem adsumenti nil medicamenti praebere potuit, vtut saepius exclamaret, sitio. Vrina sub illo sudore missa, fuit aquosa pallida. Vesperae 8uo eundem inuenio, sed facie flammantem ac oculis splendentem, repeto V. S. vnc. xij. sanguisque lardaceus extrahitur cum sero viridescente, pulsu et caeteris manentibus iisdem, vnde iubeo, vt, si haec ad 10mam nocturnam perdurarent, V. S. tertia ad vnc. x. fieret, quod etiam factum fuit.

27ma sanguinem tertiae V. S. minus lardaceum video, audioque aegrum non quidem dormiuisse, sed placide delirasse, seseque aluo et vrina conspurcasse, pulsus et calor et rubor plurimum remiseraut a furore suo, respiratio aeque tarda ac rara, ad interrogata respondit,
sed

sed inconcinne, oblata sumit, tussitque vomiturorum ad instar, labiumque inferius tremit; do illico gra. x. crem. tart. emet. vnc. v. aquae soluta, vt in binis vicibus assumeretur interpolato trihorio; absumta tota dosi, sexies vomuit aeruginosa, viscidissima, similiaque deiecit. Hora 5ta vesperi ad omnia aptius respondet, pulsus et calor remittunt, subdelirat tamen adhuc: misturae ergo nostrae salinae consuetae adhuc drach. ij. crem. tart. addo, ac pro potu decoct. tamarind. exhibeo.

28ua dormiuit placide ac quiete per horas sex cum leuibus insomniis, pulsus parum celer adhuc, calor et respiratio naturalis, nullibi dolet, sed de sola debilitate conquaeritur, aluus bina, tenuis flaua, vrina pauca oroboidea, tussis cum sputis paucis spumosis croceis.

29na noctu delirauit, lectum conspurcauit, mane pulsus et calor naturalis, respiratio celerior, lingua humida, crustosa fusca, sputa eadem crocea, appetitus bonus, aluus pultacea, praesentissima mens.

30ma delira et insomni nocte praegressa inuenio mane pulsum et respirium solito auctiora, linguam albo flauam, aluum quaternam viridem, tenuem, vrinam parcam rubram turbidam, sputa parca alba, aegerque de vertigine conquaeritur, praescripsi emeticum, sed cum sese esurire diceret, custos emetici loco ius cum oryza exhibuit, vnde nox valde inquieta.

1ma Iulii mane sumsit suum emeticum, a quo vomuit ter tenuia aeruginosa, et ad prandium

dium bene adpetens, bihorio post iterum bis aeruginosissima sponte vomuit.

2da Iulii bene dormiuit, omniaque meliora; dabatur decoct. rad. Arnicae, sicque viribus successiue redeuntibus 14. Iulii sanus abiit.

Parallelae loco, vtut exitus inter sese plurimum differant, sequens sit casus: 14ta Maii studiosus Theologiae morosus et tristis iam dudum ponderosa sua traxit membra, adpetitu deleta, somnoque inquieto: tandem diarrhaea corripitur, eaque valida per biduum, die tertia ob eam nosocomium intrat, ibi rheum tostum recipit, et cum ei diarrhaea obaudire nollet, theriacam diateffaron et Andromachi, indeque iam alius nulla, sed nocturnus econtra furor, de die iterum cessans; hoc in rerum statu aegrum inuenio cum pulsu celeri, contracto, subduro, facie lurida, lingua sicca fusca, adusta, ad nil apte respondentem; venam seco, sanguinemque inuenio naturalem, exhibeoque misturam salibus mediis foetam, decoct. tamarind. et clysma emolliens.

15ta Maii nox delira, mane omnia eadem cum faciei rubore, solutionem emeticam exhibeo, sed non vomit, purgatus vigesies viridia liuida, spumosa, soporosus iacet.

16ta Maii omnia peiora, subsultus tendinum, vesperi mors.

Cadauer exenteratum exhibuit vasa encephali sanguine, turgida, serunque non copiosum in ventriculis, intestina autem sphacelata. Similitudinem et dissimilitudinem horum binorum morborum

morborum quis non videt? quis autem dixerit, cur in priore casu grauius quoad omnia signa malum aptae medellae cesserit, in altero non? an acrimonia diarrhaeae cohibita, et remedii inflammantis stimulus intestina inflammarunt? huius rei signum nullum aderat, quia aeger ad interrogata non respondit, sicque quod saburrain euacuare debuisset remedium, tarde nimis adhibitum, stimulum stimulo addendo inflammatas partes sphacelauit? an alia methodo aeger saluari potuisset? Recordor similis casus, vbi iuuenis cohibita diarrhaea biliosa per remedia cardiaca stimulantia in enteritidem inciderit, quae vtut ternis V. S., clysmatibus et decoctis emollientissimis leniterque eccoproticis a me, et amico collega tractabatur, aegrum tamen tertia a suppressa diarrhaea die oppressit. Si enim intestina eo vsque iam fuerint inflammata, vt remotum stimulum emetici nec ferant amplius, fiderabantur ab euacuante remedio aequae, ac a saburra relictæ, cumque autem saepe sub prauissimis signis is gradus mali non adsit, qui euacuans non amplius ferat, quique autem a relictæ saburra paullopost eo deduci possit, praestat vtique anceps experiri remedium, hoc enim in casu expectando perdes aegros omnes, agendo saluabis saltem aliquos.

In pleniorē huius rei demonstrationem, binos alios casus parallelam aliqua ex parte exhibentes illico subnectam.

Dum 20. Iunii vesperi nosocomium adirem, inueniē puerum 8 annorum circiter, toto corpore

corpore pallentem et tumentem ita, vt pullum inuenire vix potueris, respirat stertorose, ad interrogata non respondet, linguam tamen humidam et albam monstrat. Nullus adfuit, qui nobis quid minimum lucis potuisset de praegressis accendere, ita vt expectaturus, num forsan altero mane mater, quae illum ante portam nosocomii deposuerat, redeat et ex illa saltem praegressa resciremus, praescripserim nil, nisi clyma salinum et misturam salinam.

Noctu intense caluit, delirauit, aluumque viscidissimam in lectum misit.

21ma Iunii omnia fuere eodem in statu, nec quisquam de ipsius statu instructus venerat. Vesperae gr. vj. emet. tart. in vnc. iij. aquae soluta binis dosibus exhiberi iussi, datae fuerunt ambae doses intra trihorium, nec vomuit adhucdum, vnde adhuc bina grana a vicino aegro vomente superflua ingerebantur, inde tandem vomuerat ter viscidissima, copiosa, simulque sexies deiecerat: ea nocte non delirauit amplius, sed per interualla dormiuit.

22da Iunii serena ac praesens mens, pulsus sensiliores, tinct. rhei aquosae additus fuit Sal. Amoni. Sic intra octiduum perfecte sanus matri reddebatur. Mater quarta die primo rediens, falsa fuit, se infantem certo morituum credentem, tantum funeris expensis parcendi gratia in nosocomium tulisse, indeque non redisse, examinata mater de nulla rubedine aut scarlatina praegressa quid sciuit, sed infantem a binis septimanis non adpetiisse, semper
vesperi

vesperi decubuisse, tandemque tumuisse narrabat.

Ima Augusti simili modo vesperi in lectorum morem vno inuenio virum circiter quadragenarium atrabiliarium, de quo nil aliud rescire potuerim, quam illum circa meridiem ab vxore adductum fuisse, illamque dixisse, me iam de omnibus esse instructum, sicque abiuisse; aegrum in lectum positum paullopost delirasse furibunde, vt ligari debuerit vinculis, nunc illum ab hora quietum iacere. Video hominem mihi plane ignotum, facie attoniti iacentem, labia loquentis adinstar continuo mouentem, ad interrogata me adspicientem quidem, sed nil aliud, nisi finem orationis Marianae ad quas-cunque meas quaestiones respondentem, et quandoque iniuriosum vnum alterumue contra domus dominam proferentem verbum. Non rubet, nec calet praeternaturaliter, pulsus parum celerior, contractus, subdurus, respiratio placida celeris, suspiriis interrupta, caeterum continuus sopor. V. S. impero, sanguinemque extraho, parcissimum habentem serum, et tenacem sine crusta cruorem, nullum autem inde leuamen, sed potius pulsum concidentia; inde clysmata salina, fomenta capitis frigida, et si quid deglutiat, misturam salinam praescribo, expectaturus iterum altera die vxorem nos de praegressis instruentem.

Noctu solus ter ad aluum deponendam surrexit, varia noctu oblocutus, nihilque dormiens.

2da Augusti mane omnia eadem, nec minimum quid mutatum. Nil deglutit, sed in os data exspuit, nunc tamen pauca bibit; hoc in rerum statu vxore non redeunte, timensque ne sub paroxysmo vespertino aeger peius adhuc haberet, et nil iterum assumere vellet, illico gr. x. crem. tart. emetici in vnc. iv. aquae solui curo, et in tribus dosibus exhiberi, sed tantum primam dosim assumsit, reliquas iterum exspuebat. Ex prima autem hac dosi non vomuit, sed undecies deiecit, ubi semper solus ut sese in excipulum ponat, surrexit. Nox quietior quidem, sed tamen delira.

3tia Augusti eundem inuenio statum mane, iterum quaedam assumsit, unde illico gr. iv. crem. tart. emetici in aquae vnc. ij. soluta exhiberi curo; denuo non vomuit, sed sexies purgatus iterum, semper solus surrexit. Inter ea redit vxor, nobisque narrat maritum ipsius sanguinolento bello an. 1756 militem tormentarium fuisse, variaque vulnera non tamen in capite recepisse, cephalaea autem tanta adfectum fuisse per vices summe exacerbata, ut invalidus an. 1761 operi militari valedixisset. Cephalaeam hanc continuam quidem fuisse, sed bis nonnunquam in anno adeo adauctam, ut lecto decumbens deliraret, quae tunc cephalalgia pure ex auribus profluente iterum soluebatur.

30ma Iulii ob grauem moerorem et indignationem contra domus suae patronam feblicitare grauiter cum aucto dolore capitis cepisse, ipsique a consulto chyrurgo datum fuisse remedium,

dium, vnde trigesies vomuerit, pluriesque deiecerit, tota ipsa nocte eum furibundum omnia fusque deque vertisse, altero mane illam ipsum sat pacate habentem in nosocomium duxisse, vbi stratagemate vta fuerit, vt in meos lectos susciperetur.

His auditis cataplasmate emolliente vniuersum caput inuoluo, clysmata emollientia iniicio, sed cum nil assumeret iterum, interne nil praescribo. Vesperis furens lecto exsiliit, omnia prostrauit ac diffregit, ac vi in lectum compositus, paullopost eodem sopore obruebatur, sub quo magis et magis stertens, mane 4ta Augusti dormientis adinstar moriebatur.

Cadauer 12. a morte horis sectum, exhibuit duram matrem vasis omnibus sanguine plurimum turgidis, piam matrem simili modo cruore turgentem, sinus tamen longitudinales sanguine vacuos; piam matrem et arachnoideam inter, praesertim in anterioribus et medijs lobis cerebri pus erat effusum copiosum quidem, sed late in tenuem superficiem diffusum, tantum hinc inde in copiam lentis maioris collectum. Ventriculi ambo sero limpidissimo copiosoque distenti erant, plexusque choroidei pallidissimi, quorum dexter exiguas hydathides habebat. Copiosius pus collectum fuit in basi loborum anteriorum et neruos opticos circum, sed maxime stupuimus, glandulam pituitaritiam dictam ad minimum triplo naturali maiorem, ac colore profunde purpuream, molem autem.

Discissa

Discissa nil erat nisi faccus forinatus a dura matre, continens humorem colore hepatico et consistentia sanguinis putredine corrupti, qui patebat foramine non exiguo in sinum lateralem sinistrum totum pure turgentem. Basis sellae turcicae erat quidem dura matre inuoluta, sed lamella ipsa ossea binis foraminulis semine canabis non minoribus erat perforata in sinum sphoenoidalem, in quo sinu nil quidem puris aut alterius inueniebatur materiei, sed habebat vniuersum os, hunc sinum formans colorem adeo intense flauum, vti regio vesicae felleae vicina esse solet. Caeteri sinus nasales naturales sic et organon auditus internum.

In cerebello aequè pus inter piam matrem et arachnoideam effusum erat, vti in cerebro, quin in summitate conuexitatis, copia puris erat maior, quam in quocunque alio loco cerebri.

His binis in casibus utique plurima notatu dignissima obueniunt, inter quae primario id memorabo, quocum priores binos casus finire-
ram, nempe desperato in malo ancipiti remedio saltem aliquos saluari, dum econtra expectatione aut molè nimis medicina omnes perirent. Quaeso enim, quis non stupet mirabilem effectum emetici in puero illo semimortuo? et quo alio tutiore remedio saluari potuisset ille, nisi emetico? dum in tenebris summis sola indicatio ab aluo viscida, stertorosa respiratione, exacerbatione nocturna, et dominante tunc statu epidemico desumenda erat. An culpandus
vllò

ullo modo sum, qui in tenebris similibus, iisdem seductus rationibus, et casus prioris felicitate allectus in altero idem tentauerim remedium? quod, quamuis vomitum non mouerit, tamen in suspitione noxae versatur. Immedicabilem quacunque alio methodo fuisse casum luculenter docuit Anatome, vt hic miles non dato emetico aequo certo mortuus fuisset, ac dato; puer autem non dato emetico certissime periisset. En elegantem et recentem casum haec confirman-tem: Vocor mense Décembri ad virginem vetulam, quae repudium sponsi aegre ferens, lite-que iuridicamersa plurimum irae indignationique per longius tempus dedita erat; haec ad expurgandam bilem alteratam vsa est solutione resinae ialappae in spiritu vini ab agyrta parata, et prima die quadragesies inde vomuit, ultraque centies purgabatur; altera die eadem tragodia cum dolore atrocissimo ventris, et aluo sanguinolenta, tertia die idem rerum status, quarta die dolores intolerabiles, delirium, tenesmus ad aluum continuus, abdomen attactum non ferens. Vocatur in auxilium chyrurgus, V. secat, ac sanguinem phlogisticum extrahit, indeque venam refecat, sanguine, dolore, caeterisque omnibus manentibus iisdem. Vocatus ego, haec omnia audio, videoque foeminam totam flauentem, genis prae-rubentibus, linguam siccissimam subfuscam non crustosam, oculos splendentes; inuenio pulsum celerrimum, contractum, durum, respirationem anhelosissimam, et dolorificam adeo, vt conuoluto tantum in gy-

rum corpore perfici potuerit, ventrem tamen
molem, vtut attactum non ferentem; cata-
plasma et vnguentum emolliens ac anodynum
adplicari, similia clysmata iniici et copiosum de-
coct. altheae ac tamarindorum cum gummi
arabico tepide potari praescribo, incassum om-
nia, a minima enim re, quam ad sitim immen-
sam fallendam assumeret, tormina furebant, et
paullopost tenesmoidea fluebat alius, sicque
insomnem doloribus et purgatione transegit no-
ctem, sequenti mane febricitantem summopere
ac ob dolorem furibundam fere inuenio, curo
clysmati addi gr. i. opii, incassum, nisi quod
inde ructus prodirent amarissimi, his ex ructi-
bus, ex flauedine corporis, et quotidianis no-
cturnis exacerbationibus conclusi, non iam am-
plius remedium resinosum essentiam morbi con-
stitnere, sed stimulo acri huius remedii corru-
ptam fuisse bilem, quae impetuose adfluens pro-
duceret febrem biliosam inflammatione mistam,
et hanc indicationem iuxta hypecaturanham ex-
hibeo, a qua quinquies vomuit viridia amarissi-
ma, quaterque aluo liberrima nec hilum do-
lorifica purgabatur, tanto cum leuamine, vt ea
nocte ternis horis dormiret, ac exhibito deco-
cto tamarindorum breui integre conualuerit.

Quaeso iam, quis nostrorum practicorum
hoc in casu emeticum exhibere ausus fuisset? et
quo alio remedio haec foemina ab instante iam
gangraena saluari potuisset? a moli illa consueta,
ab antiphlogistica, a cathartica methodo oc-
cum-

cumbendum fuisset miserae, quae emetico feliciter saluabatur.

Ex prioribus binis et pluribus aliis meis obseruatis constat, pessimum semper esse, si emeticum vomitus loco purgationem moueat, sed an tunc qua causa, an qua signum? forsan qua vtrunque; quanta enim mala a purgante sequantur, vbi emeticum necessarium fuisset, iam dudum constat, indeque emeticum, ex quacunque ratione vomitus loco aluum mouerit, in idem delictum incidit, ac medicus purgans directe exhibens, indeque qua causa nocet; sed constat, capite adfectos a largissimis tantum dosibus emeticorum vomere, an inde qua signum deducere licebit, si emeticum etiam largum non ore sed ano operatur, cerebrum intense adeo adfectum fuisse, vt vix liberari ab oprimente adfectione possit?

Negabit spero nullus in casu militis tormentarii fuisse malum complicatum ex antiquo suo encephali vitio, et nunc accedente febre biliosa, vnde illae exacerbationes vespertinae ortae semper fuerint, quae autem malo topico capitis conueniebant remedia, illa vtique a febre biliosa contraindicabantur, et vicissim.

Iam dudum dolui de capitis ita dictis apostematibus, vti fere de omni re, quae sub theca cranii inclusa latet, nos adhuc adeo calligare, vtut frequentes hi sint casus.

Novi talem foeminam Viennae, quae viginti annorum cursu, circiter trigesies cephalalgia febrique corripiebatur. Pure prodeunte ex

auribus, naribusque copioso foetido, ad tempus conualuit, medio anno post redeuntibus iisdem malis; nec vitio auditus nec odoratus laborauit, et tandem 64 aetatis anno ex hoc morbo enecta, in caluaria copiosum pus in fundo cranii haerens exhibuit, sed nullam viam, qua in aures et nares profluxerit. Sic etiam in hoc aegro auditus nunquam fuit laesus, et nulla etiam in cadauere obseruabatur organi ipsius laesio, et tamen toties effluens per aurem pus cephalalgiam iudicauit.

Mira certe haec est glandulae pituitariae degeneratio, quae vnde et quomoda facta sit, et quid exinde symptomaton ipsi adscribendum veniat, nescio.

Quaterni hi casus sufficiant ad dandam ideam, quomodo huius constitutionis febres encephalon affecerint.

Sed fuit copiosior longe aegrorum numerus, qui pectore, quam qui enkephalo sub hac febre plectebantur, ita vt dolores pleuritici, respiratio peripneumonica, haemoptoes, frequentia fuerint symptomata.

Quomodo hic morbus decurrerit, et quomodo illi medicinam fecerim, sequentes docebunt historiae:

45 annorum molitor sanus antea semper, 28. Iunii ligna incautius findens a resiliente frusto ligni in hypochondrium sinistrum contunditur cum dolore praeualido sine laesione vlla externa, hora post corripitur horrore validissimo, caloreque intenso, dolore lateris acuto,

to, et ad claviculam et scapulam eius lateris usque protenso, et sub inspiratione plurimum aucto. Secuit venam illico, sed pauco cum leuamine, quin symptomata eadem augebantur indies, donec 5ta Iulii nosocomium adiret.

Ardebat tunc totus, sitiebat quam plurimum, de dolore acuto lateris adfecti sub inspiratione quam maxime conqueritur, sputaque cum tussi dolorifica proueniunt tota sanguine tincta; pulsus magnus celer, fortis, durusque est, respiratio anhelosa, sitis multa, adpetitus bonus, vrina parca et rubra, lingua sicca, albi-da, sanguis binarum V. S. non quidem crusta tectus, sed placentam firmam adeo ac tenacem formans, quae hepatis scyrrhosi aemulabatur duritiem, iniectum clystima emolliens, paucas subtraxit foeces, dataque mistura et decoct. antiphlogisticum effecerunt, ut 7ma et 8ua Iulii praegresso vespertino horrore cum subsequo multo calore ac sudore largissimo, totus ac vniuersus morbus iudicaretur, ac 11ma Iulii sanissimus domum repeteret.

Facile natura huius morbi inflammatorii rheumatica ex decursu et praesertim fine morbi clarescit, sed rarissima ea simplex huius mali fuit indoles, sed plerumque vel pituitoso vel bilioso vel utriusque coniuncta, aut phlogosis aut rheuma aut vtrumque erat.

Iuuenis 19 annorum, pistor, caeterum sanus, corripitur 12ma Iulii horrore et calore subsequo, sudore copioso, siti et capitis dolore obtuso, altero mane haec omnia plurimum remiserunt,

miserunt, sed vesperae omnibus excepto horrore redeuntibus peioribus.

16ta Iulii nos accedit, inuenimusque pulsum celerem, fortem, durum, respirationem anhelosissimam et strepentem, linguam apice exigue albam, sed profunda radice viridescentem, et audimus illum conquerentem de dolore acuto vehementi a clauicula sinistra ad melle hypochondrium vsque se extendente, attactum non ferente, et sub inspiratione et tussis plurimum aucto. Fit illico V. S. vnc. xij. daturque mist. et decoctum antiphlogisticum: sanguis V. S. placenta molis, sed crusta tenacissime lardacea obtectus.

17ma somnus valde inquietus fuit, vtut dolor lateris post V. S. nonnil remiserit, et capitis dolor cessauerit. Mane respiratio inuenitur aequae anhelosa, pulsus autem minus durus, sed inaequalis adeo, vt iam dicrotus iam intermittens esset, lingua erat eadem, praeaus nullus sapor, adpetitus constans, vrina cum enaeoremate ponderose subsidente, rubra. Vesperae omnia exacerbata, cum sputis tenacibus mere cruentis, foetentibus, et aurium tinitu acerbo; dabatur emeticum, a quo quinquies vomuit aeruginosam amaram, et decies purgatus fuit; post vomitum tota fere nocte dormiuit, sudauit, et 19na Iulii lactus sanusque nosocomium reliquit.

Multa in hoc casu notatu digna obueniunt: 1mo. Sanguinem vere inflammatorium nulla crusta etiam obtectum, facili negotio ex tenacitate

tenacitate praeternaturali placentae detegi, quam duritiem in centenis experimentis a pluribus iam annis adeo vicariam ipsius crustae phlogisticae fuisse inueni, vt quoties in vno vase crustosus in altero non crustosus obseruaretur sanguis, audacter illius placentam molem huius vero tenaciorem longe pronuntiarem. Saepius ingenium nostrum Haenium miratus fui, qui hunc lulum placentae iam crustosae iam non crustosae stupuerat, et ad hanc differentiam consistentiae in placenta non attendebat. Nec video, cur Clariss. Hewson in suo tentamine de sanguine ad hypothesin adeo gratuitam confugiat, vt phoenomenon illud, cur sanguis eiusdem V. S. in vno vase crustam contrahat, in altero nullam, explicaret: non enim in altero vase illa crusta deest, sed tantum coniuncta cum cruore aequabiliter, non visibilis, sed tenacitate placentae praeternaturali bene est sensibilis. Cur autem in vno vase haec coagulabilis lymph a cruore sese in crustam separet, in altero cruori intime mista maneat, ratio est in mutata sub variis circumstantiis ratione attractionis particularum lympham coagulabilem inter et ipsum cruorem, sic riuulose profluens sanguis plerumque crustam, guttatim depluens, nullam contrahit, quod in primo casu sanguis impetuosae ac cito profluens, sufficiente etiam tempore caeat adeo, vt particula lymphae coagulabilis alteram adtrahat, sicque a specificae grauiore rubra parte separet, altero in casu quaeuis gutta sanguinis iam illico intime ita refrigeratur, vt

lymph a

lymphæ in quavis gutta citius coaguletur, quam gutta guttam attrahere possit. Instantia manifesta desumitur ex commisto, quantum possibile butyro cum iusculo, hæc enim calentia riuu-lose in vas effusa, ibidemque quiete stantia a se inuicem adeo apte separabuntur, ut vniuersum butyrum concretum supra aquam sit inueniendum, si autem eadem miscela guttatim in vas prostilletur, manebit semper butyro intime confusa aqua. Eadem plane ex ratione crusta in vase profundiore semper notabilior obseruatur, quam in vase plano latoque.

Cum autem deficiente crusta sanguis inflammatorius semper habeat placentam duriorem tenaciorem, merito contra Cl. Moscati aliosque concludo, naturam lymphæ inflammatoriae non in attenuatione eiusdem et minore nisu in coagulationem consistere, sed certissime antiquam iam iuxta opinionem ab aucta eius tenacitate et coagulabilitate prouenire.

Secundum, quod casus hic docet, et pluries obseruaueram, est, quod dominante phlogosi sputa rarissime sanguinea obseruentur, taliaque tunc primo fiant, quando compressa phlogosi morbus saburrealis caput extollere incipit.

Tertium notabile est, quodque quam maxime in complicatis talibus febribus accidit, saburrae notam dominante phlogosi nullam, vel exiguam esse, indeque absentiam aut praesentiam horum signorum minus docere, quam cognita indoles morbi epidemica et illae exacerbationes

bationes vespertinae aut nocturnae doceant; demum et id negligi non debet, linguam huius hominis obiter consideratam purissimam apparuisse, radicem tamen eiusdem viridi tinctam fuisse colore.

Demum sputorum sanguineorum per emeticum subpressionem nec mirati fuimus nos, nec mirabitur quispiam prudentiore medicina instructus.

Hac occasione praeterire nequeo historias binas Viennae inter numerosissimum famulitium Principis a Lichtensteiñ, cui tunc temporis medebat, a me obseruatas. Auriga iuuenis 26 annorum *ευσταχος και ευχοιος* ab aliquot mensibus vxoratus, aestate feruidissima an. 1774 incidit in haemoptoen profusam adeo, vt prima die vltra libras tres proiecerit sanguinis floridi. Inuenio hominem summe calentem, siti-entem, pectore dolentem, ac pulsu celeri contracto. Ego tunc totus ea doctrina imbutus, qua nullam aliam cognoscerein hoemoptoes medellam, quam communem illam scolae Haenianae, seco et refeco venam, ille spuit et respuit sanguinem, hirudines adplico, remediaque ex regula artis adstringentissima, sed nullo leuamine, tandem die nona prudentior me natura mouet vomitum aeruginosissimum, copiosum, et haemoptoe cessat, sine vlla subsequa phtysi, quam in vulnere pulmonis per nouem dies aperto ineuitabilem credideram.

Quantum is casus animum meum contra emesim praeiudicio crassissimo praecupatum torserit,

torserit, et strinxerit, nemo facile concipiet, sed attentissimum me ad futuros casus reddiderat. En trimestri post vir sexagenario maior sedentariae vitae deditus, et iam ultra mensem tussi molesta torfus, noctu auxilium meum implorat, utpote qui paullo antea tussi sub uiolenta, ultra libram sanguinis coccinei spumossissimi eiecerat. Inuenio virum calentem valdopere, et anxium, cum pulsu celeri, forti, pleno. Venam seco illico in pede largiter, et medusae crines non stupuissim magis, quam videre aegrum, sub V. S. delirum, et subtractis sanguinis vnc. xvj. furiosum. Dum aegrum componere studemus, in animi deliquium incidit, vomit copiosissima pituitosa, et mentis praesentia redit. Iam videbam euacuans indicari remedium, audax tamen sufficienter nondum eram, ut ad emeticum confugerem, unde praescribo purgans ex decoct. tamarind. fol. Sennae et rad. Mechoacanae addito arcano duplicato, atque hoc remedio effectum fuit, ut non solum haemoptoes intra octiduum conticesceret, sed etiam tussis iam antea tamdiu molesta.

Frequentiore dein in praxi haemoptoen saepius emetico quam V. S. sanandam inueni, et sanavi. Similes febres inflammatorio biliosae cum pleuritide et haemoptoe nobis hoc tempore in nosocomio fuere. Nro. 9.

Raro post V. S. soluentia et emesin, vesicante adhuc eguimus ad dolorum pleuriticorum reliquias fugandas. Tussis morbo superstes infuso nostro amaro, nempe infuso trifol. fibrini facile cessit, et vnica tantum vice opio eguimus.

Quae

Quae autem tussis sicca euacuationibus iustis factis durante ipsa febre vrgeret, illi serum lactis vinosum cum oxymelesquillitico opponebatur, aut mistura ex gummi ammoniaco, crem. tart. emetico et oxymelesquillitico.

In vno horum aegrorum iam saepius haemoptoico, non solum adfuit haec febris exacerbatione quotidiana foeda, et sanguis sputis commistus, sed ipsa sputa colore substantiaque pus perfectum adeo aequabant, vt ouum ouo similis esse nequeat, plurimaque pars studiosorum aegrum pro phthisico declararent, qui tamen eadem medella intra binas septimanas restitutus fuerat perfecte.

Terribilis certo non raro, laruaque sua facile imponens est huius morbi complicati facies, tantum tamen interest, num aegrum qua phthisicum, num qua febre hac laborantem tractes. Laetus recorder casus talis a me obseruati Viennae aestate 1775, in reuerendo studiisque plurimum dedito viro, qui sanus antea semper simili corripiebatur pleuroperipneumonia, cum tanta difficultate respirii, tantaque copia sputorum omni nota purulentorum hinc inde sanguine tinctorum, vt bini celeberrimi practici alte declararent, vomicam aliquam pulmonum latentem ruptam, aegrumque perditum esse. Ego binis emeticis, soluentibus, tandemque subiuncto cortice aegrum sanaui intra sex septimanas. Habebat autem hic morbus exacerbationes tertianas, cum horrore incipientes, calore et sudore finientes.

Imo,

Quin in eadem vrbe semel mihi videre contigit phtysin talem spuriam post male tractatam haemitritaeam cum quartana perfecte complicatam, quae eadem tamen methodo, tardius autem curabatur.

An fucatae tales phtyses fuerunt, de quibus sanatis saepe gloriantur, et medici et profani? fateri debeo, me circa has medellas incredulum adeo esse, vt opiner, veram phtysin vlcerosam pulmonum insanabilem magis esse, quam verum cancerum exulceratum.

Quod in hoc casu difficultatem practicis tantam mouet, num sputa puriformia ac mucosa tantum, num purulenta vere sint, me torquet minimum; scio enim pus verum exspui posse, pulmonibus tamen ab vlcere liberrimis; scio experimenta illa hodiedum vsitata, quibus pus a muco distinguatur, pro ratione infinitarum circumstantiarum infinite variare, et scio sputa illa cocta dicta catarrhorum, goryzarum, febriumque variarum sese in meis experimentis eodem gessisse modo, vti pus ex vulnere desumptum, prouti id fore iam ab anteriori sperabam, cum post Haenii et Hewsoni experimenta dubium iam nullum sit, et pus vlcereum, et materiem illam criticam variorum morborum eiusdem matris esse filios.

Constans fere ea obseruabatur pleuritidis huius temporis natura, vt dolor sese ad regionem iliacam eius lateris vsque extenderet, indeque vnus immediate abdomen, alter pectus accusaret, qua de re sufficienter candidatos meos
monere

monere non possum, ne vnquam verbis aegri fidant, dicentis, se pectore aut abdomine dolere, frequentissime enim apud plebem non solum, sed apud honoratiores etiam inueni, vt pectus accusarent, vbi ventriculus aut abdomen doleret, et vicissim, et necessum semper sit iubere, vt aeger illum locum dolentem digitis commonstret, video enim neglectu huius regulae quotidie morbos hypochondriorum pro pectoralibus ita dictis declarari et tractari. Sed etiamsi in pectore et circa ipsas mamillas dolor sit, non credendum propterea semper erit, sedem morbi in pectore reuera esse, cognouit enim iam Hyppocrates ex induratione hepatis dolorem in summo pectore acutum oriri, et sympathia pectoris cum visceribus abdominis tanta est, vt morbos pectoris idiopathicos longe rariores credam, quam vulgo adsumitur.

Mirum est, nullam et in vniuerso nosocomio fuisse dysenteriam, erat tamen ea morbi huius inflammatorii, rheumatico saburrosi indoles, quae mentem amicissimi Stollii iuxta creberrimas debuisset producere dysenterias.

Non possum sicco praeterire pede casum decentem, quam parum purgans vices emetici subire valeat, et siquidem subeat, quanto magis exinde aegri debilitentur, quam ex terno emetico.

24ta Aprilis homo molitor 36 annorum mane vertiginosus fuit, et post prandium horruit diu, multumque, cum subsequo calore, dolore capitis et pectoris, somnoque nullo, altera die V. secuit, sumpsitque purgans, nec h
lum

lum autem inde melius habuit, omnesque noctes infomnes transegit.

2da Maii nosocomium ingressus est, ac maxime conquerebatur, de dolore obprimente pectoris et epigastrii, de dolore capitis grauatiuo, siti nulla, et adpetitu deleto; os nunquam amarum fuit.

3tia Maii nil dormiuit, lingua de nocte sicciſſima fuerat, interdiu humefcebat, rubra glabra, pulsus parum celer non durus, respiratio ſuſpirioſa, dolor pectoris et capitis idem, vrina rubra, clara. Veſperi febris auctior, respiratio anxia, lingua rubra, ſicca ſed glutinoſiſſima, aluus tenuis, aquoſa, copioſa, ſitis maxima, iuſſi vt de miſt. ſalina abſtineret, ſoloque vteretur decocto gramin. et tarax. pro potu.

4ta Maii parum dormiit, quia continuo purgabatur, et melius hodie habet, pulſu vix febrili, lingua minus ſicca, minus glutinoſa; aluus nocturna praetenuis fuit, flauaque; parum dolet adhuc pectore et capite, vnde iterum aſſumendam iubeo miſt. ſalinam. Sed veſperi omnia peiora, etenim dedolatio dolorifica artuum, dolor fere opprimens epigastrii ac pectoris, lingua glutinoſiſſima ſubſicca, pulſusque praeceleres fuerunt. Illico exhiberi emeticum curo, a quo ſemel tantum pauca bilioſa vomuerat, ſed vltra vigefies purgatus fuerat tenuia ſpumofa, flaua.

5ta tota nocte nihil dormiit, mane facie erat triſti, ac lurida, extrema frigebant, pulſus tremulus vixque perceptibilis erat, ac de nulla

re praeter debilitatem et aurium susurrum conquereretur. Exhiberi curo mist. nostram alexipharmacam, et serum vinosum, indeque factum, vt post prandium facies melior, pulsus sensibilior, calorque extremitatibus redierit, et sub continuatione horum remediorum 19. Maii sanus abiuerit, aluo copiosa pultacea tandem iudicatus.

Quam tragoediam hic morbus in abdomine luserit, breuibus dicam. Habuimus aegros binos omni nota gastritide laborantes, si nempe dolorem ardentem intolerabilem ventriculi, cum vomitu omnium ingestorum febrimque acutam consideres, mala autem haec omnia V. S. et emollientibus cesserunt minime, sed his praemissis emetico,

Singularis casus affecti ab hoc morbo abdominis exactius considerandus erit.

Auriga 46 annorum strenuus potator, 7. Iunii sub aurae inconstantia summa currum inuersum erigere volendo incaluit quam plurimum, et sudauit, paullopost haustum frigidum ingurgitauit, ac illico inde horruit, caluitque per vices multum et acriter cum dolore ardente circa vmbilicum et hypochondrium sinistrum. Continuauit ea die iter, sed altera die ob symptomaton acerbitatem cubare coactus, consilio monachi sumsit oleum multum, theriacam, aliaque varia, sed incassum ita, vt ob mali indies augmentum 17. Iunii nosocomium FF. misericordiae ingrederetur. Conquereretur tunc praeter dolorem eundem et febrim intensam,

intensam, de nausea, amaritiae oris, vomitioneque continua, accepitque propterea syrupum emeticum, non vomuit tamen inde, sed purgabatur quinquies.

Noctu omnia peiora, vomitionesque tantae, ut et omnem potum reuomeret quam citissime, cum dolore abdominis maximo, viriumque decremento insigni. 18ua Iunii continuant omnia, nilque datum remedii. 19na Iunii ad meos lectos illum adsumo, et inuenio pulsum celere, contractum, respirationemque anhelosissimam cum plurima pectoris oppressione, dolorem abdominis non tumidi nec contracti, nec duri, qui attactum omnem refugeret, et maxime circa umbilicum et hypochondrium sinistrum vrgeret, nauseat aeger omnia, sitit ardentissime, sed et minimam dosin aquae reuomit illico, lingua est sicca, flaua, aspera, cutis aridissima, calor plurimus, debilitas maxima; vesperae symptomata omnia augentur, praescribo mist. emollientem, decoctum, clysmata, cataplasmata emollientia, et vnguentum nostrum anodynum. Noctu nil fere dormiuit, saepiusque deiecit tenuia.

20. Iunii abdomen minus dolet, assumpta aeger retinet, leuatumque se sentit aluo tamen eadem.

21. Iunii adparens leuamen continuat, sed

22. Iunii dolor redit intensior, pulsus celerior duriorque, utut contractus, omniaque symptomata augentur; venam seco, sanguinemque extraho ad vnc. viij. tenacissimum phlogisticum

cum, sed intense flauente sero, vti et ipsa crusta phlogistica; lenato aegro, pulsuque nonnil assurgente, vesperae venam refeco, similemque conspicio sanguinem; noctu melius dormit.

23. Iunii longe meliora omnia, doloribus fere omnibus iam euanidis, ab adtactu tamen adhuc reducendis, dabatur aqua laxat. Viennen. a qua sexies purgatus fuit cum leuamine plurimo; bene dormiuit nocte vniuersa.

24. Iunii omnia in meliore statu erant, et egregie iterum dormiit.

25. Iunii aegro iam in vado credito accidit, vt studiosus ille phreniticus, de quo supra dictum fuit, furore suo omnia disiiciens et diruens, vicino huic aegro tantum incusserit terrorem, metumque, vt sub solo indusio fuga per fenestram sibi consuleret, indeque nouo prehenderetur horrore, calore, doloreque abdominis, nocte insomni transacta.

26. Iunii inuenio aegrum tristi hoc in statu, pulsu praeceleri tremulo fere, debilitateque corporis plurima: ordino praedicta emollientia externa et interna addito clysmati gra. i. opii, seco manu suspensa venam, pulsus autem fere evanescunt, adhibeo decoct. corticis, emollientibus coniunctum, incassum omnia, etenim doloribus indies auctis, viribus imminutis, tussiconuulsiva vltimo biduo urgente moritur 3tia Iulii stertorosus.

Cadauer externe nil habuit praeternaturalis, si abdomen nonnil tumidum, naresque copiosum viridem humorem fundentes excipias.

Aperto abdomine in conspectum venit omentum colore purpureo, caeruleo, viridescente, maxime autem plumbeo varium, amplissimumque ita, vt vniuersum abdomen ad profundam peluin, et in lumbos vtrosque vsque uestiret. Externe iam leuius peritonaeo, interna autem superficie tenacius hepatis, ventriculo, intestinisque vniuersis ita adcretum, vt etiam in locis gangraena nondum marcidis sola dilaceratione ab his partibus auelli potuerit. Ablato vbicumque ita omento, inter id et gyros illos intestinorum copiosum collectum erat serum praeflauum gelatinosumque, cuius in vniuerso ventre copia libr. iv. facile excederet, erant enim vniuersa intestina tenuia et crassa, copiosissimis fimbriis pseudomembranaceis vndique connexa, vt illi varii gyri et flexurae intestinorum, et hi parietes pseudomembranacei totidem formarent cellulas maiores, in quibus inclusum erat serum praedictum gelatinosum. Intestina ipsa inflammata liuida adparebant, colonque descendens circa renem non solum peritonaeo, et eoque pertingenti omento firmissime adcretum inueniebatur, sed in ipso loco concretionis huius triplicis pus sat copiosum et sincerum sese prodebat, non perroso tamen intestino. In concaua parte lobi maioris hepatis vicine ad finem venae portae duo erant abscessus purulenti clausi, duas circiter uncias puris continentes. Glandulae mesenterii induratae aliquae simpliciter, inflammatae aliae, aliae subpuratae inueniebantur.

Pinguedinis

Pinguedinis in vniuerso corpore vix nota vlla , sed vbicunque in abdomine naturaliter pinguedo adesse deberet , sola illa erat flaua, pellucida mollis gelatina. Reliquae partes sanae erant.

Metastases tales pseudomembranaceas serofasque in morbis praesertim bilioso aut putrido inflammatoriis varias ad partes frequentes fieri, observationes variorum docent, fiunt autem frequentiores longe vitio medicorum, qui saburram primarum viarum negligendo V. S. pluribus absorptionem stagnantis saburrae adiuvando, viresque naturae coquentes expellentesque debilitando tales metastases producant; nil etiam hanc ob causam inter practicos sanguinarios frequentius obseruare est, quam vt aegrum, cui V. S. pluribus salubrem naturae vim febrilem omnem obpresserint, quemque ob apyrexiam hanc ominosam saluum iam pronunciarint, subitanea morte apoplectica aut suffocatiua perdant, fatalem casum stupeant, rarissime autem causam malorum inquirant ac cognoscant.

Rarissime enim cadauera talium victimarum lustrantur, et casus ipse inter improuisa memoriae vel forsitan etiam chartae mandatur, vel si sectum cadauer turgens sero cerebrum aut pectus aut pericardium exhibuerit, conscientiae et famae murmura ea obprimuntur declaratione, non morbum vltimum causam mortis fuisse, sed hoc belle percurato, antiquum iam et latentem hydropem partium nobilium mortem induxisse. Timeo ne ex eadem ratione culpa

tot morborum chronicorum acutos sequentium in malam reicienda sit medellam, saepius enim quid auditur? quam sanato morbo acuto diuturna superfuisse viscerum coquentium grauamina, secuta fuisse mala hypochondriaca, hysterica, radicesque varias positas aeternosae ac miserimae vitae, quae forsitan omnia ex similibus metastasibus ad viscera factis non tamen lethali-
bus oriuntur: ideam hanc confirmant obseruata practico-
rum, quibus patet nonnunquam in cadaueribus hominum, qui post morbum acutum diu valetudinarii facti, deum altero morbo acuto occubuerunt, duplices tales inuentas fuisse metastases, vetustioremem-
branis fortissimis crassissimis vasculosis constan-
tem, nouam alteram laciniis mollibus tenuibusque conflata.

Quid si metastases illae imperfectae adeo fuerint, ut materia haec, quae in aliis in formam pseudomembranarum exsudat, in aliis intra vasa restagnet, obstructionsque viscerum variorum molestas, tumoresque partium variarum momentosos producat? plurimos saltem scio, qui ephemerides suorum morborum ab aliquo infelicitè transacto morbo acuto numerant; sed redeamus ad nostrum casum, qui triste satis exemplum talis metastasis nobis proponit, num autem haec metastasis iam facta fuerit, antequam nostrae medellae subiiceretur, num illa post binas largas V. S. 23ta et 24ta Iunii obseruata euphoria simile infidum signum metastasis factae iam fuerit, vel num primo re-

crui-

erudescens a terrore et refrigeratione 25ta Iunii morbus infelicem hanc depositionem caussauerit primo, determinare non ausim; cum et vnum et alterum verosimile sat sit.

Qui illud ad colon descendens inuentum pus pro effectu iam diuturniore morbi haberet, huic dicam purulentas collectiones et euacuationes saepe obseruari sine, vt inflammatio aliqua praegressa in subpurationem abiens; necessario requiratur; cui obseruationes illae de phtysi, qua verum pus ad mortem vsque eiciebatur, a qua tamen pulmones nec hilum laesi inueniebantur, ad demonstrationem huius rei non sufficerent, huic in memoriam revocabo, frequentes illos in morbis acutis subito et semel, sine praegressa inflammatione partis, adparentes abscessus externos, primo iam momento sincerum pus continentes, et instar omnium adducam casum a me aestate anni 1772 in nosocomio practico Vindobonensi visum, vbi vir 36 annorum semper antea sanissimus febre tali putrido inflammatoria laborans, post 6 V. S. melius habere visus, subito oriunda graui dyspnaea per triduum aucta, suffocabatur pulsu hoc triduo semper optimo, duodecima morbi die.

Cadauer exenteratum monstrauit puris sinceri non foetentis libras facile binas in thorace latentes sine vlla laesione vlcerosa pulmonum aut pleurae.

Ex iis autem, in quibus febris nullam partem singularem κατ' ἐξοχην, sed vni-formiter totum corpus tenebat, bini sequentes casus maxime sunt notabiles. Susce-

Suscepimus 22da Iulii sutorem 30 annorum maritatum, qui temperamenti atrabiliarii ante biennium scabie foedissima laborauit, a qua vnctione aliqua externa sanatus, incidit in haemoptoen largissimam, cui tamen nulla successerat phthisis, sed tantum tussicula, et virium penuria. 12. Iulii h. a. assumpto bene prandio horrore corripitur per integram horam durante cum succedente calore mordaci, his paullopost se adiunxerunt dolor syncipitis grauatiuus, vertiginosus cum tinnitu aurium, deiectio animi magna, obpressio pectoris multa, cum respiratione anhelosa valde; altera die accessit nausea et vomitus pituitae insipidae cum ingenti dolore regionis gastricae ad adtactum; tertia die morbi vocatur chyrurgus, qui exhibet haustum diaphoreticum, vnde copiosissimis noctu diffliueret sudoribus, die quarta ab eodem artifice recipit pillulas, quae copiosissimam purgarent tota die aluum, sed sine leuamine, quin ingente virium proiectione. Quinta morbi die exeunte ad fratres misericordiae deferitur, ibi vena secatur.

22da Iulii illum in nosocomio inuenio, et ad meos lectos recipio, qui tunc pulsus habebat perceleres contractos, respirationem etiam paruum, anxietates cum obpressione pectoris multas, tussiculam frequentem cum reiectione exigua, laboriosa, pituitosa, foetida, sitim et calorem magnam, adpetitum prostratum cum amaritie oris, et regionis gastricae versus hypochondrium sinistrum praesertim, dolorem ad attactum maximum: aderant praeterea

terea capitis dolores tenfui cum aurium tinnitu, oculi tristes, squallidi, facies lurido fusca, lingua alba, viscida cum multa pituitae in faucibus collectione, cutis sicca arida, et vti hoc hominum genus esse solet, spurcissima, vrina pauca, flammea, stranguriosa, aluus nulla, data sunt mist. salin. mitis et decoct. resolu.

23ta Iulii febris nonnil minor, pulsusque liberiores, sed dolores syncipitis et regionis gastricae iidem, nausea et amarities oris maior, sitisque magna, aluus, quae per biduum suppressa fuerat, iam profluxit, sed tenuis, viridis, sincera, spumosa, vrina praerubens pauca clara, cutis sicca flauensque, vesperae omnia exacerbabantur nocte inquietissima.

24ta Iulii summa virium projectio, subalienata mens cum moerore, difficultate ad respondendum, et auditus grauitate; aluus frequens, biliosa, sincera; caetera omnia eadem; post meridiem exacerbatio iterum sine horrore insignis.

25ta Iulii mane febris vigor remiserat iterum, sed dolores capitis cum tinnitu aurium iidem, ad vesperam exacerbatio similis cum ingente siti, cuti semper sicca arida; caetera eadem.

26ta Iulii cum hodie de doloribus syncipitis tenebricosis, et dolore regionis gastricae maxime conquaereretur, linguaque ex albo flaua foetorem spargeret cum multa amaritie, emeticum datum fuit, a quo octies vomuerat amarissima viscidaque, et bis aluum deiecit vere vitellinam ac perfoetidam. Nox longe inde quietior prioribus,

prioribus, post emeticum dabatur decoct. radic. arnicae.

27ma Iulii febris mitior, pulsus liberiores, aliusque non tenuis amplius, dolores autem capitis cum tinnitu et grauitate auditus iidem, lingua sicca et hinc inde aphtis exiguis flauescens obrita, respiratio anxiosa, laboriosa, vox rauca, et vrina noctis elapsae turbida, sed non deponens, vesperae exacerbatio omnium, et aphtarum proruptio plurima, dabatur hodie serum lactis vinosum et decoct. Arnicae.

28ua Iulii febris mitior quidem, sed non ea ratione, qua si aphtae criticae fuissent, minui debuisset, dolores capitis mitiores, sed aure sinistra pus stillare incipit, dolores ad epigastrium maiores, attactum non ferentes, venter cum meteorismo fluxilis, singultus, quoties quid assumeret aeger, vrina pauca, flammea, cutis arida: dabatur decoct. emolliens et cataplasma emolliens, et simile gargarisma.

29. Iulii obpressio et anxietas maior, et magna deglutitionis difficultas, inspectis faucibus vidimus posticam earum partem ab aphtis iam deciduis nudam praerubentem, sed plurima viscida pituita obpletam, dolores ad epigastrium et singultus continuant, sitis autem cessat. Vesperae exacerbatio magna iterum, decoct. vinos. cum gum. arabi.

30ma Iulii febris magna, difficilis respiratio, deglutitio difficillima, aphtaeque iterum plurimae, alius obstructa, vrina stranguriosa, dolores in supremo pectore fixi, sitis exigua, praesens

praefens tamen mens. Vesperi exacerbatio iterum magna.

3^{ia} Iulii pulsus frequens, vndosus, mollis, respiratio perceleris, singultus, dolores capitis et epigastrii, auditus grauis, aluus obstipa, vrina rubra stranguriosa, lingua aphtis crustosis obfita, sitis nulla, facies lurida, subtumida, iam rubens iam pallens, exacerbatio vespertina pessima; inde vesperi vesicantia furis adponebantur.

1ma Augusti nox fuit inquietissima, iactatione corporis impudica, sed hoc mane febris multum imminuta, respiratione liberiore, et imminutis insigniter doloribus capitis, stillante iam pure ex vtraque aure, quibus cataplasma emolliens adponebatur, caetera continuabantur.

2da Augusti nocte praegressa insomni calor ad adtactum mordax, pulsus parui celeres, respiratio strepens, lingua hinc inde a deciduis aphtis libera sicca ac rubens, siti tamen nulla, deglutitio difficilis, et ab omni deglutito singultus, dolores epigastrii continuant, vrina pauca, haecque cruda flammea, aluus sicca; vesperae circa horam 7^{am} horror accessit grauis subsequo calore.

3^{tia} Augusti nouae surrexerunt aphtae, praesertim in fundo faucium, febris tamen aucta, pulsu celeriore maiore et subduro, oculi squallidi, facies tumidula, inquietudo et iactatio multa impudica, surditas cessante puris fluxu, sudor circa iugulum et frontem pinguis, reliqua
cutis

cutis arida, aluus obstructa, vrina nulla; dabatur decoct. emolliens cum oxymelle squillitico pro potu et gargarismate.

4ta Augusti nox inquietissima cum anxietatibus maximis, dies pessima auctis symptomatibus hesternis omnibus.

5ta Augusti pulsus perceleres parui, intermittentes, respiratio pessima, foetor oris summus, aluus semel deiecta, sincere flaua foetidissima, vrina copiosa turbida ex fusco nigrescens, debilitas maxima ac nullae dolorum querellae. Dabatur decoct. corticis peruv. et decoct. vinosum sine liquore anodyno.

6ta Augusti vesiculae milliares communibus longe maiores, forma irregulares proruperunt copiosae, nullum tamen inde leuamen, vrina pallida mingebatur, lingua ob crustam densam aphtosam immobilis fere, ac deglutitio difficillima, aluus nulla, foetor intollerabilis circa aegrum, et tussi multa sputa prodierunt foetentia inter mucum copiosa ramenta aphtosa continentia; caetera eadem continuabantur omnia, addita mistura camphorata, et balneo vaporum ex aceto pulmonibus hauriendo, talia etiam persistere 7ma et 8ua Augusti.

9na Augusti anxietates summae erant, pulsus celerrimi vix perceptibiles, cum subsultu tendinum, tussis et sputa eadem, facies torua, oculi fixi illacrymantes, vrina pallida, sudor pinguis frontis, cum extremitatum frigore, linguae tremor conuulsius, sicque inter anxietates

tes maximas 10ma Augusti, 29na morbi sui die ineunte conuulsus periit.

In anatomicæ fauces inueniebantur exulceratae, vniuersa aspera arteria et bronchia mucos aliquo viridi et tenacissimo obducta, pulmones discissi vndique tales squammulas albas aphtosas praesentabant, hinc inde etiam puncta purulenta, sine vilo tamen detegendo vlcere, pressi pulmones magnam quantitatem saniei viridescentis, spumosae, ac copiosa similia ramenta aphtosa continentis stillabant. Ventriculus non multum inflammatus nec aphtosus, lien duplo maior, caeterum naturalis, sed hepar durissimum non tamen praeternaturaliter rubens, duodenum maiore inflammatione tenebatur, et vna cum vesicula fellea naturali maiore scatebat bile crocea viscidissima; caetera naturalia.

Nonnil amplius hunc casum enarraui, vt progressus truculenti huius morbi pateret ocularius.

Neglectus per primos decem dies, et perversa plane medella tractatus morbus non parum malignitatis inde contraxit, sed parcius hoc in casu emesis et suam addidisse malo partem videtur, cur autem tardius ad emeticum confugerim, et cur id non repetierim, obstitit ante biennium perpeffa illa violenta haemoptoe, cuius aut recidivam timueram, aut etiam ex ea restantem forsan vomitam persaepe tam artificiose tectam.

Caeterum quid magis miror, nescio, num varios illos multiformesque naturae conatus
morbum

morbum subigendi euacuandique, num morbi refragariam pertinaciam, qua demum etiam naturam hanc validam actiuamque obpressit.

Pulcre hoc exemplum, Grantii confirmat monitum, ne sub aphtis erumpentibus praebeantur adstringentia metu, ne aphtae ad pulmones ruant, quas et hic ad pulmones ruisse anatomicae et vltimarum dierum sputa demonstrarunt, quamuis nonnisi tardissime et pridie tantum, antequam illa sputa adparuerint, decoct. corticis adhibitum fuerit, et quamuis dubium semper sit, num non reuera aphtae pulmonum sine aphtis primarum viarum existere possint, et hic forsân reuera exstiterint, cum anatomicae nullam aphtarum notam in ventriculo detexerit.

Alter, mirabilis similis morbi casus felicior euentu gaudebat; suscepi enim 24ta Iulii iuuenem 24 annorum pincernam vini, qui 12ma Iulii sine aliqua causa euidente horrore valido correptus fuit, subsequo calore multo et dolore capitis. 15ta Iulii emeticum sumsit magno cum effectu, sed sine leuamine, dein misturam Hoffmannianam adhibuit eo euentu, ut tandem cogeretur in nosocomium sese recipere.

24ta Iulii obseruabatur mane pulsus durus, celer, respiratio grauis anhelosa, dolores nulli, facies rubentissima, os pastaceum et plurimo glutine ad imas fauces vsque scatens, appetitus nullus, sitis summa, vrina rubra crudaque, aluus tenuis spumosa flaua, ordinabatur V. S. vnc. x. et mist. sal. mitis et decoct. antiphlogisticum, sanguis V. S. crustam habuit exiguan

exiguam tenacem, cruorem vero mollem, vesp̄i peiora omnia cum capitis doloribus.

25ta Iulii noctu delirauit, multaue obmussitauit. Pulsus et respiratio vt heri mane, os ac lingua sicca, pastacea, glabra, dabatur emeticum, a quo decies vomuit, et octies purgatus fuit biliosa viscida.

26ta Iulii nox inquietior, sed hodie soporosus decumbit supinus, ad interrogata tarde et difficulter respondens, seque perbene valere dicens; dabatur iterum mist. sal. mitis, et decoct. antiphlog.

27ma noctu semisoporosus sat quiete iacuit; pulsus mane minus duri sunt, respiratio anhelosa, indifferentia animi eadem, rubor faciei magnus, lingua sicca, crusta nigra, obtecta, aluus continuo fluxilis tenuis praeflaua, vrina rubra nil continens; praescribebatur ipecacuanhae dra. $\frac{j}{ss}$. vt inde fiant puluer. Nro. vi. vt omni $\frac{1}{4}$ hora vnam dosin sumeret, donec vomuerit, sed ex prima dosi vomuit octies, et sexies purgabatur, nil dormiit, quiete tamen iacens.

28ua Iulii nil se dolere, seque bene habere dixit, pulsus tamen et respiratio longe alia loquuntur, linguaque aequae sicca, et crusta fusca nigra, tecta, vrina cruda rubra, aluus tenuis, spumosa, biliosa, sopor ac stupor; duo ergo ordinabantur vesicantia ad furas, et dabatur mist. antiseptica et decoct. vinosum.

29na sensit noctu dolores vesicantium; indeque nil dormiuit. Pulsus hodie liberior, sed aequae celer ac heri, lingua eadem, aluusque

que hodie vltra 16 deposita tenuis, sincere biliosa sine leuamine, vrina tamen enacorema copiosum demisit, hinc decoct. vinosi loco datum fuit decoct. antisept. Vesicantia optime traxerunt: vesperae exacerbata omnia.

3^oma Iulii parum dormiit, lingua pulsusque idem, vrina nil iterum continens, aluum 8 habuit praefoetidam, spumofam, viridescentem, et in faucibus aphtae adparent; vesperi omnia exacerbata.

3^oma melius dormit; pulsus idem, lingua nonnil humescens, aluus quaterna eadem, vrina copioso enacoremate subsidente gaudet, aphtae copiosiores et albae.

1^ama Augusti per intervalla bene dormit cum sudore vniuersi corporis, aluum quinquies habuit plumbeam, spumofam; vrina cruda iterum, lingua humida et nonnisi ad radicem flauescens, aphtae decidunt, sed vesicantia gangraenescunt, et sitis ingens; augebatur dosis spir. vitrioli in decoct. antiseptico, et dabatur linctus ex oxymelle squillitico et syrupo papaue-
ris albi.

2^ada et 3^atia Aug. pulsus adhuc febrilis, sopor fere idem, cactera omnia eadem.

4^ata Aug. his excretionibus per aluum et cutim continuantibus accesserant nunc etiam sputa glutinosa, pura, subcocta, indeque pulsus et respiratio insigniter meliorabantur.

6^ata Aug. prima vice ipse de debilitate et dolore artuum conquerebatur, vesicantium praefertim, in quibus nunc eschaera separari incipit,

pit, sicque tarde laboriose, partitis crisibus vespertinae quotidie praegrediente exacerbatione tandem conualuit perfecte 24ta Augusti, die morbi 42.

Quis non videt analogiam binorum horum morborum exitu tamen adeo discrepantium? sed etiam prudentior hic iam domi suae adhibita medella si morbum non minuit, nec auxit tamen, vti in primo casu factum fuit.

Similes plus minusue fuerunt febres reliquae vniuersales omnes, quas tunc temporis in nostris lectis habuimus, nisi quod tantum hi bini aphtis praehensi fuerint, primus pessimis, alter benignis; tarditatem autem ac difficultatem cryseos in omnibus experti fuimus magnam, unico excepto, in quo artificiales cryses plurimas effeceram, ter enim venam secui, quaterque emeticum exhibui, sicque 9na die morbi in integrum sanus discessit, et perstitit.

Erat ergo reuera indoles morborum mixta ex inflammatorio et pituitoso aut bilioso, id enim docuit initium decursus et medella eorundem.

Quam levis et facilis quandoque morbus pessimis sub symptomatibus, dum econtra non raro sub leuissimis symptomatibus contumacissimus sit, ex sequentibus confirmabitur.

Venit mense Iulio in nosocomium iuuenis 25 annorum sequentia narrans, se ab octiduo iam febre laborare quotidiana, cuius paroxysmi vesperae hora 6ta ordinatim ingruerent cum horrore et frigore, et tanta dolorum omnium artuum, lumborum

lumborum praesertim acerbitate, vt in lecto non solum, sed plane in terra furibundus se circumuolueret, ac non raro plane conueleretur, qui dolores vna cum calore per quatrihorium durarent, largo dein sudore soluerentur. Causam sui morbi adstruebat iter diu noctuque sub inclementissima ac summe variabili aura susceptum. Finito paroxysmo dormiit, altero mane surrexit, sed dedolatus ac aegritudinem plurimam sentiens; haecce narrauit tempore matutino, quo pulsus febrilis tremorque artuum, ac concussiones sine horrore obseruabantur, caeterum de nulla re conquerebatur, linguaque purissima inueniebatur, praescripsi misturam salinam mitem, et decoctum resoluens, donec nempe post prandium viderim paroxysmum, sed mitior is iam longe fuit, sine horrore ingruens, sine multo dolore progrediens, ac intra bihorium sudore finiens, sicque intra octiduum simplici hoc remedio ab omni liberabatur morbo.

Mense Augusto sartor correptus fuit simili quotidiana rheumatica, quae V. S. aliisque antiphlogisticis ab initio, dein cortice tractabatur, fugabatur inde quidem febris, sed restitit omnium membrorum arthritidis non valida quidem; sed refractaria adeo, vt nec soluentissimis nec euacuantibus nec alteratibus nec ☞alibus, nec vesicantibus nec cuicunque alteri remedio cederet hilum, sicque aeger non sanatus ad suos redierit iterum.

C A P V T IV.

Constitutio autumnalis anni 1780.

S E P T E M B E R.

Primis tribus diebus calores magnos cum pluuiis ac tonitru, spirante Aquilone, dein vero magnam ubique siccitatem experiebamur, coelo vt plurimum pacato ac sereno, calore persistente notabili.

Die 19na mensis pluuiæ, nubes solem obuelantes, nebulaeque redire coepere, flatibus austrinis, calidis satis, praesentibus.

Die 5ta Septembris vesperi maxima erat Mercurii altitudo . 27 poll. 7 lin. 8 cent.

Die 30ma vesperi minima

. . . 27 poll. 2 lin. 8 cent.

media . 27 poll. 5 lin. 30 cent.

Die 1. vesp. calor maximus $+ 22^{\circ}$. 0

Die 25. 27. mane minimus $+ 5^{\circ}$. 0

medius . . . $+ 13^{\circ}$. 50.

O C T O B E R.

A mensis prima ad 14tam vsque coelum potissimum nubibus deturpatum; pluuiis inundabatur terra noctu potissimum cadentibus. Spirabat aufer, vnicam si exceperis mensis septimam, vbi coelo pacato nebula densa telluris, superficiem occupabat.

F

Alterum

Alterum mensis dimidium nebulis horridum densissimis, deciduis plerumque, eodem spirante vento. Frigus necdum imminebat multum, humiditas telluris summa.

Die 13tia Octobris summa Barometri statio fuit . . . . 27 poll. 7 lin. 7 cent.

Die 2da mane infima

. . . . 26 poll. 11 lin. 0 cent.

media . . . 27 poll. 3 lin. 35 cent.

Die 2. vesp. calor maximus + 15° . 4

Die 24ta mane minimus + 2° . 8

medius . . . + 8° . 90.

N O V E M B E R.

Mensis dies primì pluviòsi, Zephyris spirantibus, coelo nubibus obducto.

Die 6ta niues primae decidebant, continuantes per aliquot dies telluremque obtegentes, frigore increfcente; inde pluviae sub flatibus austrinis habebantur, niuibus crebro missae.

Die 18ua frigus intendebatur, pruina habebatur coelo pacato; ab eo pluviae densae usque dum 23tia pruina haberetur fortis, frigusque intensius.

Ultimi dies sereni erant, sub aquilonis flatibus; nebulae frequentes conspiciebantur deciduae matutinae.

Die 29na vesperi maxima Mercurii statio fuit . . . . 27 poll. 10 lin. 0 cent.

Die

Die 24ta mane minima

. . . 26 poll. 11 lin. 0

media . . 27 poll. 4 lin. 50 cent.

Die 13. 14. vesperi calor maximus

. . . . . + 9° . 0

28ua minimus mane — 3° . 0

medius . . . . + 3° . 0.

Cum mensibus Septembre et Octobre ferientur collegia, in nosocomio obseruationes nullas facere potueram, sed de autumnii huius constitutione partim ex praxi virbana, partim ex reliquiis huius constitutionis mense Nouembre inuentis loquor. Ex his autem comperi morborum acutorum copiam exiguam, et qui ex chronicis caput extollerent, tantum fuisse binos, tussim conuulsiuam infantum, et febres intermittentes, quartanas quam maxime.

De tussi conuulsua id obseruauit, quod iam ante me plures alii, eam nempe minime esse contagiosam, nec morbum semper sui generis sed plerumque saburram aut mucosam aut biliosam, aut verminosam eandem producere, 2do. id etiam effici per stimulos longe alios plures, qui nervos fibrasque alias sensiles laccessendo sympathicum hunc motum conuulsuum virium pectoralium producere valent, vt inde hanc tussis speciem inter symptomata potius, quam morbos referre mallet.

En elegantem huius morbi casum. Puella triennis pinguiuscula ac ventrosa, tussi hac conuulsua corripitur exeunte mense Octobri

cum febricula, anhelitu continuo, adpetitu imminuto, et vomitu sub finem cuiusvis paroxysmi, nulla tamen horum paroxysmorum inueniebatur regularitas, sed iam semel, iam etiam ter aut quater in die paroxysmo corripiebatur. Puella haec omni possibili medicamento sumendo tam acriter resistebat, vt, si ui infundere tentarent parentes, conuelleretur, et coactus ergo fuerim ad talia confugere, quae nec odorem nec saporem nec faciem vllam haberent medicamenti, haberent tamen virtutes conuenientes, idque fuit crem. tart. emeticus, cuius solutionem fieri curauī, a qua prima die tanta in suum caffè funderetur dosis, quae vomitum aliquoties ciere valeret, binis subsequis diebus eius doseos dimidia tantum pars suae pro potu inferuienti cereuisiae admisceretur, donec quarta die iterum quantitas ad vomitum efficiendum sufficiens ingereretur; hacque methodo exacte adhibita intra tres ab initio morbi numerando septimanas conualuit perfectissime.

Fraterculus huius puellae 8 mensium sub morbo sororis simili tussi corripī cepit, sed huic ab initio illico eadem adhibita medella intra octiduum morbum suffocauit.

Quandoque euacuatis sufficienter viis primis et secundis, tussis continuauit, facile autem amarīs stomachicis leuibusque neruinis tunc cessit.

Est inde, cur tussim conuulsuam simplicem neruosam, aliam cum materia gastricam, aliam inflammatoriam seu sanguineam discipulos doceam, demonstrauerim etiam. Febres intermittentes

mittentes permultae hoc autumnno fuerunt, eaeque passim tertianae sed longe plurimae quartanae, quae ad hyemem vsque protrahantur.

In nulla nostrarum intermittantium corticem adhibui, omnes tamen sanavi, ita ut cum etiam in scopum antisepticum rarissime cortice utar, sumtibus nosocomii plurimum parcam.

Caeterum mei parum interest, num febris quotidiana, num tertiana, num quartana, eaeque simplices, num duplicatae aut triplicatae fuerint, respectu enim solius huius differentiae omnibus eandem facio medellam; hanc diuisionem vt summe accidentalem, et varietatem vltimam febrium intermittantium considerans: sub eadem nempe quotidiana febre natura eius febris diuersissima est, et vicissim eadem natura sua febris v. g. biliosa iam remittens, iam intermittens quotidiana, iam tertiana, iam quartana, iam simplex, iam duplex tam in variis, quam etiam eodem in subiecto saepe est; indeque diuisione in quotidianas, tertianas &c. solum in prognoseos gratiam vtor, quam nempe nonnil mutant variae haec febres.

Quin perinde habeo, ac tracto febrim eam, quae inter acutas aut quae inter intermittentes refertur, nec in quacunque intermittente corticem exhibeo, nisi et illum in eadem febre, si continua fuisset, exhibuissem.

Cum igitur febres dentur intermittentes solo opio, cortice, aliove simili neruino, quin adfectui etiam animi sanandae, aliae V. S. nitro tart. aliisque antiphlogisticis tollendae, aliae
iterum

iterum solis soluentibus accerrimis, similibusque euacuantibus pellendae, aliae iterum emeticis, cataracticis saponaceisque antibiliosis blandis fuggandae, aliae demum summis antisepticis cedentes, eas vti acutas in simplicem seu neruosam, et in compositam, eamque aut inflammatoriam, aut pituitosam, aut biliosam, aut putridam diuido, ac pro talibus inueniens etiam iis medeor.

Hanc doctrinam non solum verbis profiteor, sed discipulis ad lectum aegrorum demonstravi. Fuere autem inter caeteros, quos mensibus Nouembri et Decembri in nosocomio habuimus intermittente adfectos, notabiles quatuor.

Vnus qui iam mense Septembri febre quotidiana laborauit, saepe per aliquot dies fugam mentiente, iam mox ex insidiis redeunte, cum scabie foeda adeo, vt peiorem viderim nunquam, alter, qui tertiana adfectus fuit, idque a mense Augusto, tertius, quem iam a mense Iulio quartana tenuit, cum nunc accedente anasarca a quatuor iam septimanis, vltimus, qui etiam quartanarius, sed lignei trunci adinstar rigidus asper ac imperspirabilis fuit. Primos tres eadem methodo tractavi, et feliciter sanaui, cum enim apud secundum et tertium saburrae nullae adfuerint notae, nullam euacuationem solennem institui, primo autem emeticum exhibui, omnibus dein saturatum decoctum flor. Arnicae cum sale ammoniaco dedi eo effectū, vt pri-
mus

mus et a febre et a scabie, tertius et a febre et ab anasarca in integrum liberarentur.

Sed res haec non aequè successit in quarto, huic enim et decoct. et flor. arnicae in substantia maximis etiam dosibus dati nil effecere, sal ammoniacus tum simplex tum martialis ad vnc. *jss.* de die nil iuuat, puluis femin. synapi ad vnc. *jss.* hostem debilitauit, non fugauit, cort. peruv. ad vnc. i. quotidie datus, per octiduum febrim nec hilum mutauit, omniaque alia ad intermittentes fugandas laudata auxilia acie omni contra hunc morbum carebant, excepto vno mox dicendo. Fuere autem omnes febres intermittentes huius constitutionis ex indole pituitosarum, vti lingua, facies, frigus continuum et pallor, caeteraque demonstrarunt symptomata.

Quadraginta et vltra iam anni sunt, quibus dilectissimus, ac omni practico ob practica sua merita venerabilis Pater meus febrifugo heroico vtatur, arsenico nempe, non solum certo sed tuto etiam semper cum effectu: hoc etiam remedio, caeteris omnibus nil iuuantibus in hoc vsus sum homine, et ad tertiam remedii dosin rebellis haec, ac Americanis indomabilior febris palmas tandem dedit, homine paullopost etiam vires tot pugnis exhaustas, recuperante.

Nullus spero de nouitate hic clamabit, huic enim ex antiquioribus sua praxi authoribus commonstrabo rem nouam hanc minime esse, sed tantum ex obliuione reductam.

Eo minus quis de audacia me aut Patrem meum accusabit, in prudentis enim medici manu nullum remedium, in imprudentis autem manu et leuissimum audaciam redolet. Argumententur contra Theoretici quidquid voverint, casus hic docuit febrem etiam omni febrifugo ali resistantem, huic resistere non potuisse; praxis mei patris docuit, innumeros solo hoc remedio a febre cito, tuto et iucunde fuisse sanatos, et non desunt celebres practici alii simili fiducia, ac eodem salutari effectu hoc remedio hodiedum vtentes *), vt spes certo sit saniore nunc cognita methodo medendi febribus intermittentibus, sub qua perraro febrifugo aliquo specifico egemus, et cognita nunc heroica virtute antipyreta arsenici, fore, vt pretiosus, nauseosus, et vt plurimum fucatus cortex nostram crumaenam non euerrat, et alienam non impleat amplius.

Si ex imprudenti adplicatione huius remedii mala varia obuenerint, et adhucdum obuenant, ne is remedium sed medentem culpet, rogo, idem enim argumentum et antiquitus obponebatur, et hodiedum quoque obponitur cortici.

Arsenico tamen simplici nec vtitur pater meus nec ego, sed sequente formula:

R.

*) Iacobi, le Febvre.

R. Arsenici albi.

Myrrhae electae.

Piperis longi.

Terrae figillatae rubrae āā dra. ij.

Flor. sulphuris vnc. ſß.

Bezoard. mineral. dra. i.

M. ac F. puluis subtilissimus, de quo hora vna alteraue ante paroxysmum fumantur, gra. vi. aut viij. cum infuso flor. Sambucci, chamomillae &c.

Possent facile argumenta adferre, cur haec omnia arsenico addantur, et addita fuerint, quia aromaticis, primae viae in febribus semper peccant, erigantur, floribus sulphuris vis ipsa deleteria arsenici infringatur, et calce antimonii simile quid obtineri videatur, cum arsenicum, qua acidum calci se iungendo in salem medicum mutetur, et inde Dehenne in diario medico chyrurgico pharmaceutico a Vendermonde edito in Tomo X. pag. 330 huius Bezoardici mineralis antidotam contra arsenicum virtutem laudarit, ac obseruatione comprobauerit, sed haec arsenico addo, quia per tot innumera obseruata mei patris hac sub miscella datum arsenicum nunquam sinistrum sortitum fuit euentum, dum econtra sub varia alia methodo datum arsenicum ignominia non caruerit; vide Illustriss. Störkan. medi. I. p. 79 et 80, et Clariss. Trnka hist. febr. intermitt. T. I. p. 397.

Hucusque saltem nec patri meo, nec mihi rebellis adeo comparuit intermittens, quae non tribus saltem huius remedii dosibus cessisset,

set, vt ergo, si omnia reliqua remedia fallant, in hoc sacra adhuc speranda sit anchora.

Operatur remedium mira varietate, aliqui enim vomunt, alii purgantur, alii sudant, aliis largissima mouetur diuresis, haecque sine multo incommodo.

Si quid mali productum inde obseruabatur, id omne consistebat in tumore faciei oedematoso, qui autem copioso potui diuretico cessit semper, et facile.

Suscepi sub finem autumnii hominem 30 annorum a febre tertiana, qua Septembri laborauit, pessime habitum. En ipsius historiam. Initio Septembris corripiebatur febre tertiana, ad quam fugandam nullo alio praemisso medicamento ab agyrta sumisit guttas, ex quibus febris fugabatur illico, vt homo textorio suo munere fungi iterum potuerit, post quatuordecim dies denuo paroxysmo febrili corripitur, eoque valido et cum summo ventris dolore, nausea, vomitione, amarore oris et siti. Chyrurgus in opem adductus, venam secat cruris vnus, et cum post bihorium malum augeretur, secuit etiam altero in crure, et en! medio, dum sanguis flueret, homo animi patitur deliquium, ex quo aqua frigida facile excitatur quidem, sed cruribus ambobus perfecte paralyticis factis, aufugit chyrurgus, et miserum suae reliquit miseriae. Remediis fere nullis, si empyrica aliqua externa excipias, vsus fuit per Octobrim et Nouembrim, cum nempe praeter paralysem crurum, quam tantum debilitatem esse

esse credebat, nil ipsi deesset, sed tunc percipiens ventrem ipsi tumere, auxilii inueniendi causa in nosocomium se recepit. Inuenio illum ibi exeunte Decembri, audioque omnia praedicta, praetereaque dolores tensuos circa diaphragma et lumbos adesse, anxietatem pectoris, aluique raritatem et siccitatem, videoque ventrem aequabiliter quidem quoad superficiem, sed inaequaliter ratione figurae tumentem, tumoris enim maxima eleuatio circa ventriculum et vmbilicum est, latera autem complanata; pulsatus venter resonat, leuiaque fluctuationis signa exhibet, crura frigent, flaccida ac immobilia pendent, nonnil tuinent, nihilque sentiunt, vtut acriter vellicata. Pulsus sunt naturali celeriores, aequales tamen, sed parui ac molles, adpetitus bonus, sitis exigua, flatus ac borborygini nulli, facies coloris vt limus. Suscepi hominem insanabilem in studioforum gratiam ob casus complicationem et raritatem, et vt intestina tympanitica ipsis in anatomicae exhibendi esset occasio. Exhibui per 10 septimanas auxilia contra hunc morbum laudatissima tam externa quam interna, eaque ex eorum praesertim genere, quae paralyticas fibras musculares tum crurum tum intestinorum excitare roborareque possent, sed incassum omnia, progrediebatur indies malum, accedente praesertim nunc tussi molestissima fere conuulsiva, quam tamen largae extracti hyosciami doses sopiebant in integrum. Cumque tunc nonnil commodius haberet, radicale autem suum malum

nec

nec hilum emendari videret, in nosocomio ulterius manere noluit, sed ad suos rediit, ut inde exitum morbi, quamvis facile praevidendum, nesciam.

Quid hic infelicius cesserit, num praematura illa febrifugi exhibitio, num inopportuna illae V. S. facile patet, valuit enim post fugatam febrim quatuordecim diebus integris, et dum tunc natura, induciis finitis, certamen redintegrare vellet, ibique clare sat indigaret, ubinam hostis lateret, et qua via expellendus foret, infelix medicaster binis suis V. S. opus naturae turbavit non solum, sed et ipsam naturam subvertit, fregit. Confert saltem hic casus ad historiam V. S. complendam, de qua optandum esset, ut infelices tales, V. S. perperam factarum effectus diligentius a practicis adnotarentur, unde practicis quoque innotesceret, V. S. non minus dubium ac periculosum esse auxilium, quam emeticum et quodcunque aliud heroicum remedium.

Vtut aestate et primo autumnio dyssenteriae fere nullae fuerint, tardo autumnio eae non rarae adparuerunt, habuimus autem mense Novembri binos dyssentericos, opifices ambos sedentarios, qui vtut grauitur adfecti fuerint, facile tamen et cito emetico, multisque catarcticis in largo potu exhibitis, curabantur.

Eodem etiam tempore multae in vrbe adparuerunt colicae biliosae siccae, quae etiam solis euacuantibus cesserunt, ingenti semper saburrae viscidae et biliosae copia exturbata.

Dyssenteriam

Dyſſenteriam ita dictam catarrhalem dari nemo practicorum negabit, ſed omnem dyſſenteriam catarrhalem aut ſimplicem aut compositam eſſe dubito, idque rationibus ſequentibus. 1) Materiae catarrhalis nomen quidem, ſed naturam non noſco, etiam nulla datur ſtrictè dicta materia catarrhalis, ſed quiſcunque ſtimulus praeternaturalis membranæ pituitariis intime adplicatus eum producit effectum, quem catarrhum nominamus, ſic a ſuppreſſo perſpirabili oritur catarrhus, ſic ab acris exhiis, a ſimplici puluere publicarum viarum, aut frumentorum agitatorum, ſic a ſaburra acris bilioſa oritur catarrhus genuinus quoad omnia ſymptomata adeo, vt difficulter eum ab alio interſtinguas, ſic venenum gonorrhæicum his membranæ adplicatum, verum catarrhum inducit, vt ergo catarrhi materies propria ac ſpecifica nulla ſit, uſu venit autem et pathologiſ et practiciſ, vt ſub termino materiae catarrhalis intelligant materiam tranſpirabilem ſubpreſſam; ſed in omni dyſſenteria materiae perſpirabilis ſubpreſſionem aut eſſentiam, aut ſaltem partem morbi conſtituere obſervationibus non congruit, dyſſenteria enim a venenis, a purgantibus reſiſiſ, dyſſenteria phtyſicorum, febrium putridarum manifeſte perſpirationis ſubpreſſionem nec pro cauſſa nec pro comite habet, vt potius omni in hoc caſu ſudoribus fere diffluant aegri, praeterea, nulla nec leuiſſima cauſſa perſpirationem ſubprimere valente admiſſa, dyſſenteriae ſaepe foedae oriuntur; quin obſervationes fidiffimae docent,

docent, solum putridum sanici dyssentericae halitum homines etiam sanissimos in similes coniecisse dyssenterias, vt ergo certum sit, non in omni dyssenteria materiae perspirabilis subpressionem adesse, ergo nec dato hoc conceptu catarrhi, omnem dyssenteriam plus minus esse catarrhosam. Inde etiam dyssenteriam adstruo aequae variam vti febres, nervosam vnā, inflammatoriam alteram, tertiam pituitosam, biliosam quartam, et putridam quintam, quae iterum variae dyssenteriae tum inter se, tum cum catarrho intestinorum, aliisue malis componi possunt.

Eadem mihi est de rheumatismo sententia, infelix enim catarrhi ac rheumatis idea tot forsan iustulit aegros, quot illa idea morborum malignorum a Sydenhamo feliciter explosa et expulsa.

Et quid forsan melioris conditionis esse podagram crederem? non facile: desunt enim argumenta sufficientia, quae naturam indiuiduam materiae podagricae demonstrarent, sed vicissim variae causae podagram producentes, diuersissimaeque natura sua auxilia, quibus hinc inde podagricum sanatum legimus, naturam variam podagrae et podagrae euincunt, vt adfirmare audeam, insanabilitatem podagrae exinde potissimum pendere, quod medici specifico credito morbo specificam semper quaesierint medellam, sicque naturae tramitem deseruerint.

Senescente

Senescente autumnno nonnil copiosiores acutae eaeque contumacissimae fuerunt, quarum historiam enarrabo sequentem.

Suscepi in lectos practicos 2da Decembris aurigam 46 annorum, temperamenti sanguinei, habitus taurini et vitae, vti hoc hominum genus solet, inordinatissimae ac vinosae, qui semper antea sanus fuerat, sed nunc iam a quatuordecim diebus prostrato adpetitu, nausea, dolore capitis et ventriculi, oris amarore, ardore circa pectoralia, et caloris nocturni tanta acerbitate, vt totis noctibus nil dormiret, et continuo biberet, afficiebatur: his stantibus adhibuit nil, laboribus suis vacauit, et diligenter cereuissiam suam hausit. Secunda Decembris illum in nosocomio inuenio cum pulsu valde celeri, ac adeo contracto, vt difficulter inueniretur, respiratione densissima, anxietate maxima, tussi cum sputis tenuibus spumosis, siti magna, reliquisque symptomatibus circa primas vias iisdem vti initio morbi, cum lingua alba humida. Venam seco ad vncias xij. vnde leuamen circa pectoralia nonnullum etiam secutum fuit, sanguis autem omni nota quam naturalissimus; dabatur praeterea mist. sal. mitis et decoct. antiphlog.

3tia Decemb. noctem ob calores molestissimos iterum insomnem transegit, solum sub diluculo nonnil dormiuit, alius nulla, vrina parcissima praerubra, pulsus aeque contractus ac celer, vti heri, respiratio aliquantulum tamen liberior, ventriculi aderat ardor, et ad adtatum

ctum dolor, lingua alba viscida cum amarore oris, sputa pituitosa: denuo venam secui ad unc. x., et dein emeticum ordinavi. Sanguis denuo naturalis fuit, et sexies vomuit amara, viridia.

4ta Decemb. noctem longe melius trans-
egit exacerbatione nocturna longe imminuta,
et dolore ventriculi omni euanescente, sed ma-
ne augebatur dolor capitis cum aurium susur-
ru, aluum cum exigua quantitate urinae bis
deposuit valde parcam ac tenuem, pulsus inve-
niebatur talis uti heri, sitis autem maior, ad-
debatur mist. sal. miti cremoris tart. dra. $\mathcal{J}\mathcal{J}$. et
dabatur decoct. antiphlog.

5ta Decemb. aluum noctu deposuit se-
mel tenuem parcam, urinam autem parcissimam
prae rubram, exacerbatio nocturna valida iterum
sine sudore, obpressio pectoris imminuta tamen
fuit, et dolores capitis cessarunt, reliqua uti
prius.

6ta Decemb. aluum deposuit heri vesperi
novies cum urina parcissima, nox infomnis,
pulsus autem hodie mane et tardior et eleua-
tior observabatur, reliqua eadem.

7ma Dec. nox infomnis, aluus bis depo-
sita, pulsus iterum celerior, fortior tamen, ocu-
li lippitudinosi, caetera eadem.

Sua tota nocte tussivit vehementer, sputis
parcis pituitosis eiectionis, urina plane nulla, al-
uus parca, pulsus contractior iterum quam
heri, sitis ingens.

9na Decemb. exacerbatio nocturna maxima fuit et mane anxius, morosus, omnia nauséans cum amaritie oris et linguae flauedine: dabatur ergo emeticum, a quo quinquies vomuit amara et viscida, aluumque ter deposuit cum parca vrina.

10. Dec. exacerbatio nocturna foeda iterum fuit, indeque nox infomnis, hodie pulsus nonnil eleuationes sed aequae celeres, ac respiratio aequae anhelosa, oculi lippitudinosi, noctu conglutinantés, vrina parcissima rubra cruda, dabatur mist. cum gummi ammon. et oxymelle squillitico.

11ma Decembr. ob frequentissimam alui deiectionem noctu nil dormiit, hodie aucta inueniebatur obpressio pectoris, indeque respiratio anhelosior cum tussi, ac parvis sputis viscidis, caetera eadem; sed negligentissime in medicamenta sumit, parumque bibit.

12ma Decemb. diarrhaea illa cessauit iterum, vigiliae nocturnae continuarunt, pulsus valde obscurus ac praeceler, respiratio autem sublimis ac frequens, vrina nonnil copiosior, aluus terna tenuis flaua, reliqua eadem: vesicantia bina suris adplicabantur.

13tia Decemb. omnia eadem, decubitus autem supinus inordinatim disiectis membris.

14ta omnium symptomaton incrementum, praesertim autem respiratio pessima, noctu hora 11ma placide exspirauit.

In anatome deprehendebatur pulmo dexter aliquantum inflammatus, discissusque co-

piofissimam aquam spumescentem fundebat, pulmones adcreti ambo, fortius sinister. In cauo thoracis utroque libra circiter seri flauentissimi fuit, et inter pulmonem dextrum, diaphragmatisque eam partem gelatina copiosa, tremula pellucida inueniebatur. Cor ingens sanguinem parum grumosum continuit. Splen naturali durior ac rubicundior fuerat, sic etiam hepar durius sed non inflammatum. Sed circa lienem similis iterum inueniebatur gelatina, uti in thorace. Vesicula fellea viscida bile sca-tebat. Renes erant sanissimi: nec ventriculus nec intestina inflammata. Vesica contracta, columnisque robustissimis musculosis gaudens, ut propterea in theatrum anatomicum reciperetur.

En veram febrem ardentem ex inflammatoria et biliosa compositam, et metastasi tali seroso biliosa, qualis his febribus frequens est finientem. Non tamen negauerim inordinatam bibonis huius vitam pulmonum diathesin hanc hydropicam, si non produxisse, adiuuissse saltem quam plurimum, pro certo tamen non constat, iam ante hunc morbum Symptomata hydrothoracis adfuisse, cum hoc hominum genus grauiora etiam corporis mala nec aestimet nec aduertat fere. Mirum tamen est hominem per morbum plerumque multa bibentem, urinas semper habuisse parcissimas, aluum parcam, sudores nullos, et tamen vix libram vnam alteramue effusi seri in vniuerso corpore inuentam fuisse, sed mirandum adhuc magis, sanissimos inuentos fuisse renes, dum tamen tam male

male officio suo functi fuerant per totum morbi tempus.

Frequentes tunc temporis habuimus dyspnaeas cum signis fere omnibus perfecti hydrothoracis, cum pulsu duro contracto ac celeri, habituque corporis toroso ac bene colorato, idque inter iuuenes quam maxime et laboriosos, praxatores, molitores; omnibus his venam suspensa manu semel aut bis secui, ac quandoque sanguinem phlogistico pituitosum extraxi, dein misturam nostram salinam mittem et decoctum resoluens, quandoque etiam decoct. flor. arnicae cum sale ammon. exhibui, ac omnes feliciter sanaui, vni hirudines ad haemorrhoides cum saluberrimo euentu applicari iussi.

Dudum iam est, quod hypochondriorum in pectus influxum cognouerim, et obseruaerim, quantae enim nonnunquam anxietates, palpitationes cordis, tusses, dolores, dyspnaeae ac vera asthmata oriuntur ex solo vitio partium sub hypochondriis sitarum? quin omnis practico-
 rum vere talium viderit, innumeros etiam morbos capitis ex hypochondriis originem suam ducentis, vt mirandum certo sit, quam ignota haec sint pluribus nostrorum practico-
 rum, utpote qui in omni tussi, in omni sputo sanguinis, in omni dyspnaea soli pectori medentur, et ad fontem omnium horum maiorum non adscendunt. Recentissimum talem casum tracto, vbi 45 annorum sedentarius, a semi anno multo moerore adfectus, quique ante annos plures continuo haemorrhoides fluentes

habuit, ad vltimum quadriennium usque; ab anno iam dyspnæa adficitur, ac tussî violenta sicca, cum deletò appetitu, et dolore hypochondrii præsertim dextri laborat, consuluit practîcorum nostrorum vnum ex famosissimis, ab eoque recipit remedia pectoralia, decocta dein demulcentia, pillulas dein balsamicas, vltimo aquas selteranas cum lacte potandas, sed ameliorationis loco peiorantur omnia eousque, vt noctu a tussî impetuosissima omnis excutere-tur somnus, de die sub motu minimo anhelosissimus gressum sistere cogeretur, emaciaretur summo opere, febricitaret intense, hocque in statu apud me auxilium quaereret. Omnia prædicta audiens inquirò in hypochondria, hepatisque regionem et duram et dolentem inuenio, pulsum præcelerem contractum ac durum, oculos flauentes, linguam albam, ac appetitum deletum; his inuentis sanguiifugas hæmorrhoidibus applicari iubeo, ac decoctum ex rad. graminis et taraxaci et ex tamarindis cum leni stimulo salino præscribo. Cum vero post primas sex hirudines leuamen persenserit, quarta die denuo eas repeti curauî, sicque hominem post octiduum per scalas meas libere ac vegete adscendentem, aduentumque suum risu profuso denunciantem vidi et audiui, indeque spes adfulget maxima, miserrimum hunc et pro phtyfico consummato habitum hominem breui perfecte restituendum fore.

Sed non apud omnes stasin sanguinis in hypochondriis circulantis essentiam morbi constituisse

stituisse demonstrat, quod recte iuuenes maxime et laboriosissimi hoc malo correpti fuerint, sedentarii econtra minus, indeque in illis hoc mali subesse suspicabar, quod clarissimus et iam a studiis nostris semper amicissimus mihi Stoll tam egregie obseruauit, et depinxit, hydropem nempe inflammatorium. Hac iam occasione sicco pede nouum illum ab Anglis inuentum morbum, anginam pectoris praeterire nequeo. Gloria certo exigua est nouum inuenire morbi nomen, praesertim nomen tam absurdum, vti angina pectoris; morbus enim ipse nec nouus est, nec auctoribus antiquis ignotus, sed nomine dyspnaeae, asthmatis, hydrothoracis, hydrocardii, hypochondriacis &c. &c. dudum ab innumeris aliis tam obseruatoribus, quam dogmaticis descriptus ample est, et sectiones hodiernae factae demonstrant, anginam pectoris nullum per se esse morbum, sed symptoma iam hydrothoracis, iam hydrocardii, iam vitii cordis et arteriarum, iam vitii hepatis, iam costarum, iam alterius partis, vt omnes hac de re scribentes aliam naturam huius morbi adsignent. Nuperrime clarus Elsner arthritidem pectoralia adficiantem pro natura huius morbi binis in casibus exhibuit; dabo et nunc casum, ex quo clarissime pateat, anginam pectoris nomen nouum quidem, sed morbum nouum non esse.

Vir 40 annorum perdoctus, vitae sedentariae addictus, officioque paedagogi taedioso occupatus, pinguis ac pallidus corripitur aestate

te anni 1776 omnibus symptomatibus anginae pectoris dictae, cum difficultate respirii ad motum, cum obpressione stringente pectoris sinistri, cum dolore ad brachium vsque tendente, sed sine omni tussi, et adpetitu et somno bono; vtebatur V. S. purgantibus sine leuamine, adplicabantur vesicantia, vtebatur decocto lignorum, et aliis sudoriferis incassum, adhibebantur roborantia et aquae minerales sine effectu, quin malum per autumnum increfcebat adeo, vt a leui animi adfectu, a leui motu corporis haec suffocatiua respirii difficultas ad animi deliquium vsque increfceret; his sub circumstantiis ego vrinam sub paroxysmo pallidam, pulsuum a leuissimo animi adfectu mutabilitatem, systema neruosum debilitatum, ac inefficaciam tot remediorum considerans, malum pro neruoso adfectu declaro, praescriboque pillulas ex moscho, ambra, zibetho, asa foetida, et camphora, mirabiliterque aegrum inde leuatum conspicio, sed cum de sumptuosis nimium pillulis querellae orirentur, rad. Valerianam syluestrem cum camphora exhibeo, ac inde intra triduum id perditum iterum videbam, quod antea per pillularum vsu intra quatuordecim dies euictum fuerat, cogebarur inde ad pillulas nostras redire, a quibus intra mensem reconualescebat perfecte adeo, vt etiam procellosa hyeme obambulare libere, omnibusque functionibus integris gauderet.

Non

Non video igitur, quantum dyspnaea aliqua periodica, aut asthma ab hac angina pectoris differant, cum similia habeant symptomata, ac eandem iam neruosam, iam hydropicam, iam arthriticam aliam naturam, indeque medella in angina pectoris diuersissima, prognosis summe varia aeque sit, vti in simplici dyspnaea quacunque.

CAPVT V.

Constitutio hyemis anni 1781.

DECEMBER 1781.

Mensis hic exorsus nebulis, pruinaque. 5ta ingruente caelum potissimum obductum, frigus intensius.

Die 10ma niues decidebant alternantes ad finem mensis vsque cum pluuiis, caelo vtcunque obducto, pacatoque, per vniuersum mensem rarius spirante aquilone.

Die 3tia Decembris mane Mercurius altissimus . . . . 27 poll. 10 lin. 5 cent.

Die 30ma vesperi infimus

. . . . 27 poll. 2 lin. 30 cent.

medius . . . 27 poll. 6 lin. 25 cent.

Die 13. vesp. maximus calor + 4°. 0

Die 19na mane minimus — 10°. 5

medius . . . — 3°. 25.

IANVARIVS

IANVARIVS 1781.

Sub anni illius principium flatus zephyri habebantur, glacies solui, niuibus tecta terra nunc conspici nuda caepit subito.

Die 6ta vehementes aquilonis flatus. nubes adportabant niuibus plenas, quae continuo aucto denuo frigore tegebant agros, urbemque. Inde obductum caelum erat continuo, aërque pacatus, donec 14. 15. aucto multum mane frigore nebulae caderent densissimae, quas excepit caelum denuo obductum.

Igna sub calidis flatibus austrinis subita glaciei solutio notabatur, ut campi plateaeque omnes aqua tectae conspicerentur, succedentibus denuo niuibus omnia obuelantibus, ac aquilone spirante.

Reliqui mensis dies pluuiis, niuibusque et nebulis paucis vertebant; glacies, et humiditas subito succedens alternabant continuo, donec serena aura in fine mensis haberetur, pacato ut plurimum aëre.

Die 12ma maxima mane Mercurii altitudo . . . . 27 poll. 10 lin. 5 cent.

Die 25ta vesperi minima

. . . . 26 poll. 10 lin. 6 cent.

media . . . 27 poll. 4 lin. 50 cent.

Die 2da vesperi maximus calor ingruerat

. . . . . + 4° . 0

Die 21ma mane minimus — 10° . 8

medius . . . . — 3 . 43.

FEBRVARIVS.

FEBRUARIUS.

Mensis hic exorsus caelo obducto, calore maiore, hinc et glaciei solutione.

Die 4ta subitus Mercurii adscensus, descensusque; pluuiæ inde copiosae cum niuibus vertentes, austro flante, caeloque obducto potissimum.

Die 25ta sub glaciei solutione, et frigoris remissione, niues cum pluuiis alternantes, succedente in fine diei imbre valido.

Die 3tia vesperi suprema Mercurii statio
fuit . . . . . 27 poll. 8 lin. 8 cent.

Die 28ua minima eiusdem altitudo
. . . . . 26 poll. 8 lin. 0 cent.

media . . . . . 27 poll. 2 lin. 4 cent.

Die 13tia vesperi calor maximus

. . . . . + 9° . 0

Die 7ma mane minimus — 6 . 0

medius. . . . . + 1 . 90.

Mutabilissima hac hyeme morborum acutorum parcitas summa fuit, et qui tunc fuere de pituitosa fuerunt familia; in quibus plerumque vnica suffecerat V. S., raris in casibus egebamus secunda, tertia nunquam, decurrebantque ordine adeo naturali ac facili, vt operae pretium non sit casus aliquos recensere.

Credent forsan quidam hoc doctrinae communi de epidemiis minime consentire, vt-pote quae asserat frigus diuturnum ac siccum inflam-

inflammatorios producere morbos, non pituitosos, sed respectiua haec omnia esse iam Hypocrates observavit, vnde et ille apud suos Graecos notauit, hyeme pituitam regnare.

Verum quidem est, hyemem in Graecia communiter gelidam ac siccam non esse, indeque hoc dictum Hyppocratis de hyeme humida ac gelida, non de nostra hac hyeme intelligendum esse, sed quod apud Graecorum temperamentum siccam ac calidum hyems humida ac tepida, id apud nostra temperamenta humida et frigida hyems etiam glacialis ac ficcissima producere debet, motum nempe pituitae hinc inde in corpore stagnantis, seu febres pituitosas, quamuis rarius, quam si haec hyems humida simul fuisset, vnde etiam hoc anno rari adeo fuerint morbi acuti.

Habuius econtra morbos chronicos ab autumno adhuc reliquos plures, quartanas nempe, anasarcas, dyspnaeas, phytyses &c. &c. quorum memorabiles plures historias vltimo capite recensebo.

Ictერი etiam plures nobis obueniebant, non febricitantes non dolentes, sed foedo colore subfusi, omnes cito et iucunde curabantur decocto flor. arnicae cum sale ammon. vtut communi ictericorum medellae refractarii valde essent, praesertim a purgantibus non emendarentur non solum, quin peiorarentur insigniter.

Quin

Quin anasarcae ex quartana diuturna oriundae, eidem decócto flor. arnicae cum sale ammoniaco facile obediebant.

In vno hydropicorum mens fuit tentandi, num nouum illud Clariss. Collinii antihydropicum efficaciam suam, vti ipse autor adfirmat, in parte sua salina, num potius in illo volatili viroso et odore opio simillimo principio contineret, ipsique exhibui conseruam herbae recentis, sed sine effectú, dum econtra extractum eiusdem plantae cito efficaciam suam proderet.

Caeterum et phtysicum vnum, alterum scirrhus ventriculi adfectum, tertium diabethe laborantem hoc tempore in lectis habuimus, tum vt et hos morbos studiosis com monstrarem, tum quod sufficiens numerus morborum acutorum decisset. Historiae horum cum aliis adhuc rarioribus casibus vltimo capite inuenientur.

CAPVT VI.

Constitutio veris anni 1781.

MARTIVS.

Sub flatibus aquilonis et gelu notabili niuibusque cadentibus exorsus est.

Die 4ta pluuiis continuabat, flatibus austris et zephyri calidioribus.

Die

Die 13tia aura vt plurimum serena, nebulis tamen mane redeuntibus densis, frigore denuo multum aucto, aëreque pacato.

A die 20ma huius mensis nubes copiosae densae solem obuclabant; Boreas spirabat vehemens, frigore ad mensis finem multum aucto; aura demum serena.

Die 13tia vesperi supremus fuit Mercurius

. . . . . 27 poll. 9 lin. 9 cent.

Die 12ma mane infimus

. . . . . 27 poll. 1 lin. 0 cent.

medius . . . 27 poll. 5 lin. 45 cent.

Die 19na vesperi calor maximus

. . . . . + 13°. 5

Die 30ma mane minimus — 3 . 2

medius . . . . + 5°. 15.

A P R I L I S.

A 1ma ad 3tiam mensis diem frigus, quo finiebatur Martius, continuabat spirante Euro, auraque serena; inde coelum obductum, austerque spirans.

Die 7ma pluuia imminabat alternans cum nebula sequenti die ingruente, et aquilone spirante; inde pluuiae continuabant.

Reliqui mensis dies absoluebantur aura potissimum serena, Borea vertente cum Euro, aëre primum calido dein frigidior.

Die 21ma supremus vesperi Mercurius

. . . . . 27 poll. 7 lin. 8 cent.

Die

Die 13tia infimus	27 poll. 1 lin. 0 cent.
medius	27 poll. 4 lin. 4 cent.
Die 30ma vesperi calor maximus	
. . . . .	+ 20° . 0
Die 2da mane minimus	. — 2° . 0
medius	. + 9° . 0.

M A I V S.

Aura serena finiens Aprilem, continuat triduo, Eurusque spirans.

Die 4ta coelum habebatur obductum, pluuiis succedentibus et flatibus Zephyri.

Die 6ta frigus notabile imminebat, sua glacies in agris, in vrbe pruina conspiciebatur, sub Euri flatibus ac coelo obducto.

Die 11ma fulgura tonitruaque omni ex parte aduenientia, ac vento notabili per triduum redeuntia; inde nebulae densae copiosae mane habebantur per biduum; ab eo nubes sparsae saepe, crebrius densiores, calor magnus, flans Boreas, donec vltimis mensis diebus rediret aura serena, mentem hilarem reddens, calore multum intenso.

Die 25ta mane Barometri statio maxima	
. . .	27 poll 8 lin. 0 cent.

Die 9na mane minima	
. . .	27 poll. 5 lin. 0 cent.
media	. 27 poll. 6 lin. 75 cent.

Die 17. calor maximus vesp.	+ 23° . 8
Sua mane minimus	. . + 1° . 0
medius	. . + 12° . 4.

Febres

Febres inflammatoriae cum pituitosis ac biliosis, siccissima sub hac aura caput extollere iam mense Martio incipiebant, Aprili et Maio dominabantur, Iunio euanescebant; binas autem partes prae reliquis maxime adgrediebatur morbus, caput nempe et pectus, ut inde phrenitides et peripneumonias sat frequentes, rariores tamen pleuritides habuerimus.

Mirandum certo foret calores siccissimos tantas produxisse inflammationes, nisi is naturalis pituitosi status sub his conditionibus esset transitus, uti iam optime notauit Hyppocrates, hyeme pituita vere autem sanguis dominatur.

Suscepi autem mense Martio exeunte virum triginta annorum capilitarium, qui mane facie hilarissima, verbis facetissimis ac gestis summe ridiculis, nam choreae S. Viti adinstar omnes musculi agitabantur, sequentia nobis narrauit. Sese ante biennium conuulsionibus epilepticis aestate media laborasse, ac a studio aliquo medicinae, quem etiam illico inter mecum adstantes auditores distinxerat, unico emetico tunc sanatum fuisse, sanumque etiam vixisse vsque ad vltimum triduum, ubi horribus caloribusque alternis vexari, capite dolere, toto corpore tremere, omnia recusare, multumque sitire incipiebat, de nocte se nil scire, cum domi non fuerit, sed Venetiis et Romae, heri se eadem passum fuisse, sed elapsa nocte se denuo iter suscepisse, hodie mane autem bis vomuisse, eaque amara viridia, nunc autem seise

fese egregie valere. Pulsus praeceler fortis et durus, oculi splendidissimi, facies et lingua nitidissimae ac naturales, alius viridescens tenuis, cutis sudore plurimo madida fuerat, sed alacritas summa tantaque facetiarum, veritatum, ac phantasmaton loquacissima confusio, vt et ipsa Stoa ridere debuisset. Venam secari iubeo, ac mist. nostram sal. mitem et decoctum antiphlogist. praescribo. Sanguis V. nis naturalis fuit, ad quamuis autem dosin mist. salinae vomuit aequae biliosa. Nox adeo delira, vt plurimum clamauerit, per nosocomium cucurerit, omnia susque deque verterit, ac ligari debuerit; altero mane quietum illum iterum inuenio, trementem tamen ac hilarem, mihi-que ligatas suas manus monstrans debachabatur contra factorem, qui marsupia vestis suae nouae angusta adeo fecerit, vt manus retrahere nesciret, seque hac nocte Viennae fuisse adfirmavit. Pulsus idem, respiratio rara, calor summus, facies tamen et lingua naturalis, alius eadem vt heri, denuo venam ressecari curo, et cum quietior inde factus fuerit, emeticum exhibeo, a quo facile et cito vomuit ter plurima viridia, quater etiam deiecit. Noctu eadem denuo comoedia agebatur.

Die 5ta morbi sponte mane vomuit, plurima deiecit, placidusque inde ac pacatus adeo reddebatur, vt a sexta vespertina in alteram sextam matutinam vsque placidissime dormierit, sicque iudicatus septima morbi die domum redierit.

Sub eodem iam tempore similis nobis suscipitur curandus aeger, qui autem minus facetus ac loquax de amasia sua continuo obgarriret, febricitauit simul insigniter, contusionemque habuit occipitis, quia per cellae gradus deciderit. Lingua foeda, os pastosum, inanus tremantes, sitis ac sudor nullus. Venam secari, clysmata iniici, contusionem adcurate visitare curo, et cum sola integumenta externa laesa inuenirentur, fomenta frigida ex aqua et aceto capiti adplicari iubeo; nox quieta fuit; altero autem mane eadem fuit amentia et febris, nullus autem undique dolor, purgans praescribo, ac venam secari iubeo.

Multa mala ominabar, ne a contusione, cerebri vitium contractum paullopost grauiora inferret mala, sed interea vnus suorum amicorum prouenit, nobisque narrat, hominem hunc iam a biennio semimaniacum, ante triduum ebrium per scalas cecidisse, seque illum minime stultiorem inuenire, quam antea fuerit, vnde tantum febrim componendi, contusionemque sanandi nobis intentio fuit, sicque etiam quoad mentem idem, quoad corpus autem sanus post octiduum exiuit.

Paullopost ad iuuenis Nouitii lectum aduenio, illumque facie rubentissimum, oculisque splendidissimis ac fere flammeis inuenio, audioque illum a triduo iam summo opere capite dolere, febricitare, ac omnia nauseare, noctu nil dormire, artubusque omnibus, pectore praesertim summe dolere. Pulsus obseruo

prae-

praececerem paruum contractum, respirationem anhelosam, ardorem membrorum omnium ac linguam foedissimam. V. S. illico celebros, clysmata, et mist. sal. mitem et decoct. antiphlog. ordino, et vesperae emeticum exhibeo, sicque infra triduum aegrum iam iam phreniticum saluaui a morbo ancipite.

Talem alterum, tibialium fabrum iam delirum, ac omnibus artubus non tremmentem, sed conuulsum potius, eadem methodo tractaui et sanaui.

Sed non aequè feliciter cessit externa facie similis casus, factor enim 50 circiter annorum iam triduo in nosocomio est, quotidie noctu delirus ac furibundus, de die autem utcumque quietus sibi que constans, ea autem die, qua illum, ut pro meis lectis aegrum quaeram, videram, demens ita fuit, ut nil plane de praesentibus aut praeteritis ex illo expiscari potuerimus. Inueniebatur autem facies flaua, genis rubentibus, lingua sicca, aspera, praeflava, pulsus celer fortis, durus, calor magnus et tussicula sicca frequens.

Sanguis V. S. heri ab ordinario nosocomii ordinatae sine crusta quidem, sed valde tenax fuit; repeti ergo curo V. S. ad vnc. viij. et expectaturus donec clariorem formare possem diagnosin, mist. sal. mitem et decoct. antiphlogist. praescribo. Vespere pulsuum durities remisit, caetera eadem. Altero mane audiuius illum tota nocte delirasse non tamen furiose, et sibi magis praesentem inuenimus,

H

ut

ut fat apte ad interrogata responderet, dixitque tunc se nullibi dolere, sed valde sitire, omniaque amara sibi adparere, sed tinnitum aurium, quem antea habuerat, se iam non percipere amplius: dum interrogaretur, quomodo morbus inceperit, quamdiu iam aegrotaret, contra uxorem debachari, nihilque ordinati proferre incepit.

Inueniebatur lingua humidior, sed spumica aequae, facies minus rubens sed magis flauens, pulsus idem, respiratio suspiriosa, aluus bina tenuis viridis; vesperae delirare furiose iterum incepit, febrisque exacerbatio insignis accedebat. Nox insomnis et delira.

Mane illum delirum adhucdum inuenimus, indeque hypocaustanhae scrup. iv. et erem. tart. emet. gr. ij. in quatuor dosibus partitum exhiberi curavi.

Vomuit ab vniuersa quantitate semel tantum perpauca viscida, et bis parca deiecit viridia. Interea ab uxore audimus, illum antequam in nosocomium venerat, iam duodecim diebus aegrotasse, illumque semper anxium et melancholicum a multo tempore fuisse, hunc autem incepisse morbum horrore et calore alternis, et iam prima nocte aegrum delirasse, de die illum sedentario suo muneri iterum vacasse, nullumque adhibuisse remedium praeter vnicam V. S.

Circa meridiem illum inuenio aequae delirum, multa tussitantem, pulsum celerem ac fortem, urinam praerubram, ac crassam, re-
peti

peti curo emeticum, ac gr. ix. crem. tartar. emet. exhibeo, sed nec hilum inde vomuit, nec conatus ad vomitum habuit, nec deiecit, vespere delirium idem, pulsusque celeriores ac debiliores, sicque ea nocte conuulsus periit.

Cadaver altera vespera sectum exhibuit, et duram et magis adhuc piam matrem omnibus in vasis copioso sanguine turgentem, sero multo viscido hincinde inter piam et arachnoideam collecto, sinus falciformes vacui inueniebantur, glandulae autem Bachonianae et copiosissimae et albae et durae et longe maiores adparebant. Ipsa substantia cerebri pluribus punctis rubris interstinguebatur, ventriculique anteriores ambo lymphæ alba clara turgidissimi erant, ac plexus choroidei naturales. Cerebellum longe minus inflammatum, quam cerebrum, ac caeterum sanum erat.

In abdomine colon flatibus distentissimum brachii torosi ac obesi amplitudinem habuit, arcusque ille transversus infra ventriculum decurrens, hoc in subiecto arcu maximo usque infra umbilicum descendebat, sicque cum binis flexuris hepatica et lienali litteram M exacte retulit. Sed pars ea intestini colon, quae a flexura lienali ad longitudinem quatuor pollicum versus flexuram sigmoideam descendit, contractissima adeo fuit, ut ipsis intestinis tenuibus longe angustior fuerit; pars flexurae sigmoideae dilatatissima, vltima eius portio et ipsum rectum angustissima iterum fuere. Intestina tenuia naturalia adparere, sed ventriculus rubebat, et

discissus continuit bilem copiosam viridem, ac adeo viscidam, ut ventriculi parietibus firmissime adhaereret, et intra digitos sumpta eos tenaciter conglutina-ret. Vesicula fellea ingens copiosissima bile vere crocea turgēbat, vicinasque partes omnes flauo rubro hoc colore alte infecerat, quin vniuersus panniculus adiposus abdominis praeternaturaliter flauit; hepar sanum, sed lien in facie sua posteriore mollis adeo, ut inter digitos placenta sanguinis putrescentis ad instar difflueret. Pectus apertum non fuit.

Certe tarda nimis hic adhibita fuit medella, quam ut felicior inde expectari potuisset euentus, sed doctrina tamen ferax hic est casus, docemur inde enim quam clarissime nexum illum, qui cerebrum inter et bilem sit, corruptissima enim hic bilis, grauiterque inflammatum inueniebatur cerebrum, quod autem bilis corrupta cerebrum inflammauerit, non inflammatum cerebrum bilem corru-perit, docuit initium morbi manifeste biliosi, docet nullum leuamen a tribus V. S. secutum, docet dominans tunc temporis haec eadem epidemia, ac hominis inertis vita sedentaria inflammationibus minus quam corruptionibus humorum gastricorum fauens. Caeterum in pluribus iam cadaueribus inueni bilem vesicae tincturae croci quam simillimam, quae eadem bilis in ventriculo et intestinis viridissima adpareret, dum tamen aqua diluta haec bilis cystica pulcerrime flaueret; unde haec coloris mutatio? inaequalem illam distensionem intestini coli effectum fuisse,

fuisse vitae sedentariae facile intelligimus, hanc distensionem causare debuisse praeternaturalem illam vicinarum coli partium contractionem ex lege physica clarum est; ab hac autem intestini huius difformitate flatuum, aluique irregularitatem indeque spasmos, anxietatesque hypochondriacas oriri debuisse, pro aequo certo habeo.

Sed vnde illa mira lienis molities? an quoque vitae sedentariae effectus? degenerant certe partes variae ab eadem saepe causa mirifice, vt propterea, quod a vita sedentaria alias lien obstruatur, ac obstructus dure scat, impossibile non sit, vt non in alio subiecto idem viscus a vita sedentaria putrescat.

Quam ominosum illud sit, phreniticos a conueniente etiam emetici dosi non vomere, iam aliquot casus superius docuerunt, docet adhuc hic idem.

Bilem autem duplici vitio nempe acrimonia et visciditate laborare posse, in hoc subiecto clare vidimus, et cum haec visciditas in ventriculo non solum, sed et in ipsa vesicula fellea adsit, vsus et necessitas remediorum soluentium et praeparantium, quae emesi praemittuntur, clarissime patet, indeque praeprimis illae deriuandae quaerelae erunt, quod emetica effectui salutari destituantur, quia plurimi practicorum ad hanc praemittendam humoris euacuandi coctionem non adtendunt.

Demum et id non praetermittendum; prognosticon illud Hyppocratis de phrenitide,
quod

quod tussis in phrenitide oriunda solutionem morbi delignet, certe de phrenitide inflammatoria non autem de hac saburrali intelligendum esse, cuius enim saburrae fidissimus fere comes talis tussis sit, nullum ergo nexum cum phrenitide habens.

Collectionem illam aquosam in ventriculis cerebri, effectum fuisse adruentium nimio impetu ad cerebrum humorum, sublatique inde in vasis cerebralibus liberi circuli pro euiecto habeo, sed nullus spero emeticum exhibitum pro causa huius collectionis adsignabit, etenim a bino emetico non vomuit nisi semel, eaque vice perparum, et nullum certe auxilium turbati a saburra primarum viarum circuli in cerebro aequilibrium efficacius restituere potuisset, quam ipsum ~~emeticum~~ via breuissima saburram illam euacuans.

Quam miros autem effectus saepe morbus gastricus producat, sequens casus eleganter confirmat.

Venator 36 annorum 19 Maii in media venatione subito excaecatur, vt a sociis ciulanti adcurrentibus domum duci debuerit, secatur illico vena, datur purgans, adplicant, nescio quae, ad oculum, sed incassum omnia, vt deum in nosocomium duceretur. Ibi adplicatur illico latum vesicans nuchae sine omni effectu, tandem illum in nosocomio inuenio, examino omnia radicatus, et audio illum iam vltra septimanam ante hoc infortunium valetudinarium fuisse, horruisse iam, iam caluisse iterum

iterum, parum adpetiisse, ac amarorem percipisse oris, et hodiedum saporem oris ingratum perstare, inuenio linguam albam crustosam, pulsum parum febrilem, oculosque naturales adeo, vt nil desiderares vltius. Exhibeo mist. salin. mitem, et decoct. antiphlog. per biduum, tertia die exhibeo emeticum, nil autem oculis adplico, et exinde eovsque mutatur malum illico, vt sub plena luce omnia confuse nihilque nec figuras rerum distincte videret, sub tenebris autem et ipsos discerneret colores, sub hac nyctalopia pupilla tamen nec in tenebris, nec in plena luce a naturali contractilitate deflectere videbatur, denuo mist. sal. et decoct. antiphlog. exhibeo, et tertia die emeticum, sicque post tertium exhibitum emeticum perfecte restitutus discessit, aliquot diebus roborantibus stomachicis vsus.

Multis nostrorum practicorum ridiculum id adparebit, me amaurosin hanc a primis viis repetere, sed en exemplum sole clarius.

Viennae Illust. aliquis Comes iuuenis subito excaecatur, qui in vita sua nil vitii antea in oculis habuerat, conquiruntur vndique medici, et inquirentes audiunt illum in prandio fungos comedisse, seseque etiam dolores ventriculi percipere, exhibent emeticum, et visus cito adeo restituitur, quam cito perditus fuerat.

Apud plures morbus hic vernalis pectus impetierat, idque eadem fere ratione, qua anno elapso, reliquorum omnium loco sequens sufficiat exemplum.

Gua Martii fabrum ferrarium suscepi, qui iam 14 aegrotabat diebus, inceperat autem morbus horrore et calore per plures dies facpius alternantibus, tussi violenta cum multa obpressione pectoris, ac sputis pituitosis pellucidis sanguine striatis, haec per omne tempus continuabant, quotidie vespertino tempore exacerbata. Dum nosocomium ingressus fuerat, vena secabatur sine leuamine, quin aucto inde pondere thoracis.

9na Martii illum prima vice video, et inuenio pulsum celerem cum inaequalitate et molliē linguam albo flauam, vires summe deiectas, sputa ductilia, pellucida foetida, praeterea aluus erat rara et tarda, et obpressio pectoris summa, exhibeo mist. sal. mitem, et decoct. resoluens, et clysmā catarrh.

10ma Martii conquaeritur de dolore lancinante adeo in fronte, vt inuoluntariae profluerent lacrymae, caetera eadem sunt, clysmā repeti curo, et praescribo mist. sal. acrem cum dr. ij. arcani duplicat.

12ma Martii aluus terna hac nocte fluxit, dolores capitis multum remiserunt, sed pulsum celeritas et inaequalitas remanserunt, et obpressio pectoris augebatur, sputa tamen cocta magis, puriformia? indeque decoct. lichen. Island. cum oxymelle squillitico exhibui, ac 18. Martii sanus abiuit.

Tali modo plures hoc tempore pectore laborarunt; aliqui acutius, plurimi autem primas septimanas sub nomine catarrhi malum

ne-

negligentes tunc primo aduenerunt, dum iam plurima faburra ex primis in secundas vias abiuerat, ac malum veram fingeret phytin.

Obuenerunt nobis etiam hoc tempore plurimae herniae incarceratae, de quibus autem in ultimo capite aliquot recensbo casus.

CAPVT VII.

Constitutio aestatis anni 1781.

I V N I V S.

A prima ad 14tam iam coelum obductum, iam solum nubibus sol erat obuelatus, iam pluuiæ cadebant copiosae, densae, primum Aquilone dein Austro spirante.

Dies 14ta mensis fulgure tonitruque inhorruit pluuiis denuo sequentibus, spiranteque Euro.

Die 17ma imminebat tempestas magna, inde coelum serenum per biduum, aerque pacatus.

Reliquis mensis diebus coelum obuelatum nubibus, pluuiis non adeo frequentibus nec tempestatibus. Euro vertente cum Aquilone.

Die 30ma maxima Barometri altitudo
Vesperis . 27 poll. 8 lin. 0 cent.

Dic

Die 7ma mane minima

. . . 27 poll. 1 lin. 8 cent.

media . 27 poll. 4 lin. 90 cent.

Die 24. calor maximus vesp. + 24° . 0

Die 4ta mane minimus + 12 . 0

medius . . . + 18 . 0.

I V L I V S.

Primis diebus tribus aura serena, aer pacatus, calor vrens animalia frugesque, vnde pluuiæ non adeo copiosæ, quas tempestates comitabantur semper.

Die 7ma mēsis aura denuo serena pluuiis succedentibus frequentibus.

Die 9na tempestas grauis cum grandine, imbre, fulgure frequente integra nocte durantibus, inde pluuiæ per intervalla cadentes, spiransque continuo Boreas.

Die 13tia coelum continuo obductum, pacetum, succedente denuo tempestate graui, et pluuiis per triduum durantibus.

Reliquis mēsis diebus flatus Boreæ habebantur, pluuiæ cadentes multum terram inundabant, sol obuelabatur continuo a nubibus densis.

Die 1ma mane altitudo Mercurii summa

. . . 27 poll. 8 lin. 3 cent.

Die 27ma minima mane

. . . 27 poll. 3 lin. 4 cent.

media . 27 poll. 5 lin. 85 cent.

Die

Die 4. vesp. calor maximus	+ 29°	2
Die 24ta mane minimus	+ 12°	0
medius	+ 20°	60.

A V G V S T V S.

Mensis ille exorsus aura serena, spirante-
que Euro ac Austro, calore notabili, succe-
dentibus pluuiis grandini mistis die mensis 3tia
et 4ta coelo pacato; inde obuelatum nubibus
conspiciebatur.

Dies gua tonitru et fulgure inhorruit per
triduum, cum pluuiis copiosis, nebulisque ma-
ne iterato redeuntibus et deciduis sub austrinis
flatibus calidis; inde nubes solem nobis eripue-
re per triduum vix, aliquando conspicuum.

Die 16ta per quadriduum serena tempe-
stas redibat pacato potissimum aëre; aliquando
tamen spirante Austro. Aestus per mensis re-
liquum praefocantes, coelo iam sereno, iam
obducto, austro flante continuo.

Die 4ta mane altitudo Barom. maxima
. . . 27 poll. 9 lin. 9 cent.

Die 19na vesperi minima
. . . 27 poll. 2 lin. 6 cent.

media . . . 27 poll. 5 lin. 20 cent.

13. 19. die vesperi calor maximus
. . . . . + 24° . 4

23tia vesperi minimus + 11° . 5

medius . . . + 17° . 95.

Aestate

Aestate hac feruidissima siccissimaque morbi huic tempori correspondentes plurimi dominabantur, iam mense Iunio cholerae biliosae hinc inde adparuerunt, morbilli dein quam plurimi, sed bonae sat indolis; his autem exeunte Iulio successerunt variolae pessimae frequentesque, grauesque dyssenteriae, non tameo adeo copiosae; febres praeterea acutae biliosae longe lateque vagabantur, omnibus autem his morbis inflammatorii quid plus minus adpersum erat. En horum omnium historias!

Mense Iunio vocabar ad pileorum fabrum, virum 40 annorum strigosum atrabiliarium, qui nocte elapsa bene antea valens, post leuiorem iram vomuerat centies, deiecerat quadragesies, eaque omnia viridia amarissima; horruit dein nonnil, nuncque prae calore ardet, pulsus praeceler, contractus sed praedurus ac omni pressioni digitorum valide resistens, lingua siccissima pura, dolor regionis gastricae ardens, sitis inextinguibilis, sed vomitus praeterea, omnia epota reiiciens illico; venam seco, decoctumque altheae cum pulpa tamarindorum commistum largissime bibendum exhibeo. Sanguis V. S. phlogisticus fuerat, pulsusque inde liberiores facti.

Altera die illum noctu non vomuisse, sed continuo vomituriisse audio nonnil etiam delirasse, alium sexies viridem iterum descendisse video; caetera eadem fuerunt omnia, denuo uncias viij. sanguinis phlogistici extraho, et aliquot horis post hypecacuanham exhibeo, indeque quin-

quinquies vomuit flaua viscidissima amarissima-
que, terque deiecit similia, cum egregio leua-
mine; decoctum altheae cum tamarindis repe-
ti iubeo.

Tertia die illum noctu per vices dormiis-
se audio, quaterque deiecisse flauescentia sub-
pultacea, lingua humescit, dolores euanescent,
cutisque madescere incipit, sicque continuato
per biduum adhuc priore remedio et in fine
data rhei tinctura aquosa, conualuit intra octi-
duum perfecte.

Praeter cholericum hunc eodem fere tem-
pore in domo laboratoria, quae nunc primo
erecta fuit, et cui qua ordinarius prospicio,
tres alios cholera adfectos habueram, omnes-
que simili methodo breui restitui.

Sed cum recte mense Iunio in collegiis
practicis de morbillis differerem, doleremque,
quod studiosis nullum morbillosum exhibere
possim, in eadem domo laboratoria 42 infan-
tes morbillis corripiebantur ad plurimam par-
tem benignis adeo, vt sex tantum illorum ve-
nam secare, binis emeticum exhibere debuerim,
apud reliquos tranquillum tantum egerim specta-
torem, ac omnes sine vlla labe relicta sanati fuerint,
vnicus tantum diarrhaea illa posthuma corre-
ptus, sed rheo et cremore tart. breui etiam re-
stitutus fuit.

Mirandum autem fuit, quod vtut eodem
tempore, quo domus laboratoria morbillis to-
ta obsita esset, quotidie ex eadem domo vna
cum studiosis pluribus in vicinum orphanotro-
pium

pium aliis ibi morbis prospecturus irem, quod nullus tamen orphanorum tunc temporis morbillis adficeretur, sed mente primo Octobris 30 illorum morbillis corriperentur iisque malignis adeo, quem benigni illi in domo laboratoria fuerant, sed de his alio loco.

Stitit tamen se etiam tunc temporis in nosocomium morbillofus, cuius en historiam:

Faber ferrarius 27 annorum 20ma Iunii corripiebatur horrore graui saepius cum calore alternante, tussique plurima dolorifica, qua tamen fere omni aestate diu laborare solebat, ita vt se ipsum phtysicum crederet, altera die etiam capite doluit, nauseauit, vomuit, tertia die omnia symptomata augebantur ita, vt a vigesima quarta Iunii in nosocomium secederet, vbi illum suscepimus.

Febricitauit intense pulsu duro vibrante, dolebat acute pectore, tussiebat laboriose, sed cum sputis puriformibus, foetidis, sanguine foedatis, sitiebat plurimum, cibum autem nauseabat omnem; oculi lacrymabantur, naribus nil molestiae percepit, nec quidquam adhuc morbillorum adparuit. Venam seco, ac mist. sal. mitem et decoct. antiphlog. praescribo.

25ta pciora omnia, praesertim sputa fere vniversa sanguine tincta adparent, ac dolor pectoris plurimus est, sanguis V. S. naturalis, aluus obstipa, lingua foeda; clystina iniici ac remedia repeti curo.

26ta morbilli adparent in trunco et brachiis in facie nulli, symptomata autem omnia aucta,

aucta, praesertim sapor oris acerbo dulcis aegrum summe molestabat, emeticum exhibeo, indeque decies vomuit, quaterque deiecit, reliqua remedia repeto.

26ta noctu dormiuit per intervalla, quia tussis longe minus ferociebat, sputa sine omni sanguine pura sunt, pulsusque multum liberior, fortior ac pacatior, morbilli nunc vniuerso in corpore laete prostant.

27ma omnia eadem inueniuntur, continuat suis remediis.

28ua maior iterum obpressio pectoris accessit, sputaque copiosiora et foediora, aluus autem a biduo obstipa, addebantur igitur mist. sal. miti drach. duae arcani duplic. ac iniiciebatur clyσμα, indeque vesperi omnia iam mitigabantur.

29na morbilli evanescent, febris minuitur, aluus ter fluxit copiosa, tussis tamen molesta perstat, sputis puris quidem, sed copiosis puriformibus foetidis; praescriptum inde fuit decoct. lichenis cum oxymelle squillitico, sicque 4ta Iulii sanus abiit.

An ergo semper tussis sicca morbillorum comes?

Plures tales casus inter morbillos orphanotropii producentur.

Variolosum hac aestate nullum habui nec in nosocomio, nec domo laboratoria, nec orphanotropio, nec in vrbe, ab amicis collegis autem audiui, iam in prænordio variolas pessimae notae confluentes, lividas putridas fuisse;

autumno

autumno saltem variolas eas malignissimas expertus sum in orphanotropio, et in vrbe.

Dyssenteriae rariores quidem, sed contumacissimae eae fuerunt bilioso inflammatoriae plerumque inmolesam arthritidem abeuntes, vtut euacuans medella adhiberetur, ab omni enim et leuissimo adstringente et ipso rheo et arnicae radice, tormina tenesmusque plurimum augebantur, ab anodynis autem febris intendebatur, ac delirium prouum erat. Euacuabatur autem et per emetica, et purgantia, et spontanea etiam aluo bilis sincera viridis ramentis plurimis sanguinolentis referta; V. Snum sanguis phlogisticus, ac flauidissimo colore tinctus erat, nullumque inde malorum sequebatur leuamen, ab emollientibus tormina minuebantur quidem, non item tenesmi frequentia, nec alui sanguinolenta natura, nec pulsus febrilis durusque.

Vesicantia, quae hic mihi indicatissima adparebant, a nullo meorum aegrorum admittebantur, sudores tamen largi spontanei nec hilum malum emendabant, sicque malum in septimanas protrahabatur, tarda laboriosaque conualescentia tandem finiens.

Febres tunc etiam dominabantur plurimae, quarum copiam et in nosocomio et in domo laboratoria tunc habebam, eaeque omnes fuerunt biliosae cum inflammatione mistae adeo, vt et ipsis infantibus ante emeticum venam secare debuerim, nonnunquam etiam bis, binae tantum fuerunt puellae, in quibus haec febris

febris ex biliosa in putridam indolem pergeret, sed in plurimis et infantibus et adultis per emesin vermes teretes aliquot euacuabantur, rarius per aluum secedebant.

Mirabuntur forsân, cur febres has non potius verminosas, quam biliosas dixerim, sed fateor me vermes, lumbricos praesertim non pro ominoso adeo animali habere, quam communiter id fit, plurimum enim turbarum a saburra, vermium aut caussa aut comite oriri iam credidit Brouzet, idque sequentibus ex argumentis, quia frequenter homo omnibus sub symptomatibus vermium moriatur, et in cadauere vermis nullus inueniatur, cum econtra hominés in vniuersa vita de nullo symptomate vermium conquaesti, quocunque casu dein mortui intestina vermibus obsita demonstrant, quia saburra irritans primas vias ea symptomata producere debeat, quae stimulus mechanicus per plures forsân iam annos intestinis indigenorum vermium vix vnquam excitare valet; his appono, quod praesente febre aliunde nullo laudatorum ac efficacium anthelminticorum vtî liceat, et quod hypecacuanha et crem. tart. emet. saburram euerrentia felicissima sint anthelmintica. In hac saltem recensita epidemia nullis purgantibus febris aut vermes cesserunt, sed optime emetico. Demum alia vtique methodo tractanda est febris ab iisdem vermibus orta, quae symptomatibus neruosis, alia, quae inflammatione, alia quae putredine stipata est, vermes ergo ipsi naturam febris non mutant,

sed tantum varietatem aliquam febrium ponunt.

Sequentes casus memorabiles sunt.

Vltima Iulii accessit faber lignarius nosocomium, qui narrat, se a triennio aneurisma lateris dextri habere, indeque sub labore suo saepius palpitaciones cordis tantas percipere, vt sedere et quiescere debeat, a quatrduo autem has cordis palpationes enormes esse ac continuas, horruisse sese ante quatrduum, grauiterque dein caluisse, noctes infomnes esse, os amarescere, adpetitum deletum, sitim ingentem, doloresque capitis ardentes adesse. Inquirens inuenio palpitationem cordis validam, ac eneurismaticum tumorem nucis moschatae magnitudine inter costam quartam et tertiam veram video, faciem flauentem genis ruberrimis, linguam asperam hirtam, ac totam viridescentem, pulsum per frequentem pro circumstantiis non multum inaequalem, sed fortem plenum.

Venam seco largiter, et sine euphoria sanguinem extraho praerubentem ac mollem. Mist. sal. mitem et decoctum antiphlog. praescribo.

1ma Augusti noctu calorem ardentem, palpitacionesque ingentes fuisse audio, indeque aegrum nil dormiisse, hodie pulsum celeriorum, magis inaequalem inuenio, aegerque de intolerabili amaritie oris et nausea contra ipsum etiam potum conqueritur, aluum ter habuit eamque viridem.

Vesperi

Vesperis tantis anxietatibus torquebatur, quas ructibus copiose adscendentibus et media in via haerentibus adscribebat, vt lecto surgeret. Tandem a dato emetico euomuit bilem sinceram, viridem copiosam, euanescēte inde anxietate, palpitatione caloreque imminutis adeo, vt noctu aliquot tamen horis dormiret.

2da Augusti lingua eadem adhuc, amarities perstat, reliqua moderatiora nonnil,

3tia Augusti peiora ab hesternā vespera omnia, praesertim palpitatione molestior iterum, vespertina exacerbatio intensa.

4ta Augusti nox insomnis fuit summeque anxia, lingua viridescens, aluus tenuis frequens, vespertinus spontaneus vomitus biliosus, ac plurima inde euphoria, noctu per vices dormiuit.

5ta Augusti meliora omnia, mist. sal. addo duplam dosim salium.

6ta Augusti sexies deiecit noctu subpul-
tacea cum leuamine, sicque in fine dato infuso
rad. rhei, conualuit 15ta Augusti, vt ad suos
iterum rediret labores.

Palpitationum, anxietatum, aliorumque in pectore perceptorum malorum originem et sedem persaepe in ventre inueni, sic vidi Vienne in faemina praesenti violentam eamque chronicam cordis palpitationem, quae omnibus remediis resisteret, expurgatis copiose per anum verminibus cessaret. Quid ergo miri, si saburra primarum viarum, idiopathica cordis pulmonumque mala multum augeat ac inten-

dat? eaque faburra excussa id antiqui mali augmentum cesset denuo? vel an deterreri semper nos patiamur, ne in tali casu vnquam emeticum exhibere audeamus? casus recensitus responsi loco sit.

Puella 9 annorum in domo laboratoria simili corripitur febre, sed iam primo triduo tanta simul iungebatur surditas, vt trunco insensibilior esset, linguae faeditas, ructus copiosi, tumor regionis gastricae, exacerbatio quotidiana vespertina cum delirio, vrina iam per biduum subpressa iam incontinenter defluens, subsultus tendinum, decubitus supinus, floccorum vellitatio, muscarum venatio. Sta die morbi omnia aderant; tertio tandem emetico ingens biliosorum humorum copia cum tribus vermibus teretibus excutiabatur, malaque omnia euanescebant.

Alia puella 11 annorum subito noctu conuellitur, altera die illam inuenio febricitantem cum tanta abdominis vniuersi tensione, vt hydropici ad instar turgeret, tracto puellam soluentibus salinis, ac tandem emeticis, et tumor ventris euacuata multa aeruginosa acerrima bile plenarie vna cum febre euauit.

Tertia talis puella eadem methodo a febre simili bilioso pituitosa pulchre conualuit, surrexit, ambulauit, laborauit, sed octiduo post, crura tument, venter dein; vltimo facies, adhibeo remedia laudatissima, tumorque euanescit, sed paulopost denuo redux fit, et secunda vice fugatur malum, adhibeturque omnis solertia, vt recidiua praecaueatur, sed et

tertia

tertia vice malum redit, rebelle adeo, vt indies aucto tumore suffocaretur, centesimo tertio morbi vniuersi die.

Hic secundus fuit casus hydropis, quem videram pedissequum morbi acuti a me tractati, in neutro tamen casu opem ferre potui, vt vasa lymphatica rupta aliqua fuerint, oporteat.

C A P V T VIII.

Observationes mistae.

Varii alii morbi, praesertim chronici vario hoc tempore tum in nosocomio tum praxi vrbaa occurebant, de quorum aliquibus pauca memorabo.

Ischiadicos plures videre mihi contigit, qui per menses quin annos nonnunquam hoc malo laborabant, et quibus nullibi iusta adhibebatur medella, adeo ignotus plurimis nostris practicis tam medicis quam chyrurgis est adhucdum Cottunius.

Aliquibus horum venam secui, ac anti-phlogistica praebui, dein Cottunianam adhibui methodum, aliis purgantia, aliquibus emeticum ante vesicans administraui, nullibi me fefellit praemissis praemittendis emplastrum cantharidum iusto loco adplicatum, ac rarissimis casibus repetitum.

Sed

Sed vidi duplicem in eodem crure et aegro Ischiadem posticam et anticam simul, quarum prima secundo vesicanti feliciter cessit, sed altera nec hilum per ternum vesicans emendabatur, vtut simul variis, iisque laudatissimis internis remediis vsus fuerim.

Aequè certo obseruationibus circa hos aegros factis constitit, quod quousque serum tantum tenue per vesicans extraheretur, non multum sequeretur leuaminis, sed dum serum viscidum, quod in atmosphaera quiescens placetae sanguineae adinstar in medio coagularetur in massam pellucidam flauamque sed solidam, producebatur, certum et constans sequebatur solamen.

Iuuenem aestate anni 1780 in nosocomio habui sartorem, qui ambobus genubus dolebat plurimum, inflatis ligamentis omnibus tumore molli elastico concolore, tantaque debilitate articuli, vt incedere volenti genua vacillarent non solum, sed subluxarentur simul. Valuit caeterum bene homo; et rheumaticum morbum perpeßum, neglectum ac tandem sponte cedentem pro mali vnica causa asserbat: huic plurima adhibui remedia resoluentissima fomentorum, linimentorum, emplastrorumque forma, ac interne remediis antiarthriticis interposui frequentia emetica, sed incassum omnia, augebatur indies malum. Ambobus

bobus tandem genubus vesicans adplicui, ac ob leuamen secutum paullopost repetii saluber-
rimo eo effectu, vt sanus firmusque paullopost
nosocomio valediceret.

Mirabiliorem casum vidi faeminae, quae
iam hoc momento omnibus prae-hendebatur
symptomatibus fungi genu sinistri, et paullo-
post his omnibus euanidis efflorescentiam her-
peticam ambabus manibus experiebatur, qua
iterum disparente priora in crure redirent ma-
la, idque vicissitudine constante ac perfrequen-
te, nil innumerorum remediorum adhibito-
rum opem tulit, excepto fluxu continuo mate-
riæ subfaniosae procurato quotidiana adplica-
tione Cort. mezeræi ad brachia.

Tam diuersa ergo causa esse potest
morbi, quem plebs chyrurgorum pro eodem
semper habet, et tractat, vtut celeberrimorum
virorum graphicae huius morbi prostant per-
tractationes, quarum omnium praestantissima
est, quae in Brown Cheston obseruationibus
pathologicis circa morbos chyrurgicos factis
continetur.

Ob mali affinitatem de scrophulis aliquot
adferam obseruationes.

Perfrequens hoc malum inter iuuentu-
tem Boëmam inuenio tam in orphanotropio,
domo laboratoria, quam etiam melioris condi-
tionis domibus. Causam mali inuenire, diffi-
cile

cile non est, si iis quae superius de vitae norma Boëmorum dictum est, adiungas, pultes farinosas infantiae, placentasque illas in Boëmia Kolaczem nomine celebres pueritiae solennem cibum esse, et lactanti adhuc infanti sub vberibus cereuissiam iam instillari, quae fucata saepe glutine animali est. Sub pueritia vix grauius inde laborant, excepto vno alteroue, sed iuuenilem induentes aetatem grauius plectuntur ophtalmia graui, et foedis vlceribus, et phlysi.

Dum morbus iam per annum vnum alterumque confirmatus fuerat, per nulla quaecunque remedia tum externa tum interna quidquam leuaminis adtuli, recenti malo nonnunquam emeticis, soluentibus salinis, mercurialibus ac marte obicem posui, quamquam et haec raro successisse fateri debeam.

Aestate anni 1780 traditur mihi curandus in nosocomium 40 annorum vir, qui totus scrophulosus, a biennio iam graui laborat ophtalmia, vnde vnus oculi cornea tota opaca iam reddita, altera talis fieri incipit, adhibui emetica, chaerophilum, scrophulariam, cicutam, mercurialia varia, antimonialia omnia, sales medios et alcalinos, saponem, vitriolum martis, spongiam vstam, setaceum, aliaque plura, nec hilum mutato, aut in suo progressu impedito malo, post quatuor enim mensium medellam ambobus oculis excaecatus, ac vndique nodis scrophulosus rigidus ad suos rediit.

Similis

Similis alius scrophulosus lue insuper affectus venerea in collo quatuor habuit ulcera, glandulas scrophulosas exedentia, qui validissimis mercurialibus tandem a refractaria sua lue, sed nec hilum a suis scrophulis curabatur.

Inertia ac uti veteres non inepte se explicare solebant, frigiditas humoris scrophulosi certe maxima esse debet, quae a tenera infantia ad 40um usque aetatis annum mitis, quictaque in glandulis stagnat, ac tarde adeo in actum prorumpit.

Sed an omnium scrophularum eadem causa materialis? id plurimis practicis affirmatum fuisse, ac inde hucusque incurabilitatem huius mali ortam esse credidero, quia observationibus constat, cacochymiam pituitosam, veneream, variolosam, morbillosam, scarlatinosam &c. &c. scrophulas producere natura sua certo diuersas. En elegantem arthriticarum scrophularum casum.

Iuuenis 25 annorum nunquam scrophulosus, praehenditur aestate anni 1780 lumbagine arthritica bilioso inflammatoriae naturae, quae a binis V.S. terno emetico, copiosissimisque soluentibus catharticis ac vesicantibus minuebatur quidem, ut tandem post binorum mensium decursum surgere, sed non tollebatur, ut sine dolore ac erecto corpore incedere, valuerit, tandem pillulis ex extracto cicutae et aconiti, addito mercurio dulci et sulphure aurato antimonii, cessit contumax morbus intra tres septimanas perfectissime, sed octiduo post
fine

sine vlla commissa causa vesperae parotis sinistra subito intumet, de nocte euanescit iterum, idque ad quartam vsque vicem, vt ob hanc facilem tergiuersationem mali nullam quaereret opem, sed quarta demum vice rediens tumor nullis quibuscunque resoluentibus ac discutientibus cessit remediis, sed post octo septimanarum elapsum rubere, dolere, molliri ac subpurari coepit sponte, ac remediis maturantibus post 6 septimanarum decursum eovsque subpurabatur, vt sponte rupto abscessu pus bonae notae prodierit, restiterit autem vlceris sinuosum, ichorem tenuem plorans per 4 menses, sanato dein hoc vlcere glandulam proximam submaxillarem aggrediebatur malum, eodem tenore decurrens, sicque ad hodiernum vsque diem continuat malum omnibus iam glandulis ad parothidem dextram vsque successiue intumentibus, exulceratis ac refanatis. Sub hoc tempore vsus fuit innumeris validissimis ac laudatissimis remediis, sed incassum, vt cum caeterum bene sat valeat, iam omni remedio abstinerere illum iusserim, visurus quonam malum sese verterit, dum parotidem alteram adfecerit vltimam.

Puella in orphanotropio summe scrophulosa, morbillis malignis aestate anni 1781 prachenſa, ac inde omni nota phtyſica facta fuit, sputa eiciebat foetidissima purulenta, foeda, febreque hectica valida laborabat, sed decocto lichenis et polygalae amarae cessit omninoſum

nosum malum perfecte adeo, vt excepto morbo suo scrophuloso valeat adhucdum optime.

De lue venerea laudatissimorum authorum dicta non semper uera inueni; tam difficile est in re medica quidquam vniuersaliter adferre. Vidi, et studiosis in nosocomio monstravi, bis cancos venereos magnos in dorso et cute penis sedentes, negat tamen id vnquam fieri Astruc et alii plures.

Bis quoque gonorrhoeam in eodem obseruari viro, quae prima vice octo, altera vice decem primo diebus post coitum celebratum prorumpebat, sed benignissimam vtraque vice, solique aptae vitae normae facile cedentem; adfirmat tamen Pressauin alique, quod, quo tardius gonorrhoea prorumpit, eo peioris semper sit indolis.

Hucusque nullum adhuc omnium praeparatorum mercurialium tale inueni, vt in aliquibus subiectis exiliore etiam sub dosi saluationem non mouisset.

Sed et id mihi frequenter obseruare contigit, quod vbi vna methodus mercurium exhibendi sefellerat perfecte, altera optime successerit, vt certo vituperandi sint illi, qui vni tantum methodo addicti omnes reliquas reiciunt.

Iuuenem 26 annorum arthritide venerea cum exanthemate cupreo vniuersum corpus obtegentē

obtegente in nosocomio habui, qui insimul validissima febre inflammatoria laboravit, ter ipsi venam secui, copiosissimaque antiphlogistica exhibui incassum, tandem opium quotidie dedi, sub quo febris quidem frangeretur insigniter, sed nullatenus malum venereum, quod tandem pillulis ex mercurio dulci et opio anaticis partibus constantibus cessit.

Est mihi haec formula, mercurii dulcis, opii $\mathring{a}\mathring{a}$ dra. β vnde F. pillulae singulae gr. j. quarum ab initio binae, successive etiam octo de die exhiberentur, iam ab aliquot annis pro arthritide venerea in usu, idque felici cum euentu, num autem salutarem hunc effectum soli opio, an potius mercurio tribuam, nescio, sed animus mihi est proxima, qua potiar occasione experimenta dexterrimi Schoepf repetendi.

Ante biennium consulebar a patre filiae 10 annorum, quae ante annum phlegmonem in brachio passa fuerat, qui phlegmo in vlus sinuosum a binis chyrurgis non curabile abiuerat, vnde filiam crediderat foeminae vnguentariae, quae intra sex septimanas vlus sanauit, sed paullopost prorumpbat alius abscessus in scapula, quem iisdem medicamentis externis sanauit agyrta mulier, binis mensibus postea nares externe prurire, rubere, tumere incipiunt, ac nascitur tempore breuissimo trium septimanarum vlus foedum canerosum pinnae dextram et subiacentem partem labii superioris corrodens, cum dolore ingenti, foetore,

tore, fundo vlceris lardaceo, labiisque duris retorsis. Pallebat insuper puella foede, tristis morosaque fuit, talemque semper fuisse a patre audio. Inquirebam sollicitissime in causam tanti mali, tandemque a patre percipio, puellam iam primo vitae anno a nutrice venerea infectam, Viennae integram a chyrurgo sustinuisse medellam luis, exindeque sanam hucusque vixisse, si pallorem illum et morosam inertiam excipias, donec phlegmo ille, reliquaque mala irruerint; his patri gratulabar, si malum hunc habuerit fontem, et extractum cicutae cum mercurio dulci, externe autem aquam destillatam cicutae cum mercurio sublimato corrosiuo praescribo, eo euentu, vt post binorum mensium spatium vniuersum malum integre disparuerit, sanaque nunc viuat puella.

Plura vtique apud antiquos et nouos si-
phyilitidis historiographos prostant exempla, vbi
virus venereum per plures saepe annos tectum
adeo latuerit, vt nullam sui notam prodiderit,
idque praesertim tunc fieri adnotarunt, si in-
fans a parentibus venereis natus, aut nutrice
venerea lactatus, aut etiam adultus a venerea
labe adfectus ac imperfecta medella semicura-
tus fuerit; horum vtrumque vltimum in hac
puella notatur.

Miratus fui medellae citam efficaciam,
cum alias inueterata talia mala, nonnisi fortis-
simis diuque adhibitis remediis cedere velint.
Sed stupui quoque in aliis casibus largissimarum
dosium mercurialium in hoc morbo inefficaciam,
quamuis

quamvis saepe hac in re falli possit mendens.

Praescripsi homini venereo solutionem Swittenianam, absumsitque is huius solutionis libr. ij. sine omni aut sinistro aut bono effectū, miratus fui actuosissimi caeterum remedii tantam inertiam, et facile quis tali observatione usus fuisset ad culpandum ipsum remedium. Ego me praesente in eadem pharmacopoea, unde remedia quaerebat aeger, solutionem hanc fieri curo, videoque mercurium sublimatum marmoreo in mortario teri, et cum spiritus frumenti ad manus non esset, spiritum vini sumi, eumque dupla parte aquae fontanae (quae Pragae terrestres multum sunt) dilui, indeque solutionem pulcre lactescentem per cartam emporeticam filtrari: quaerenti mihi, num semper lactescat ita solutio, adfirmatum id fuit, sicque constitit remedii actuosissimi loco aegrum simplici usum fuisse spiritum vini aqua diluto.

Denique id notandum adhuc est, me vidisse mala varia alia, penis, vrethrae, pudendorumque foemineorum alte pro venereis declarata, quae talia minime fuerint: credere enim videntur nostri chyrurgi, ac si partes naturales privilegio aliquo gauderent, de nullo alio morbo perpetiundo quam venereo, cum tamen in Celso, qui morbum venereum certo non novit, libri VI. caput XVIII. integrum de variis morbis harum partium tractet.

Elegantissimas obſervationes Illuſt. Pott de paralyſi inferiorum partium rachitica pulcro exemplo confirmatas vidi.

Puer 10 annorum a 6to aetatis anno rachiticus æſtate anni 1780 lento progreſſu ambobus cruribus debilitatur adeo, vt ſucceſſive vim omnem incedendi et ſeſe erigendi perderet, quin ſub uſu optimorum ac laudatiſſimorum remediorum hyeme inſequenti etiam poſtate aluum et vrinam retinendi priuaretur. Iuſſi igitur ſuaſu Illuſtris Pott, vt cum nullibi in vniuerſa ſpina dorſali gibboſitas adpareret, vt dico ambobus in lumbis fonticulus ſecaretur, ac in fluxu ſeruaretur, hocque ſimplici auxilio effectum fuit, vt vere anni 1781 de puero feliciter reſtituto gauderemus; aluum et vrinam continuit, ſurrexit, ambulauit, valuit.

Caeterum pluries inefficaciam laudatiſſimorum ac diuerſiſſimorum remediorum in rachitide delui, imminentem enim difficillime praeuerti, confirmatam nunquam curaui.

Affinitas multa mihi videtur intereſſe rachitidem inter et malum ſcrophuloſum, vt credam ibi ab eadem cauſſa materiali oſſa hic glandulas adſci, differentiaque accidentalitantum binos hos morbos differre.

De Podagra retrograda quosdam, quos vidi fieri errores, notare debeo. Dum quis, qui podagra semel laborauit, quocunque morbo praesertim tempore instantis paroxysmi prehenditur, culpa omnis in podagram adscendentem, vti vocant, reiicitur, vesicantia illico longa adhibentur, pellentia vinosa aliaque praebentur, sed saepe sinistro euentu, non enim podagra emanens semper caussa est morbi, sed per saepe morbus caussa est podagrae emanentis, si enim natura nulla re ab operatione sua impediretur, podagra aequalem suum seruaret tenorem, vnde remouendo turbans illud naturam, podagram reducimur, ac inde saepe V. Snc, saepe purgantibus, quin emeticis morbum sanaui, podagram reduxi.

CAPVT IX.

Sectiones cadauerum variae.

Abscessus hepatis ingens.

Vndecima Iunii 1779 suscepi virum rusticum vinitorem, habitus robustissimi ac fibrae strictae, qui sequentia nobis narrat: omni anno bis aut ter ipsum catarrho pulmonum laborasse, a quo tamen semper dato perchyrgum

chirurgum emetico aut nonnunquam purgante, et facta V. S. ne facile sanabatur, hac vice ante quatuordecim dies se simili catarrho fuisse correptum, sed eum nec V. S. nec purganti cessisse, econtra se indies peius habere, cum horrore et calore, tussi plurima, et dolore lateris dextri sub mamma, horrores hos hucusque frequentius de die redire, aluum esse liquidam ac torminosam, appetitum bonum, sitim plurimam, somnum nullum, tussim validam, cum sputis albo flavis copiosis. Inuenimus pulsum contractum, durum ac perfrequentem, respirium paruum ac densum, linguam albam ac glutinosam, cutim asperam siccissimam, urinam rubram parcam, nil continentem. Venam seco, ac mist. sal. mitem ac decoct. antiphlog. exhibeo, et clyisma emolliens iniici curo. V. S. S. sanguis praeter placentam nonnil tenaciorem vix culpabilis, aluus tenuis praefoetida.

12ma Iunii noctu delirauit; caetera eadem, sed tussis strepens stertorosa fere.

13tia denuo exacerbatio vespertina caloris omniumque symptomaton tanta, ut tota nocte delirauerit iterum, mane pulsus debiles ac praecelares, respiratione fere bona; dolor abdominis vagus notabilis, caetera eadem; datum serum lactis vinosum.

14ta melius dormiit, dolores abdominis remiserunt, aluusque liquida compressa fuit ita, ut tota die aluum non haberet, sputa copiosa, vere purulenta, caetera eadem.

15ta denuo noctu delirauit, dolores capitis accesserunt, pulsus celerior durior, respiratio tardior sublimis, aluus denuo obstipa, vrina tenuis rubra, dolor ventris vagus rediit, ac pedes tumere incipiunt. Datum decoct. resolu. cum sale medio et manna, et clysma cataract. mite.

16ta omnia eadem.

17ma noctu fortius delirauit, respiratio cita ac strepens, lingua alba glutinosissima, aluus tenuis glutinosa parca, vrina pallida cum enaeoremate subsidente, dolorque abdominis maior; caetera eadem, dabatur mist. sal. acris cum chermete minerali.

18va 19na et 20ma omnia eadem.

21ma pulsus debiliior, tardior, respiratio densior strepens, inaequalis, tussis validior, sed sicciior sputis et parciioribus, et spissioribus, foetidisque, vrina cruda, aluus dura parca, sitis nulla, adpetitus deletus, dolor abdominis maior, tumorque crurum insigniter auctus.

22da noctu et toto mane delirauit, pulsus durior sed valde contractus, cita strepens et inaequalis respiratio, tussis fortior, sputa liberiora sincere purulenta foetida, aluus tenuis praefoetens et glutinosa, finiente delirio susurrus aurium et sopor leuis; bina adhibita vesicantia, et decocto vinoso, et mist. sal. acris cum chermete, continuabatur.

23tia et 24ta omnia eadem, nisi quod de die non amplius deliraret.

25ta diu noctuque delirauit, pulsus intermittens, sputa exigua, vrina pallida tenuis, decocto vinoso additum oxymel squillit.

26ta continuum delirium ferox, pulsus debilis praeceler, respiratio rara et parua, sputa pauca et valde foetentia, aluus et vrina inscio aegro profluens, facies squallida.

27ma omnia eadem.

28ua Iunii sopor, facies hypocratica, subsultus tendinum, et hora vndecima noctis mors placida.

Cadaver tumida ad suprema foemora vsque exhibuit crura, faciemque hominis mutatam adeo, vt cognosci vix potuerit; aperto thorace pulmones copioso sero flauenti innatantes videbantur, ipsi facie externa sani, dexter tamen pleurae, et margine suo inferiore diaphragmati adeo firmiter adcretus fuit, vt sine laesione vel substantiae pulmonis, vel diaphragmatis separari non potuerint, separatione autem facta nihil adparebat notabilis in diaphragmate, pulmonibus exemptis copiosum pus ex larynge stillauit, substantia autem pulmonum vniuersa naturalis adeo, vt nil indurati, inflammati, aut subpurati inueniremus. Exemptis pulmonibus diaphragmatis fornix in latere dextro longe altius naturali, in thoracem prominere obseruabatur, et dissecto abdomine inueniebatur in hepatis lobi maioris superiore parte abscessus canus ingens, pus albo flauum spissiusculum non foetidum ad libras certe duas continens, et suo margine su-

periore diaphragmati firmissime adcretus; discissus hic, sinus quatuor sat profundos in substantiam vltiorem hepatis diffundebat, lobus anterior tenuior hepatis naturalis fuit, sed circa lobulum spigellii tres alii abscessus, duo nucis magnitudine, tertius oui maioris volumine simile bonum continebant pus.

Vesicula fellea dimidio vacua continebat bilem spissiusculam viridem.

In ventriculo copiosum simile fuit inuentum pus, substantia ventriculi bona.

Lien naturali multo pallidior, habuit in sua superficie posteriore plagam grossi magnitudine, albedine sincera resplendentem duram, quae dissecta mediam inter cartilagineam et ligamentum seruaret naturam, non tamen vltra lineae profunditatem haberet. Caetera viscera abdominalia sana.

Encephalon adpertum non fuit.

En fucatam sub larua phtyseo pulmonalis phtysin hepaticam, vt adeo sputis purulentis semper fidendum, ac inde de phtysi pulmonali edicendum non sit. Sed en simul phtysin acutam curriculo triginta dierum finientem, vt et inde conspiciamus, quid de illis diuisionibus morborum in acutos et chronicos censendum, cum ipse idemque morbus iam acutus, iam chronicus esse possit.

Quam mira hoc in casu variatio pulsum et respirii, iam enim pulsu celerrimo respiratio tarda, iam respiratione densa, pulsus rarus fuit, prouti nempe in plurimis adfectibus

bus hepatis et inde oriundo malo hypochondriaco similes obseruamus circa actiones has vitales variationes.

Qua via pus ex hepate in pulmones peruenit elegantior, quam utilis foret quaestio, sufficit constare, viam adesse debuisse.

Caeterum non infrequens hoc malum esse iudico, pluries enim mihi contigit, vt quos alii practici pro phtysicis conclamatis dereliquerent, ego hirudinibus ad haemorrhoides, remediis soluentibus salinis, thermis Carolinis sanauerim, aut saltem in annos tolerabiliter protraxerim.

Virum iuuenem Presbyterum sub cura mea habui, qui summus olim haemorrhoidarius operationem fistulae ani sustinuerat, vnde haemorrhoides fluere cessauerant, sed illico omnibus symptomatibus verae phtyseos pulmonalis correptus fuit, inueniebantur haemorrhoides internae in fungosa tubercula excretae, indeque depositionem alui et adplicationem clysmaton difficillimam reddentes: a soluentibus leuamen habuit, dum a roborantibus semper peius habuerit, tandem haemoptoicus a violentia tussis mortuus est.

S E C T I O II.

Scyrrhus pylori.

Roma Decembris 1780 venit in nosocomium vir 36 annorum conditionis suae molitor, vitae norma nonnil lautiore vsus, qui caeterum se sanum percipiebat, sed a biennio saepius

pius coecis haemorrhoidibus adfectus fuit, sine causa manifesta; nil remedii nec externi nec interni adhibuit, et sponte semper haemorrhoides disparuerunt, a trimestri autem aegrotare caepit, idque cum dolore grauatiuo ventriculi, difficultate coctionis, debilitate multa corporis et vomitu quotidiano vespertino, sumsit contra haec mala semel emeticum, a quo autem non vomuit, sed 14 purgatus fuit, sumsit purgantia frequentia, adhibuit vesicantia sine omni leuamine; hac die, qua illum suscepimus, respiratio et pulsus naturales erant, aluus a biduo obstructa, vrina crassissima sedimentata, adpetitus bonus, somnus naturalis, ac dolor in regione. Iliaca sinistra, sine vlllo tumore aut duritie obseruanda in vniuerso abdomine. Data fuit mist. sal. mitis, decoctum resoluens, clyisma cataract. cum borace bis de die injectum

11ma Decemb. sat bene dormiit, sub applicatione clysmatis acutum dolorem in intestino recto percepit, et aluus clysmati ter respondens sanguine tincta fuit, instituta per chyrurgum inspectione inueniebantur vasa haemorrhoidalialia interna plurimo sanguine infarcta, et quae leui pressione sanguinem funderent, vomuit iterum vespераe copiam ingentem materiae pultaceae, summe viscofae, fuscae ac foetidae.

21ma Decembris nil ab his remediis in melius profecit, quin aluus iterum obstructa durissima facta fuit, et in dextro latere iacentem ructus

copiosissimi paullopost a vomitu excipiendi torquebant, vnde aqua laxatiua data fuit, et spiritus Menthae dra. j. mist. salinae addita.

25ta omnibus stantibus iisdem hirudines haemorrhoidibus adplicatae, multum sanguinis visceri subtraxerunt, et data fuit tinct. ex liquore viscerali Hoffmanni et Elixirio proprietatis, vnde quater de die cochleare fumeret.

1ma Ianuarii omnia eadem perstant vna cum vomitu, sed vires indies magis perduntur, non febricitat, et cum tandem tincturam nausearet, datae fuerunt pillulae ex M. P. Ruffii.

7ma aliquot diebus vomitus emanet, sed tunc eo magis angitur aeger, et tandem eo maiore impetu maxima copia eiusdem eiicitur materiae; pedes tumere incipiunt, praeter pillulas datum fuit decoct. ligni et baccar. iuniperi.

20ma omnia eadem, sed debilitas, macies et tumor inferiorum augentur, ita vt et scrotum et abdomen tumeat.

28ua accessit tussis molesta, sicca, respiratio anhelosa, pulsus debilis, sed non febrilis, stranguria vrinae crassissimae, singultus, facies hypocratica, et 29na noctu placida mors.

Sectionem cadauer superioribus artubus summe emaciatum, inferioribus tumens, abdomen durum ac summe renitens inueniebatur. Pulmones naturales, excepta aliqua plaga, quae cicatrici durae similis, quinque lineas longa, binas

binas lata , alba, resplendens, tendinea, in superficie externa pulmonis sinistri obseruabatur, exigua praeterea copia feri flauentis in cauo thoracis fuit.

Abdomen apertum longe maiorem copiam huius praebuit effusi feri, ventriculus naturali multo maior, figura sua autem plane naturalis; sed pars proxima pylorum spectans ad 4 digitorum longitudinem, et infra pylorum ad 3 digitorum spatium erat durissima ligamenti ad instar rigida, simulque in sua naturali crassitie adeo aucta, vt etiamsi sua figura externa naturalis fuisset, interna cavitates pylori tam angusta fuerit, vt nec calamus scriptorium transmitteret, durities haec albedine sincera tendinea resplenduit, paucissimaque habebat vasa rubra. Hepar fuit emarcidum flaccidum ac naturali minus, vesicula fellea valde turgida, sed aqua tenui parca flauedine colorata, lien exiguus valde fuit, intestina tenuia naturalia, colon autem in flexura hepatica et lienali aequae induratum, et cavitates sua angustatum, vti pylorus, in parte sua transversali, et ad rectum descendente naturale. Rectum in inferiore parte tubercula haemorrhoidalia grumoso sanguine plena, sed vix pisi magnitudinem habentia exhibuit. Vesica et renes naturales.

S E C T I O III.

Diabetes Spurius.

Decima Ianuarii 1781 in nosocomium venit lapicida 50 annorum, qui semper antea sanum se fuisse adfirmabat; a quatuordecim diebus autem ex vehementi ira ac desuper ingesto haustu frigido aegrotabat. Incepit malum frigore intensissimo praesertim circa ventriculum incipiente, ac inde per totum corpus disperso, et per tres noctes diesque fere continuante, levibus tantum ac exiguis caloribus interrupto. Post primum hoc triduum calores manifestiores ac diuturniores fiebant, quotidiano tamen ac pomeridiano vrgente horrore, cum his mictum dolorificum experiebatur dolore a lumbis ad ossa pubis progrediente, ac ipsam vrethram adficiēte, vrinaque profluente copiosa et pallida tenui; sitiebat intensissime, nil adpetebat, ac debilitatem summam patiebatur.

Nil domi suae adhibuit remedii, si tria excipias clysmata, a quibus multum percepit leuaminis. Inuenimus pulsum percelerem, debilem, aequalem, respirationem anhelosam, linguam asperrimam, siccissimam puram, cutim lignea asperitate squallentem, ac totum hominem ex debilitate trementem; praescriptum clyisma ac decoctum emolliens, mist. sal. mitis et vnguentum anodynum pro frictione lumborum et hypogastrii.

12ma Ianuarii dolores lumborum minuantur, sed ingens profluit vrinae pallidae tenuis copia, cum ardore sub mictu; caetera eadem. Fatetur se hoc mictu copioso iam vltra annum laborare, sed illum pro re nullius momenti habuisse. Praescripta fuit aquae laxativae media dosis cum salis medii dr. ij., unde decies purgatus fuit, cum multo leuamine dolorum in lumbis; caetera autem eadem; datum nunc fuit infusum trifolii fibrini.

15ta dolores lumborum et hypogastrii acuti iterum, lingua et cutis siccissima, horrores de die cum caloribus alternantes, aluus naturalis, vrina copiosissima continuo, vt certo duplo quantitatem potus excederet, aluus bis de die libera, sitis ingens, adpetitus mediocris, pulsus celer paruus, somnus creberrimo mictu interruptus, ita vt nocturnae vrinae quantitas semper maxima fuerit. Iubebatur, vt totum corpus vnguento fricaretur; datumque decoctum et mistur. emolliens.

18ua dolores lumborum tanti iam sunt, vt omnem motum impediant, caetera omnia eadem, datum nunc serum lactis aluminosum, et lumbis adplicatum latum vesicans.

20ma dolores lumborum a vesicante euanuerunt, vt surgeret iterum aeger, ac sese moueret, sed vrinae copia et color idem.

22da denuo dolores lumborum recruderunt, reliqua eadem; dati nunc cum sero lactis aluminoso pulueres ex rheo et herba vruae vrsi.

24ta urinae quantitas minuitur notabiliter ita, vt vix medietas consuetae antea copiae fluere, alius bis, ter de die descendit, dolores lumborum exigui, sed sitis et pulsus idem.

28ua et mictus et dolores redeunt, caetera eadem; datum decoct. cort. peruv. saturatum, cui ad vnc. vj. addebantur vnc. ij. Elixirii stomachici, et vnc. j. liquoris visceralis.

29na pulsus fit intermittens, urina parca pallens cum sedimento albo crasso, alium ultra trigesies deposuit, debilissimus procumbit, nullos dolores nec sitim experitur, sicque 3tia Februarii tranquille moritur.

In cadauere pectoralia inuenta sanissima. Omentum exsuccum inflammatum, et peritoneo hinc inde sat firmiter adcretum, intestina crassa circa coecum valde contracta, deinde ampliora totaque summe inflammata; caetera viscera in peritoneo contenta naturalia erant; renes ambo colore eleganti marmoreo ex albo, rubro et caeruleo notabantur, figura naturales, discissi in sua substantia, magis tamen versus superficiem suam externam corpuscula plura pisiformia monstrabant, quae in aqua gummatidis adinstar perfecte solubilia, digitosque fortiter conglutinantia erant; substantia ipsa renum coloratior, sed simul mollior naturali fuit, ren dexter maiorem horum tuberculorum continuit copiam quam sinister. Vrethres ampliores, vesica contracta crassa, ac
ele-

elegantissimis fibris muscularibus notabilis erat. Vrethra sana.

Quid hic pro causa morbi asserendum sit, difficile determinatu est, an enim Diabethes ab heterogeneis illis in substantia renum inuentis? an a nimia irritabilitate vasorum renalium? cum adeo inflammati inuenirentur renes? an vllibi talia gummosa concrementa in renibus inuenta, notata sunt?

SECTIO IV.

Ischias metastatica musculosa.

Sutor 34 annorum phtysi omni notapituitosa vltra biennium laborauit, contra quam communia ad mala pectoris remedia, linctus mellitos decoctaque emollientia adhibuit, caeterum suis laboribus vacauit.

6ta Maii 1781 corripitur subito dolore Ischiadico cruris sinistri summo, cum febre multa, exacerbationibus et febris et dolorum nocturnis, deleta adpetitu, amaritie ac foeditate oris, et conticescentibus tunc temporis omnibus symptomatibus ipsius phtyseos perfecte adeo, vt nec tussicula superesset; haec sic continuarunt, per vices melius iam peius habendo per quatuor septimanas, tandem nosocomium ingressus est 4ta Iunii, vbi illum intense febricitantem plurimoque dolore in crure sinistro externo adfectum inuenimus, adpetitu caruit, lingua mucosa ac flaua fuit, ac exacerbatio

no-

nocturna intensa erat; ob vim febris summam ac duritiem pulsuum validam vena secabatur ad unc. viij. et mist. sal. mitis et decoct. resolvens praescribebatur, indeque adeo in melius profecit, vt febris intra triduum omnis euanesceret, alioque pluries descendente omnes notae adfectarum primarum viarum disparerent, remaneret autem fixus in coxa dolor, qui praesertim adtractionem foemoris non pateretur: in loco adfecto nec rubor nec tumor, nec quidquam aliud praeternaturale adparuit. Post triduum febris denuo rediit cum omnibus signis saburrae primarum viarum, vnde post soluentia praemissa emeticum datum fuit, a quo multa viscida biliosaque euomuit cum euanescentia febris perfecta, sed non mutato dolore Ischiadico. Dabatur decoct. flor. arnicae et stip. dulcoamarae, et adplicatum Cottuniana methodo vesicans, sed incassum omnia, quin

14ta Iunii subito euanidis doloribus pectus obprimebatur cum tussi violenta, sicca, dolorifica, febre validissima, pulsu duro vibrante, nullisque signis saburrae. Vena secta, datoque potu emolliente, cessit pectore malum, et rediit dolor in crure, qui ex eo tamen tempore aliquoties de crure sinistro in dextrum, et vicissim migrabat, febre tamen continuo vigente, quotidie vesperae horrore et calore exacerbata, noctibusque ob summam ferociam dolorum sub usu quoque opii insomnibus. Externe tamen in vniuerso foemore ac crure nil plane morborum detegere erat, consumptio corporis

poris notabilis non fiebat, caeteraque omnia naturalia erant. Accessit per vices vrgens ex infimo ventre per totum corpus vagus dolor cum aegritudine, miserum fere obprimente, alioque tarda adeo, vt quotidie clysmate sollicitanda foret; clysmatibus his iisdem emollientibus cessit quoque ille dolor abdominis, sed successit dolor plurimus brachiorum sub motu praesertim, qui iterum a vesicante ad nucham dato disparuit, sed ad crura vagabatur, et sub exacerbationibus nocturnis asperrimis per aliquot noctes delirium, tandem conuulsiones, soporem apoplecticum ac mortem inferebat. Vltimis his diebus vrina mingebatur praerubra, sedimento puriformi scatens.

Cadauer 20 post mortem horis exenteratum, sequentia exhibuit: dura mater caerulefcebat, vasisque plurimis rubris distinguebatur, in interna facie sanguine extravasato obfusa erat, praesertim circa ossa frontalia ac temporalia, sanguis is tres formauit membranas spurias, quarum intima proxime tangens piam tremula pellucida mollis, secunda sincere alba tenacior, tertia ex cruore exsiccato dimidia fere linea crassa, firmiterque adeo durae matri adnexa erat, vt tantum cultro abradi a dura potuerit, quae ipsa in sua substantia crassior, duriorque erat.

Inter duram et piam copiosum serum flauum effusum inueniebatur. Pia mater naturalis, cerebri substantia nonnihil mollior, ventriculi exigui et vagui fuerunt,

In fundo binorum loborum anteriorum et nonnil copiosior et recentior inueniebatur sanguis effusus.

In pectoris latere sinistro ad libr. j. β effusum inueniebatur serum flauum ac tenue, pulmonesque ambo, maxime autem dexter elegantissime maculis exiguis caeruleis rubris ac albis, marmoris pretiosi adinstar variegatus fuit, discissi pulmones serum plurimum spumofissimum, et plura puncta purulenta fundebant, ac vndique glandulis induratis milii grani ad magnitudinem hirti ac asperi erant, nullibi tamen vlcus aut abscessum monstrabant, si in pulmone dextro excipias tuberculum sat magnum, quod sanguinem dissolutum ac subfuscum continuit. In pericardio vnciae aliquot feri, in cordis ambobus ventriculis sanguis copiosus dissolutus fuit. Tandem ad abdomen deuenientes omentum naturale, sed sub omento vniuersa intestina simili, vt interna facies durae matris pseudomembrana obuestita erant, quam tamen facillime ab iis detrahere potuimus, et sub qua in multis locis serum flauissimum latebat, mesenterium naturale, intestina ipsa praeternaturaliter flauentia, hepar ac lien sanum, vesicula autem fellea bile ex flauo rubra quam maxime turgebat.

Exemptis omnibus visceribus abdominis, vt successiue ad sedem mali illius truculenti in foemore percepti deueniremus, adparuit, quod ea pars peritonaei, quae faciem internam regionum iliacarum inuestit, ruberrima et plurima

rima pseudocellulofitate incrassata in puluinaris mollis volumen intumuerit, in hac autem pseudocellulofitate partim sanguis grumofus, partim serum flauissimum stagnabat, idque longe magis in latere sinistro quam dextro. Ablato peritonaeo glandulae iliacae ingentes tres adparuerunt, quarum binae magnitudinem oui columbini habentes, liuidae, molles sanguineum pultaceum, rubrofuscum continebant, media albens dura nil continuit. Musculi psoas, quadratus et iliacus internus corrupti adeo fuerunt, ut coloris carnei loco liuidi ac plumbei essent, mollesque adeo, ut ad leuam etiam pressionem in puluem liuidofuscum contererentur. Purulenti autem nil inueniebatur.

Casus certe hic plurima docet, nonne inde analogia, aut ut melius me exprimam, identitas materiae, quae pus dicitur, quae pseudomembranas format, et lymphae dictae coagulabilis probatur quam elegantissime? Phlysi laborauit hic homo per biennium, sputaque purulenta eiecit, mutatur mali facies, non natura, et eadem materies, quae antea forma puris ad pulmones deponebatur, nunc ad cellulofam peritonaei in infimo ventre deponi incipit forma pseudomembranae inducens faciem Ischiadis, cuius autem sedes non in neruo Ischiadico, sed in musculo psoas, iliaco et quadrato fuerit. Vagatur haec materies inopinatum iterum ad pectus, et tristissima producit symptomata, donec priorem in ventre locum occupans, pectus liberum denuo redderet,

retur, sed vagatur eadem materies, aut forsan noua a sanguine deponebatur ad crus dextrum, tandem ad encephalon, delirium, conuulsiones mortemque carosam inducens.

Vnde autem iam ea oritur in nonnullis hominibus huius lymphae a sanguine facilis secessus? et si nec V. S., nec emollientia, nec antiphlogistica, nec antiseptica, nec adstringentia, nec stimulantia, nec cuiusque alterius nominis et naturae medicamenta hanc separabilitatem lymphae coagulabilis a reliquo sanguine impedire valent, uti innumera exempla phyticorum similium edocent, qualis iam his in casibus adhibenda est medella?

Vidi saepe saburram pituitoso biliosam primarum viarum huius separabilitatis causam V. Sbus, antiphlog. roborantibus &c. &c. auctam, sola frequenti catharsi αἷω et κατῶ facta domatam aut imminutam saltem; an ergo semper talem causam latitare credibile foret? hoc in casu quid simile subfuisse docet flauus nimium color feri, vndique effusi, bilisque cysticae copia, et manifesta corruptio.

Musculorum illorum internorum corruptela eiusdem certo fuit originis, et ex eadem familia esse plurimas illas lumbagines Ischiadesque suppuratione indomabili earum partium finientes, facile credo, cum rationem nescirem alias, cur recte horum abscessuum insanabilitas tanta foret, quae in aliis subpurationibus ex inflammatione vera oriundis obseruare non sit. Caeterum similem

corruptionem musculi Psoas in viro ignoto et mortuo inuento obseruauit doctissimus Isenflam in praktischen Anmerkungen über die Muskeln §. 160., et iam olim Hyppocrates Epidem. lib. V. textu V.

SECTIO V.

Rarus morbus pectoris.

Iuuenis aurifaber 18 annorum a socio sub rixis pectore sinistro percutitur violentia magna, et instrumento ferreo sed obtuso adeo, vt nullum factum fuerit inde vulnus, vnde etiam rem celauit per quinque septimanas, vt ut obtusum aliquem semper in eo loco perciperet dolorem, ac aliquem nucis iuglandis magnitudine tumorem inter costam quartam et quintam veram. Sed hoc tempore dyspnoea accessit ad motum corporis praesertim vrgens cum febre, indeque auxilium quaerere coactus, accessit chyrurgum, qui venam secuit, et cum quotidianos vespertinos haberet horrores ac calores, cum nocturnis sudoribus, tussimque multam siccam, faciemque caegeticam adplicata fuerunt varia cataplasmata emollientia marurantia sine leuamine, auctis econtra symptomatibus omnibus indies.

Ima Februarii, 6ta a contusione illa exeunte septimana nosocomium ingressus fuit, et examinatus praeter priora retulit se nunquam in tumore illo pulsationem percepisse,
nec

nec dolorem alium, quum obtusum valde, tumorem illum eadem semper ab initio iam fuisse magnitudine, sed duriores quam nunc sit, febrim illam hecticam sese a tribus iam percipere septimanis, ac molestias in maximas nasci a difficultate respirii diu noctuque urgente, et a palpitatione cordis valida dextro in latere sentienda. Inquirens, video reuera a longe iam, pulsans in dextro perfecte latere cor, ut posteriorem eo in latere situm occupare cor videremus, quam in statu naturali sinistro in latere occupare solet, dixitque aeger se nescire, num semper ibi cor pulsauerit, cum sanus ad id non adtenderit, ex eo autem tempore, quo molestiam hanc palpitationem percipit, semper illam eo in latere perceptam fuisse. Inquirens in tumorem video eum farciminis ad instar inter praedictas costas veras ad quatuor pollicum longitudinem sternum versus protuberare, eumque colore rubello, submollem non pulsantem quique totus reprimi potuerat, et quomodocunque pressus nullum dolorem, nullam anxietatem, nullam tussim inferebat aegro, fluctuatio nulla in tumore adparuit, et nec sub altiore inspiratione, nec sub tussi tumoris moles augebatur, aut pulsatio percipiebatur. Praeterea aeger fuit facie pallidus, palpebris suboedematosis, carne musculosa flaccida, calens praeternaturaliter, ac iugulo subsudans continuo: iacere difficilior, difficillime in latere dextro potest ob tussim et anxietates, quae tamen etiam sedenti ac quiescenti continuac sunt cum

respiratione frequenti, eleuatione thorace ac maxime latere dextro peracta, quiescente fere sinistro thoracis latere, quod tamen vniuersim altius longe, dextrum autem compressius comparebat, tussis non violenta, sed perfrequens ac siccissima, pulsus celeres fortes, duri, aequalissimi, et in manu sinistra simillimi illis, in manu dextra, venam secari impero, potum solumque emollientissimum ordino.

Durant haec per triduum, quo exacerbationes illas vespertinas, cum horrore, calore, siti, anxietate, tussi, ac nocturnis profusis sudoribus adcurate obseruo, et quo tumor in mucronem aliquem molliorem eleuari, ibique fluctuatio formari incipiebat.

4ta Februarii in consilium duxi clariss. Chyrurgiae Professore Arnold, et consideratis omnibus, praesertim hac die manifestiorem in tumore fluctuationem percipientes ad paracentesim pectoris deueniendum decreuimus, quam etiam praedictus clariss. Professor ipse faciebat.

Operatione facta nil puris effluxit, sed paucum quid sanguinis grumosi. Chyrurgus digito explorans vulnus, laxam aliquam cellulositatem, quae digito molliissime circumducto vndique aranearum adinstar telae cederet, inuenit, educto digito ex vulnere noua aliqua portio sanguinis grumosi non foetentis, et sub tussi, quam aeger producere monebatur, aliqualis adhuc similis sanguinis copia profluxit, vt vniuersim uncias circiter iij. sanguinis huius

edu-

eduxissemus. Aeger se nonnil leuatum inde credebat, bonoque fuit animo sperans operatione morbum auferendum fore; deligabatur vulnus laxè, ac idem superimpositum fuit cataplasma emolliens.

Vesperae exacerbatio rediit pristina, cum sudore nocturno et tussi prima vice producente sputa purulenta, sed non foetentia, e vulnere autem nec gutta profluxit.

5ta Februarii iniectio in vulnus imperabatur ex decocto hordei cum exigua dosi mellis, exigua autem tantum copia liquoris intrauit, et liquor sanguine tinctus vesperae integer rediit. Cum Chyrurgus digito profunditatem illius cellulosaë substantiae emetiri non posset, sonda obtusa id tentatum fuit, et nostro stupore ad quatuor pollicum vsque longitudinem immersa vix resistantiam inuenit, sed vndique liberam inuenit viam nullo fluente humore. Iniectio repetebatur, ac decoct. Corticis peruv. cum oxymele porrigebatur. Vespertina exacerbatio eadem cum sudore profuso et sputis sat copiosis purulentis.

6ta Februarii debilissimum se experiebat pulsu tamen sat forti duro aequali, tussit fortius ac cum strepitu, sputa autem difficilius eiciuntur, calet, sitit, prima vice non adpetit, sed saporem foetidum ore percipit, e vulnere nil fluxit, et dyspnoea aucta, anxietate crescente, pulsu facto celerrimo hora ter-

tia

tia nocturna moriebatur sine stertore sine conuulsione placide.

Instituta fuit 24 post mortem horis praesentibus Clarissimis D. Prochaska Anatomiae et D. Arnold Chyrurgiae Professoribus, et frequenti coetu studiosorum anatome.

Externe sanguis ex naribus profluxerat, facies tumidula ac rubens erat, aequalisque nunc amborum laterum thoracis altitudo. Denovo explorabatur sonda vulnus, et in omnem dimensionem leuissima vi ad profunditatem quatuor pollicum immergi potuit, hoc experimento facto cutis separabatur, ac ea separata musculi intercostales 4tae et 5tae, 5tae et sextae costae toti sanguine grumoso offusi, et in vniuersa sua cellulosa simili sanguine subfusi inueniebantur, et ex vulnere operatione facta prorupit aër foetens cum aqua sanguinolenta et strepitu.

Limbi costae quintae, et sextae, quintae et quartae carie exesi asperi erant. Abiato sterno conspiciebatur saccus pleurae sinister longe vltra latitudinem sterni in cauum thoracis dextrum prominens, detruso mediastino in hoc latus dextrum vltra vnam tertiam totius caui, colorisque profunde purpurei, et mollissimae ac marcidae substantiae: separata pleura pulmonis loco inueniebatur sanguis grumosus foetidus niger in pseudocellulositate plurima hinc inde sat tenaci stagnans, multisque grumulis albis omni nota externa purulentis commixtus, quique manibus exemptus,

ptus, fibrosam suam exhibuit formam, ac facile libras viij. efficiebat. Toto cauo thoracis hoc modo euacuato in posteriore ac superiore facie thoracis tandem inueniebatur pulmo in membranam carneam ac pallidam complanatus, in quo nec lobulos amplius nec fabricam pulmonum distinguere potuerimus. Ob confusionem autem omnium partium, vas vnde haec haemorrhagia orta fuerit, detegere non potuimus.

Mediastinum ipsum latius ac amplius longe erat, ac apertum in spatio suo superiore multa purulenta, in pericardio autem copiosum serum flauum continuit. Cordis mole exigui ac multa pinguedine obfusi situs is erat, vt tribus pollicibus a medietate sterni remotum in latere dextro iaceret.

Pulmo dexter longe minor naturali, et adcretus firmissime erat vniuersae pleurae, mediastino et diaphragmati, constitutionem autem naturalem nihilque obstructi aut purulenti habebat.

Hepar ingens volumine suo lienem vsque pertingebat, sanae tamen quoad reliquos sensus constitutionis.

Omnia reliqua in abdomine sanissima, Encephalon apertum non fuit.

Valde ergo in diagnosi mea empyema suspicatus, delusus fui, sed non irrationabiliter puto. Quis enim tantam effusionem sanguinis suboleuisset, quis vnquam talem effusionem successine ac lente ita factam vidit,
ad-

adnotauit, aut adnotatam legit? in vulneribus pectoris talia quidem contingere scio, sed non intra sex septimanas, sed intra paucas horas, sed vulnus hic nullum factum fuit, et successuum augmentum omnium symptomaton etiam hanc effusionem successue factam fuisse euincit clarissime. Et quis ex habitu corporis, faciei conspectu, febre hectica, sudoribus nocturnis, tussi sicca, impossibili in latere dextro decubitu, reliquisque symptomatibus hunc casum legendo non aequae ac ego videndo ad Empyema conclusisset? cuius Empyematis certo medella nulla, nisi operatio chyrgica. Optimum quod est, aegro sine operatione aequae certo ac probabilius aequae cito pereundum fuisse, ac operatione facta. Cur autem etiam sub operatione nil puris, sed grumosum tantum sanguinem adepti de diagnosi nostra nondum desperauimus, causa est, quia pluries accidere scio, et ipse Viennae vidi, vt in abscessibus etiam externis manifestissimis sub operatione nil conspicuum fiat puris, sed duodecim aut pluribus dein primo horis prorumpat, quod etiam hic possibile fore nobis imposuit ea intra vulnus inuenta cellulosa quam credabamus effluxum puris impedire.

Cacterum ex hoc casu iterum videmus originem pseudomembranarum, pseudocellulosae et materiei puriformis ac purulentae eandem iterum esse, lympham nempe coagulabilem, puriformis enim materia fuit in mediastino

diastino sine vlcere, in informi illo glomere sanguinis grumosi, et pus vltimo biduo tussi eiiciebatur, nullo tamen vndique adparente vlcere.

Quanto ergo est Chyrurgia certior arte medica?

Ad resoluendum hoc problema binos alios casus chyrurgicos nunc subiungo.

S E C T I O VI.

Hernia incarcerata.

Homo triginta sex annorum, torosus, robustissimus, duris laboribus adfuetus, semperque sanissimus ab aliquot tamen annis hernia inguinali laborauit iam prodeunte, iam redeunte sine multo tamen vnquam dolore aut alio incommodo.

Is 28ua Iunii 1780 ad meridiem sub labore duro denuo herniae prolapsum patiebatur, sed cum doloribus plurimis illico ac anxietatibus grauissimis, vnde prima iam hora mali in nosocomium confugit, sed cum vacuus mihi nullus esset locus in lectos magni nosoconii deponebatur, egoque spectatorem tantum agebam, hora 4ta pomeridiana illum videns, inveni scrotum capitis infantilis magnitudine non durum, sed elasticum, non rubens cum dolore tamen ingenti, ab tactu etiam leuissimo aucto, pulsum naturalem, anxietates ingentes et continuos nifus in

vomitum. Quae acta aut praescripta fuerint, nescio, nisi quod aeger ipse manibus tumorem continuo nonnil versus annulum represserit, vena secta et clysmata iniecta fuerint.

Noctu dolores imminuti fuerunt, et mane vidi herniae tumorem ad medietatem minorem, ac flaccidum mollemque multum, vomitus tamen continuat, et a clysmatibus alius nulla, pulsus fere euanescentes, extrema frigidiuscula, iactitatio corporis multa, fitis maxima.

Vesperae herniam validissime intumuisse video, cum duritie insigni, colore purpureo, vociferatione desperabunda, asphixia ac frigore extremorum, hora prima moriebatur.

Assumsi cadauer in Anatomem, ut dexterrimo tunc Medicinae Candidato, ac Anatomiae practici Collegii professori, nunc Doctori ac artis veterinariae denominato hic Pragae Professori Domino Knobloch occasionem praeberem, qua herniotomiam exercere posset. Anatome instituebatur 15 a morte horis.

Cadauer faciem terribiliter toruam ac liuidam, et ore naribusque profluente sanguine tenui obfusam exhibuit, vniuersum abdomen liuidum, durum, contractum fuit, et circa vmbilicum vesiculam gangraenosam nucis auellanae magnitudine, sanguineque ichoroso plenam habuit.

Saccus

Saccus ipse herniosus capitis infantilis magnitudine, purpureo liuidus ad leuem ad-
tactum mollis ac elasticus, ad fortiorem pres-
sionem praedurus, non solum sinistrum sed
etiam dextrum scrotum obplebat.

Discissa leui manu cute scroti externa,
aliquid liquoris serosi cum aëre elastico foe-
tido prorupit, vnde tumoris moles nonnil
minuebatur, cutisque externa tensa adeo
nunc flaccescebat. Semotis a peritoneao te-
gumentis externis, detegebatur ipse saccus
herniosus durissimus coloris liuidi, ac ten-
sus adeo, vt ad incisionem faciendam digitis
arripi aut forcipe eleuari non potuerit, fiebat
ergo suspensa manu exigua in peritoneum
incisio, per quam autem illico aër elasticus
foetens vi ac impetu prorupit, vt intestinum
laesum crederemus, sed successit illico san-
guis foetidus, dissolutus, subfuscus, copio-
sus adeo, vt libram j. β saltem aequaret, di-
scindebatur igitur peritoneum iuxta integram
longitudinem sacci herniosi ad annulum ver-
sus vsque, et nulla in vniuerso sacco inue-
niebatur aut omenti aut intestinorum portio,
sed testis eius lateris naturalis quidem magni-
tudinis sed inflammatissimus erat, ac vniuer-
sa cellulosa scroti, quin ipsius quoque funiculi
spermaticei emphysemate turgebat. Dum ad an-
nulum deuentum est, incisione facta, similis san-
guinis dissoluti copia cum multo aëre elastico pro-
rupit, et in annulo exigua vix pollicis latitudinem
lon-

longitudine aequans portio intestini ilei inclauata ac caeruleopurpurea inueniebatur: intestina tenuia omnia distenta adeo, vt eandem cum colore haberent latitudinem. Duodenum colon naturale, ieiunum inflammatissimum. Ileon autem vniuersum purpureo liuidum, nullibi autem disruptum aut laesum, et intestina discissa a medio ieiuno ad caecum vsque sanguinem copiosissimum foccibus commistum ac dissolutum etiam continebant, ventriculus autem et duodenum praeclauam ac foeculentam materiem habuerunt. Mesenterium hincinde inflammatum quidem, sed plurimis in locis albedine sincera cartilaginum in modum resplendebat, crassum etiam adeo, vt circa radicem, pollicis crassitiem exaequaret, discissum nil nisi cellulosam fortiolem duriolem adipe et aëre elastico scatentem exhibuit.

Hepar, ventriculus in pectus retrusa a mole intestinorum, caeterum sana.

In fundo ventris omnia simili sanguine dissoluto plena erant, vt facile librae iij. huius cruoris in cauo abdominis fuerint.

Inquirentes studio in vasa abdominis, maiora omnia illaesa inueniebamus.

Rediimus ad scrotum, cum, vti dixeram dextrum scrotum aequè tumuerit ac sinistrum, visuri quidnam ibidem foret notandum, inuenimus totam cellulosam scroti dextri simili emphysemate turgentem, vti in latere sinistro, testem naturalem, funiculum sper-

spermaticum quoque emphysemate turgentem, nihilque plane herniosi.

Qui hoc in casu ad herniotomiam confugisset, et herniae loco tantam sanguinis copiam inuenisset tremante certo manu fallaciam morborum etiam chyrurgicorum agnouisset. Herniae tamen incarceratae signa manifestissima adfuisse, quis non videt? eamque actu praesentem docuit anatome, sed tumorem illum scroti simul cum symptomatibus herniae ortum incrementem ab alia causa, quam ab ipsa hernia productum, quis acutissimae etiam naris suspicatus fuisset? iam ab initio illico tumorem scroti ab hac ortum echymosi sequentibus ex rationibus credo, quia impossibile fuisset, ut nisi haec effusio diuturnior quam sub morte facta esset, ut eum gradum putredinis locis clausis, et intra 16 horarum spatium acquisiuisset, quo aëris elastici ac ex humoribus eliberati copia maxima et tantus foetor inueniri potuerit, secundo quia et in intestinis et abdomine idem sanguis inuentus fuerit, et tertio, quia sanguis is in saccum herniosum intrare non potuisset, si tumor ille sub morbo ab intestinis prolapsus ortus fuisset.

Sed quaestio altera maximi momenti est, vndenam ea violenta sanguinis extra vasa effusio orta fuerit? mihi credibile est, id ex vera dissolutione putrida sanguinis prouenisse, cum non solum haec effusio in cauum sacci herniosi, in abdomen, sed etiam in ipsa intestina

stina facta fuerit, cum violentissimus mali progressus plus quam solam incarcerationem herniae adfuisse testetur, et cum denique citus is effusi sanguinis foetor, et gangraenosa in ventre externo bulla, et facies vniuersa effluente ex naribus dissoluto sanguine foeda non paruum probabilitatis gradum praebeant: num autem febris haec oriens putrida, caussa, an effectus incarcerationis fuerit, difficile dictu est, cum et vnum et alterum aequè possibile sit, spasmos enim et inflammationem saepe incarcerationem producere, saepius adhuc ab incarceratione produci saepius obseruatum, ac verissime ab Illustri Richter edoctum fuit, sed et febrem sumnam biliosam ab incarcerationem ortam, et vicissim incarcerationem a febre valida biliosa productam obseruauimus, ac discipulis monstraui, et hic demum casus incarceratam herniam cum febre putrida coniunctam exhibet, vt ergo diuersitas medellae in hernia incarcerata varia, maxima certo sit, ac inde explicare valeamus, cur a nonnullis practico- rum emeticum integra etiam dosi sub hernia incarcerata datum fuerit, idque felici euentu.

Quinque hernia incarcerata laborantes habuimus, vnico ob tempus adhuc fauens operationem instituimus, nullum saluare potuimus, quamuis in iuvene hernia incarcerata cum febre biliosa laborante, et operationem admittere nolente, per hypecacuanham datam cum cremore tartari, vt bis aut ter de die bilem

bilem viridissimam vomeret, mortem in decimam tertiam vsque incarcerationis diem distulerimus.

S E C T I O VII.

Trismus ab operatione steatomatis in inguine.

Iuuenis 20 annorum a nouem annis in inguine dextro tumorem glandulosum durum, renitentem, non dolentem, mobilem sola cute tectum, et successu temporis in longitudinem 6, latitudinem 2 cum $\frac{1}{2}$ et altitudinem 1 cum $\frac{1}{2}$ pollice excrescentem gessit sine alio incommodo, nisi quod motum eius cruris impediret nonnil ex eo tempore, quo in tantam molem excreuerat. Cum mobilis perfecte ac nullibi demissis radicibus fixus adpareret tumor, cutis ipsa concolor esset ac naturalis, 20ma Iulii ad operationem deuentum est, quae etiam facili labore incisione in cutem transversali ab annulo abdominali ad regionem pubis versus facta, ac fibris cellulosis, quibus cum cute et subiacente aponeurosi laxè cohaerebat, digitorum ope separatis, feliciter, cito ac faciliter adeo peragebatur, vt patiens sub operatione cantaret, rideretque. Haemorrhagia exigua secuta est, ac tumor cartilagineosteatomatosus libram fere pendens, non folliculosus operatione hac enucleatus fuit.

Vesperae

Vesperae eiusdem diei haemorrhagia secuta est, quae facili tamen negotio aqua frigida cum exigua dosi spiritus vini commixta sistebatur.

Tertia ab operatione die vulnus pulcherrime subpurare caepit, aegerque quoad omnia optime habuit.

4ta die subpuratio optimae notae, cum aliquo sed non valido dolore in vulnere, caeterisque omnibus optimis, sed vespere aeger difficultatem in ore aperiendo percipit, ac inquiete dormit.

5ta die vulneris facies et pus optima, sed adtrahitur maxilla inferior nonnil fortius ad superiorem, ut tantum ad exiguam rimam os aperire valeret aeger, febricitauit insimul pulsu celeri contracto, exhibet medicus ac chyrurgus opium, ac venam secuit sine leuamine, sanguis V. Suis crustam phlogisticam cum flauedine insigni gerebat.

Noctu subporosus ab opio aeger, plurimum circumiacabat se, et os aperire plane non potuit.

6ta ab operatione die ego et Clariss. chyrurgiae Professor in consilium petiti, aegrum facie tota turgentem et rubentem summe sitientem, sed assumere nequentem, ac subporosum inuenimus, pulsum celerem contractum durum, vulnus autem naturale ac optimum pus fundens; audiuius praeterea de oris amarore conqueri aegrum et vespertinis quotidianis exacerbationibus. Venam secamus,

ac denuo sanguinem cum crusta phlogistica, sed summe flauente ipsa et sero extrahimus, repetimus V. Snem illico, praescribimusque crem. tart. emetici gr. ix. in solutione per dentem eruptum successiue ingerenda, donec vomeret, ac vulneri cataplasma emolliens adplicamus.

Ingesta fuit vniuersa emetici dosis, sine vt vomuerit guttam, sed bis tantum inde purgatus fuit, ac nocte tarda carosus factus, moriebatur.

In cadauere vniuersum vulnus denuo exactissime inquisitum, nullibi quid laesi in aponeurosi aut funiculo spermatico exhibuit. Vasa encephali sanguine infarcta, pectus naturale, sed ventriculus ac intestina sphacelata, plurimaque foeda bile offusa, vesicula fellea bile copiosissima turgens inueniebatur.

Quam saepe febres epidemicae in operationibus chyrgicis felicissimis turbas maximas ac infelicissimum producant euentum, multoties obseruatum et dictum fuit, et hocce casu confirmatur: fuit enim operatio leuissima certo, cum sola cutis discinderetur, periodos suas absoluebat vulnus optime, et successit tamen 7ma ab operatione die mors. Docemur quoque exinde, quid ponderis eae obseruationes, vbi conuulsionum tam partialium, quam vniuersalium ac mortis ipsius in operationibus chyrgicis saepe inopinatum obuenientis caussa vnice in laesum aut ligamentum strictumve neruum reicitur,

reiiicitur, cum in hoc casu nec laesi nec ligati nervi quidquam sublit.

S E C T I O VIII.

Hominis, qui ex melancholia se ipsum submersit.

Vir 50 aliquot annorum doctissimus, qui ex multis perpeffis aerumnis summe melancholicus, ac ex nimio studio tandem Maniacus factus fuit, Iuna Martii summo mane uxorem familiamque deferit, longo tempore in Ecclesia se detinet, ac tandem hora circiter septima matutina in Moldauam se praecipitat. Rapitur flumine ibidem vallidior ad distantiam circiter sexcentorum pedum, ibidemque a piscatoribus pro mortuo extrahitur.

Accurrit paullopost ad me diligentissimus ac meliore sanitate dignus Medicinae studiosus Ioannes Marvan, mihi haec nuntiaturus, cui mando, vt illico in nosocomium nostrum a loco vbi expiscatus fuerat, vix centum pedibus distans, miserum portari faciat, ego directe in nosocomium curo.

Adueniens in nosocomium audio piscatorem extradere nolle miserum, vnde ipse illum adeo, nullaque persuasione, precibus aut minis a piscibus insensiliore piscatore obtinere potui, vt hominem circa pectoralia ad-

hue

huc calentem ac forsan saluandum mihi traderet, donec tandem integro bihorio elapso vi illum eripi curauerim.

Tentata omnia artis auxilia longissimo tempore, sed incassum: frustrabatur labor effectu, qui, si binis horis citius auxilia adhiberi potuissent, eo magis bonus sperandus fuisset, quo breuiore temporis spatio aqua mersus fuerat, idque tempore frigido, et quo extractus aqua a studioso toto adhuc corpore, a me circa pectoralia calens adhucdum inueniebatur.

24 a morte horis cadauer lustrauimus, et sequentia inuenimus.

Olla Cranii proportionem habita ad ossa reliqui corporis crassior longe, et cum hac crassitie mollior longe naturali fuerat.

Dura mater et pia vasis omnibus turgabant non solum, sed elegantissimae iniectionis adinstar ad minimos vsque ramos vasa in illis rubra conspiciebantur. Inter duram et piam matrem serum aliquod flauum, et grumuli aliqui millii seminibus similes molles albi, puriformes visebantur. In sinibus durae matris nulla praeternaturalis sanguinis collectio erat.

Substantia cerebri a naturali plurimum abludebat, non solum enim plurimis vasis rubris vndique distincta fuit, sed tenacitate tali praeternaturali praedita, vt scissum in talleolos cerebrum sese corii mollis elastici adinstar in longitudinem extendi notabilem passum fuerit, donec tandem rumperetur, vniuersimque sollicitatem pastaе illi, quam pharmacopaei ex farina rad. Altheae parant, similem haberet. Praeterea color corticis cerebri profundior, medullae flauens fuit.

In ventriculis cerebri nullum serum, et plexus choroidei naturales erant.

Glandula pinealis dura et valde exigua notabatur.

Cerebelli vniuersum minor fuit a statu naturali alienatio quam cerebri.

Glandula Thyroidea in voluminosam strumam extensa inueniebatur, glandula Thy-mus autem naturalis.

Pulmones in thorace amplissimo liberissimi sani, sed discissi copiosissimam spumam fundebant, qua eadem spuma et bronchia et ipsa turgebat trachaea,

Circa cor et vasa maiora nil praeternaturalis fuit rei.

In abdomine ventriculus aqua turbida, qualis tunc Moldaviae fuit, turgidissimus, quin ipsa intestina tenuia non vacua hac aqua inueniebantur, caeterum naturalia.

Hepar colore subliuidum ac praedurum fuit, caetera omnia in abdomine naturalia.

Pulchra certe phaenomena ipsius Maniae, et ipsius submersionis hoc in cadavere visebantur, quid enim durum illud ac rigidum cerebrum, durum illud ac liuidum hepar aliud poterant, quam operationes mentis, varie turbare ac confundere? quae mentis turbac miserum coegerunt, ut solamen suorum malorum quaceret sub aquis.

Turgens aqua pulmo, turgens aqua ventriculus de morte suffocatiua dubium nullum relinquunt, nam infarctum cum vasorum caephalicorum partim qua causam turbati ab aliquot diebus animi, et partim qua effectum suffocationis considero.

Caeterum

Caeterum facile capio vnde illa obseruatorum orta fuerit differentia, quorum hi submersos ab aqua pulmonibus hausta suffocatos, alii ab impedita respiratione apoplexia enectos asserunt, et obseruationibus confirmant, nam vnum et alterum fieri potest, et fit, qui enim inopinatim aquae incidit, is vtique motu automatico respirationem quantum possibile cohibere, indeque periculum intrantis in pulmonis aquae euitare eousque conatur, donec aut ob cohibitam respirationem turgentia sanguine vasa cephalica oblitum sui redderent miserum ac motu tunc mechanico inspiratio fatalis fiat, vel vasa haec cephalica debiliora rupta, veram apoplexiam inducant. Qui autem ea intentione aqua se mergit, vt se interficiat, is tantam attentionem de non inspirando non adhibebit, ac semper suffocatus peribit, quale et hic accidisse plura demonstrant phaenomena.

Plures enim toto eo tempore, quo egebat noster, vt flumine impetuoso eam distantiam 600 pedum emetiretur, respirationem perfecte cohibere potuissent, sine vt periculum apoplexiae inde ortum fuisset, et hic noster exiguo hoc temporis spatio iam pro mortuo extrahitur, secundo vasa cephalica turgentia quidem valde inueniebantur, sed haec vtut turgentia vasa in solidissimum hoc

cerebrum tantum premere vix poterant, vt inde suppressio functionum vitalium sequi potuisset, demum turgentes aqua pulmones sufficienter caussam mortis adeo celeris demonstrarunt,

---

Effectum aëris fixi, qui sub vstione calcis liberatur, tristi exemplo obseruare mihi contigit.

5ta Maii 1781 conthorales cum binis prolibus in angusto valde cubili habitantes, matutino tempore mortui inueniuntur, et donec auxiliatrices illis adhiberentur manus, pro mortuis per aliquot horas relinquuntur, tandem viro, in quo adhuc aliqua vitae signa comparabant, vena secatur, frictiones fiunt, clyσμα ex infuso herbae Tabacae iniicitur, ac in vitam reducitur, reliqui tres pro mortuis deferuntur, lustrantur, ac veneno assumpto enecti pronuntiantur, maritus semiuivus ad FF. misericordiae defertur.

Ibi altera die inuenio illum sensibus externis et internis priuum, cum respiratione stertorosa et rara, pulsu tardo ac duro, facie rubente et turgente. Cum de vniuersis circum-

cumstantiis casus nil scirem, quam quod veneno enecti rumore omnium declarati fuissent, vitrioli albi dr. j. exhiberi curo, a qua autem nec vomuit, nec aluum habuit. Interea temporis a Perillustri ac amicissimo Domino Mikan, Chemiae et Botanices Professore, et Facultatis nostrae Vicedirectore rem altius rimatam sciscitor, et audio, cubile angustissimum miserorum horum hominum propinguum adeo furno ustulatorio calcis viuae fuisse, ut paries vnus et furno et cubili prospiceret, et cum calores hac nocte excessiui fuissent, et maritus ad mediam noctem vsque laboribus apud furnum occuparetur, portam, quae ad furni huius atria pertingit, apertam relictam, indeque factum esse, ut aer fixus ex lapide calcareo liberatus per hanc portam in cubile intraret, binos infantes cum matre interficeret, maritum autem trihorio tardius aduenientem obrueret tantum, non obprimeret.

His conueniebat, quod ambo infantes et mater ordinatim, non disiectis membris, nec disturbatis lecti stratis, nullo vomitu nec aluo foedatae inuentae fuerint, quod et maritus nullo singultu, vomitu, nulla conuulsione laboraret, indeque pro certo conclusi, vniuersum malorum ab aëre fixo dependere, ac venam denuo secari, clysmata stimulantia cum spir. sal. amon. iniici, cum eodem spiritu nares ac tempora fricari, ac misturam hoc spiritu grauidam

ex-

exhiberi curo. Vesperae, pulsus tardus, durus, reliquaque omnia eadem inuenta, cum sanguine V. S. tenacissimo tertiam poscebant V. S. et furis et nuchae vesicantia adplicabantur.

Sequente mane aeger nonnil liberius ac frequentius respirabat, pulsumque habuit celeriore quoque.

Tota nocte soporosus iacuit, stimulum vesicantium, quae magnas vesicas attraxerunt, non sensit, aluumque cum clysmatibus, sui incius, in lectum misit.

4ta mali dies sub iisdem symptomatibus transacta fuit, nisi quod pulsus intermittentes hac die obseruarentur, vnde in omnibus remediis dosis spiritus salis ammoniaci aucta fuit.

5ta die prima vice ad interrogata respondet, sed perperam ac confuse, faciei tumor remisit, respiratio ac pulsus liberiores notabantur, ac etiamsi aluum et vrinam ad lectum denuo deposuerit, huius tamen sibi conscius erat. A meridie melius sibi praesens de dolore ac stupore capitis et susurru aurium conquaerebatur.

6ta die ipse accusabat debilitatem corporis maximam, cum dolore grauatiuo capitis et susurru aurium, respiratio et pulsus praeter-

ternaturaliter celeres erant. Datur decoct. flor. Arnicae cum spir. sal. amoniaci.

7ma morbi die de illis symptomatibus leuioribus, sed de nouo dolore natum conquaeritur.

Conspectae nates circa os. coccygis rubram exhibuerunt plagam, cui emplast. album camphoratum adplicabatur, et suo decoct. flor. Arnicae continuabat.

8ua die plaga illa heri rubra, hodie perfecte gangraenosa ac sicca dura inuenitur, praescriptum ergo vnguentum de styrace cum camphora, et cataplasma ex malua et Cicuta, interne decoct. flor. Arnicae addebatur rad. Arnicae vnc. semis.

9na bene adpetit, ac bene habet, non nisi de dolore natum conquaeritur, quarum gangraena non aucta inuenitur. Continuatur remediis, et aeger ventri imponitur.

10. 11. 12. et 13tia sat bene habuit, ac gangraenosa plaga separari, ac bonum pus praebere incipit.

14ta alius ab heri nulla, venter tensus ac dolens, adpetitus deletus, vrina rubra, pulsus celeres cum respiratione anhelosa, dolores capitis

pitis cum vertigine , singultus obseruabantur. Iniiciebantur clysmata cathartica , et dabatur mist. sal. in dupla dosi.

15ta omnia eadem.

16ta alius copiosa foetida , pultacea , ac omnium symptomaton leuamen , et 21ma morbi die sanus valedixit.

Cursum scholastico a 5ta Nouembris anni 1779: ad initium Augusti anni 1780 in meis octo lectis 118 aegros tractavi, quorum sanati 100, insanati abierunt duo, cum tympanithide et paralyfi crurum vnus, cum arthritide chronica alter, mortui sunt 16, ex hernia incarcerata tres, ex malis chronicis capitis duo, ex phrenithide biliosa vnus, ex pleurithide vnus, ex febre biliosa vnus, ex febre putrida vnus, ex febre biliosa putrida vnus, ex phtysi vnus, ex Ischiade musculosa vnus, ex empyemate sanguineo vnus, ex hydrope pectoris cum anasarca vnus, ex scyrrho pylori vnus, ex diabete vnus.

Horum multos pro incurabilibus declaratos solius Anatomes gratia assumseram, ac caeterum nullum leui morbo laborantem lectis meis-dignum iudico.

INDEX CAPITVM.

	Pag.
CAPVT I. Aliqua de Epidemiis in genere	I
CAPVT II. Constitutio anni 1780 biliosopituitosa finientis hyemis et vniuersi veris	21
CAPVT III. Constitutio aestatis 1780	36
CAPVT IV. Constitutio autumnalis anni 1780	81
CAPVT V. Constitutio hyemis anni 1781	103
CAPVT VI. Constitutio veris anni 1781.	107
CAPVT VII. Constitutio aestatis anni 1781	121
CAPVT VIII. Obseruationes mistae.	133

CAPVT

CAPVT IX. Sectiones cadauerum variae	
Abfcessus hepatis ingens	144
Seçtio II. Scyrrhus Pylori.	149
Seçtio III. Diabetes Spurius	153
Seçtio IV. Ischias metastatica musculosa	156
Seçtio V. Rarus morbus pectoris	162
Seçtio VI. Hernia incarcerata	169
Seçtio VII. Trismus ab operatione steatomatis in inguine	175
Seçtio VIII hominis, qui ex melancholia se ipsum submerfit	178
Effectum aëris fixi, qui sub vltione cal- cis liberatur &c.	183

